

REPUBLIKA HRVATSKA

**PROGRAM STABILNOSTI
REPUBLIKE HRVATSKE
ZA RAZDOBLJE 2024. – 2026.**

TRAVANJ 2023.

Predgovor

Vlada Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vlada RH) je na sjednici 27. travnja 2023. prihvatila Program stabilnosti Republike Hrvatske za razdoblje 2024.- 2026. Ovo je deseti Program koji je Republika Hrvatska (u daljnjem tekstu RH) izradila kao država članica Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) te prvi Program stabilnosti u svojstvu punopravne članice europodručja. Dokument je rezultat procesa tijekom kojeg su sve države članice EU obvezne izvještavati i usklađivati svoju ekonomsku politiku sa zajedničkim definiranim ciljevima i odredbama EU. Takvo usklađivanje i izvještavanje provodi se u sklopu godišnjih ciklusa Europskog semestra, kada do kraja travnja svake godine države članice predaju svoje strateške dokumente Europskoj komisiji (u daljnjem tekstu: EK), nakon čega slijedi ekonomski dijalog, izrada i usvajanje preporuka za pojedinačne države članice te njihova provedba u praksi. Dokument je izradilo Ministarstvo financija. Valja istaknuti kako su 24. travnja ove godine, makroekonomske projekcije koje su sastavni dio ovog Programa stabilnosti prvi puta odobrene od strane Povjerenstva za fiskalnu politiku, nakon službenog dijaloga s predstavnicima Ministarstva financija, sukladno odredbama hrvatskog zakonodavstva te pravne stečevine EU u smislu članstva u europodručju.

Sadržaj

Predgovor	I
Sadržaj	II
Popis tablica	III
Popis grafikona	III
1. OKVIR I CILJEVI EKONOMSKE POLITIKE	4
2. MAKROEKONOMSKA KRETANJA	6
2.1. Bruto domaći proizvod	7
2.2. Cijene	10
2.3. Tržište rada	12
2.4. Monetarna kretanja	14
2.5. Rizici makroekonomskih projekcija	14
3. PRORAČUN OPĆE DRŽAVE I JAVNI DUG	16
3.1. Fiskalna politika	16
3.2. Proračun opće države u 2022. godini	21
3.3. Proračun opće države u 2023. godini	24
3.4. Srednjoročni proračunski okvir (2024. – 2026.)	27
3.5. Stanje i projekcije kretanja javnog duga te stanje jamstava	29
4. ANALIZA OSJETLJIVOSTI I USPOREDBA S PRETHODNIM PROGRAMOM	35
4.1. Fiskalni rizici i testovi osjetljivosti kretanja javnog duga	35
4.2. Usporedba s prethodnim Programom	36
5. ODRŽIVOST JAVNIH FINACIJA	38
6. KVALITETA JAVNIH FINACIJA	46
6.1. Mjere na prihodnoj strani proračuna	46
6.2. Mjere za poboljšanje učinkovitosti rashoda proračuna	48
7. INSTITUCIONALNA OBILJEŽJA JAVNIH FINACIJA	51
PRILOZI	54

Popis tablica

<i>Tablica 2.1. Projekcija bruto domaćeg proizvoda</i>	8
<i>Tablica 2.2. Kretanje cijena</i>	11
<i>Tablica 2.3. Kretanja na tržištu rada</i>	13
<i>Tablica 3.1. Nacionalno financiranje primarnih rashoda u razdoblju 2022.-2026.</i>	18
<i>Tablica 3.2. Proračun opće države prema podsektorima 2023. – 2026.</i>	29
<i>Tablica 3.3. Pregled dospjeća obveznica RH u razdoblju 2023. – 2026.</i>	32
<i>Tablica 3.4. Otplata glavnica duga koji se plaća izravno iz državnog proračuna</i>	33
<i>Tablica 3.5. Stanje duga opće države po podsektorima 2022. – 2026.</i>	34
<i>Tablica 4.1. Usporedba prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja opće države</i>	37
<i>Tablica 5.1. Rashodi za mirovine i mirovinski doprinosi u razdoblju 2022. - 2070. (% BDP-a)</i>	43
<i>Tablica 5.2. Rashodi prvog mirovinskog stupa u razdoblju 2021. - 2070. (% BDP-a)</i>	44

Popis grafikona

<i>Grafikon 3.1. Kretanje javnog duga i manjka/viška opće države 2015.-2026.....</i>	18
<i>Grafikon 3.2. Kretanje udjela javnog duga u BDP-u</i>	30
<i>Grafikon 3.3. Valutna struktura javnog duga 2017. – 2023.....</i>	31
<i>Grafikon 3.4. Ročna struktura javnog duga 2017. - 2022.</i>	31
<i>Grafikon 3.5. Kretanje javnog duga 2017.-2026.</i>	33
<i>Grafikon 4.1. Kretanje udjela javnog duga u BDP-u prema određenim scenarijima.....</i>	36
<i>Grafikon 5.1. Dobno – spolna piramida stanovništva RH kao udio u ukupnom stanovništvu</i>	38
<i>Grafikon 5.2. Kretanje broja stanovnika po dobnim skupinama, RH i EU</i>	39
<i>Grafikon 5.3. Očekivano trajanje života pri rođenju, žene</i>	39
<i>Grafikon 5.4. Očekivano trajanje života pri rođenju, muškarci</i>	40
<i>Grafikon 5.5. Potrošnja za zdravstvo (% BDP-a).....</i>	40
<i>Grafikon 5.6. Potrošnja za dugotrajnu skrb (% BDP-a)</i>	42

1. OKVIR I CILJEVI EKONOMSKE POLITIKE

U posljednjih godinu dana, hrvatsko gospodarstvo zabilježilo je niz pozitivnih iskoraka. Oporavivši se od recesije izazvane pandemijom koronavirusa, u 2022. godini ostvaren je realni rast bruto domaćeg proizvoda (dalje u tekstu: BDP) od 6,3% posebice temeljem snažnog doprinosa izvoza te investicija u izazovnom geopolitičkom okruženju. Ruska agresija na Ukrajinu uzrokovala je snažan poremećaj u opskrbi energenata i hrane u Europi te zaoštrila odnose Zapada i Rusije, a sve izraženije klimatske promjene, posebice rekordne suše i velike poplave, dodatno su doprinijele poskupljenju hrane i energije. Sve navedeno kao i poremećaji na financijskim tržištima rezultirali su jakim rastom potrošačkih cijena na globalnoj razini pa tako i u RH (10,8% na međugodišnjoj razini). U promatranom razdoblju nastavljena je snažna fiskalna konsolidacija usporedo s povećanjem ekonomske aktivnosti. Tako je u 2022. godini zabilježen proračunski višak u iznosu od 0,4% BDP-a te smanjenje javnog duga od 10 postotnih bodova u odnosu na prethodnu godinu.

Nadalje, od 1. siječnja 2023. RH je postala punopravna članica europodručja kao i Schengenskog prostora. Odluka Vijeća EU o ulasku RH u europodručje (u srpnju 2022. godine) doprinijela je i povijesno najvišem investicijskom rejtingu RH koji je uspješno zadržan do danas. Ovako pozitivne ocjene hrvatskog gospodarstva, rejting agencije argumentiraju političkom stabilnošću i institucionalnom kvalitetom, očekivanim koristima od ulaska u europodručje i Schengenski prostor, kao i fiskalnim kapacitetima te dosadašnjom apsorpcijom EU sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

Visok investicijski rejting ogleda se i u rezultatima zaduživanja na domaćem i inozemnom tržištu. U ožujku 2023. godine na domaćem tržištu kapitala realizirano je inauguralno izdanje obveznice (*narodne obveznice*) namijenjeno osim institucionalnim ulagačima i fizičkim osobama u nominalnom iznosu od 1,85 milijardi eura, s dospijecem u ožujku 2025. godine. Po svom volumenu ovo izdanje predstavlja najveću investiciju fizičkih osoba u vrijednosni papir u povijesti hrvatskog tržišta kapitala. Nova izdanja obveznica realizirana su primarno za refinanciranje dospijuća postojećih obveznica, a slična praksa se očekuje i dalje.

Predanost reformskim naporima koji doprinose jačanju otpornosti hrvatskog gospodarstva, vidljiva je i u ispunjavanju predviđenih obveza kao i u dinamici korištenja EU sredstava u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti (u daljnjem tekstu: NPOO). Rezultati RH trenutno svrstavaju među tri najuspješnije EU članice u provedbi spomenutog Mehanizma. Naime, RH je treća država članica koja je podnijela drugi zahtjev za isplatu i kojoj je isti isplaćen temeljem ispunjavanja predefiniranih reformskih obveza. Prije RH su to učinile samo Španjolska i Italija.

Uz navedene pozitivne pokazatelje, RH se susreće i s nizom izazova u političko-ekonomskom smislu. Globalno okruženje karakterizira visoka razina neizvjesnosti, nastavak geopolitičkih napetosti te ruske agresije na Ukrajinu. Usprkos izraženijem smanjenju cijena primarnih sirovina na svjetskim tržištima i ublažavanju pritisaka u globalnim lancima opskrbe, inflacijski pritisci su i dalje prisutni te postoji i rizik ukorijenjene temeljne inflacije pa se predviđa daljnji rast referentnih kamatnih stopa koji negativno djeluje na potražnju. Tržište rada i dalje će karakterizirati rast broja zaposlenih, ali i manjak radne snage uslijed neusklađenosti ponude i potražnje. S druge strane, očekuje se kako će ulazak u europodručje i Schengenski prostor rezultirati snažnim ekonomskim koristima, posebice u međunarodnoj razmjeni roba i usluga te investicijama, zahvaljujući smanjenju odnosno ukidanju valutnog rizika, kao i smanjenju prepreka u kontekstu trgovine, putovanja i ulaganja. Predviđa se i daljnji nastavak rasta izvoza, ali po nižim stopama uslijed usporavanja rasta glavnih vanjskotrgovinskih partnera. Slijedom navedenog,

ekonomski rast će biti prisutan, ali relativno prigušen.

U uvjetima povišene inflacije zemlje se suočavaju s izazovom kreiranja politika kojima bi se obuzdali cjenovni pritisci, uz istovremenu potporu ugroženim skupinama. Tako je Vlada RH nakon tri paketa mjera tijekom 2022. godine, u travnju 2023. donijela i četvrti paket za zaštitu građana i poduzeća, kojim se trajanje većine mjera produžuje do kraja ožujka 2024. godine. U slučaju objektivne potrebe za njihovim nastavkom, prvenstveno će se usmjeriti na najranjivije skupine društva u kratkom roku. Od izazova u dugom roku, posebice se ističu potreba jačanja otpornosti gospodarstva (uključujući ubrzavanje zelene i digitalne tranzicije) te negativni demografski trendovi koji postavljaju rastuće zahtjeve pred nositelje ekonomske politike.

U tom smislu, planirani odgovor ekonomske politike jest fokus na dugoročnu održivost javnog duga te jačanje potencijalnog rasta, vodeći računa o društvenoj uključenosti i klimatskoj održivosti. Ovakav pristup podrazumijeva smanjenje udjela javnog duga u BDP-u na održiv način, uz očuvanje visoke razine javnih investicija. Stoga su u ovom Programu stabilnosti srednjoročni fiskalni ciljevi RH definirani kroz predviđenu fiskalnu prilagodbu, koja osigurava kontinuirano smanjenje udjela javnog duga u BDP-u te fiskalni saldo manji od referentne vrijednosti od 3% BDP-a.

S obzirom na njihovu važnost, visoka razina i kvaliteta javnih investicija osigurat će se prvenstveno putem kvalitetne i pravovremene provedbe projekata financiranih EU sredstvima (Mehanizam za oporavak i otpornost kao i strukturni i investicijski fondovi), posebice u smislu zelene i digitalne tranzicije te jačanja otpornosti gospodarstva.

U cjelini uzevši, fiskalna kretanja u 2023. rezultirat će proračunskim manjkom od 0,7% BDP-a, odnosno 1,5% BDP-a u 2024., 0,8% BDP-a u 2025. te 0,6% BDP-a do kraja 2026. godine. Ovim je ispunjen kriterij proračunskog manjka sukladno odredbama Pakta o stabilnosti i rastu. Nadalje, udio javnog duga u nominalnoj vrijednosti BDP-a će se kontinuirano nastaviti smanjivati u promatranom srednjoročnom razdoblju i to sa 62,6% BDP-a u 2023., na 59,8% BDP-a u 2024. odnosno 57,5% u 2025. te 55,6% BDP-a u 2026. godini.

Reformski naponi u smislu provođenja strukturnih reformi i fiskalne održivosti, osim kroz provedbu mjera u okviru Europskog semestra, bit će poduprti i aktivnostima koje će se provoditi u procesu pristupanja Organizaciji za ekonomsku suradnju i razvoj, što predstavlja jedan od ključnih preostalih strateških ciljeva Vlade RH.

2. MAKROEKONOMSKA KRETANJA

Makroekonomski okvir opisan u ovom poglavlju sastavljen je u travnju ove godine¹. Vanjske pretpostavke za izradu makroekonomskih projekcija preuzete su iz najnovijih projekcija Međunarodnog monetarnog fonda² (u nastavku teksta: MMF), Europske središnje banke³ (u nastavku teksta: ESB), Europske komisije⁴ i *Consensus Economics-a*⁵.

MMF je korigirao projekcije svjetskog gospodarskog rasta na niže i projekcije inflacije na više u usporedbi s prethodnim projekcijama iz siječnja. Revizija je prisutna i kod recentnih projekcija ESB-a te drugih relevantnih izvora, koji ipak očekuju snažniji gospodarski rast i višu inflaciju u odnosu na prethodne projekcije. Nakon rasta svjetske gospodarske aktivnosti od 3,4% u 2022., prema travanjskim projekcijama MMF-a očekuje se usporavanje globalnog gospodarskog rasta na 2,8% u 2023. te blago ubrzanje na 3,0% u 2024. godini (revizija od +0,1 i -0,2 postotna boda u odnosu na projekciju iz siječnja), dok se u ostatku projekcijskog razdoblja prognozira prosječni rast od 3,1%. Nakon dvije godine snažnog rasta svjetske trgovine uslijed oporavka od pandemijskih ograničenja i preusmjerenja potražnje s dobara na usluge, u sljedećem razdoblju očekuje se usporavanje svjetske razmjene sa stope od 5,1% u 2022. godini na 2,4% u 2023. i 3,5% u 2024. Projekcije polaze od pretpostavki da su nedavna kolebanja na financijskom tržištu obuzdana i neće stvarati daljnje poremećaje svjetskoj gospodarskoj aktivnosti. Nadalje, svjetske kamatne stope ostat će povišene dulji period od prethodno očekivanog, dok će se postupno povlačiti fiskalne potpore za suzbijanje posljedica energetske krize. Razdoblje visoke neizvjesnosti oko ostvarenja navedenih projekcija se nastavlja te prevladavaju negativni rizici koji uključuju: ukorijenjenu inflaciju, poremećaje u financijskom sustavu, nastavak sukoba u Ukrajini, povišene geopolitičke napetosti te ograničeni fiskalni kapacitet uslijed strožih financijskih uvjeta.

U 2023. godini očekuje se snažan pad cijena nafte tipa Brent od 20,3% na razinu od 82,6 dolara po barelu u 2023., dok se u 2024. očekuje daljnje smanjenje na 77,8 dolara po barelu. Kod cijena primarnih sirovina, isključujući naftu, nakon rasta od 6,6% u 2022. očekuje se pad od 6,4% u 2023., potom blagi rast od 0,3% i 1,2% u 2024. i 2025. godini. Iako stope inflacije diljem svijeta usporavaju uslijed smanjenja cijena energije i hrane, temeljna inflacija koja isključuje navedene komponente još uvijek nije dostigla najviše vrijednosti. Prema projekcijama ESB-a očekuje se dulji period povišene inflacije od onog prognozirano u prosincu 2022. godine. U 2023. predviđa se inflacija u europodručju od 5,3%, dok se u 2024. godini očekuje usporavanje na 2,9%, odnosno 2,1% u 2025. U uvjetima povišene inflacije zemlje se suočavaju s izazovom kreiranja politika kojima bi se obuzdali cjenovni pritisci, a da pritom istovremeno pružaju potporu ugroženim skupinama. S ciljem obuzdavanja inflacije, središnje banke u svijetu značajno su postrožile uvjete monetarne politike, što je dovelo do rasta referentnih kamatnih stopa na razine koje nisu viđene više od desetljeća. U slučaju daljnjeg ukorjenjivanja inflacije, u srednjoročnom razdoblju središnje banke bit će prisiljene zaoštravati monetarnu politiku duže od očekivanog. Predviđa se da će prosječni tečaj eura prema američkom dolaru iznositi 1,08 USD/EUR tijekom projekcijskog razdoblja.

¹ Temeljeno na podacima dostupnim do 21. travnja 2023.

² *World Economic Outlook April 2023.*

³ *ECB staff macroeconomic projections for the euro area, March 2023*

⁴ *Spring 2023 forecast assumptions.*

⁵ *Consensus Forecasts – Eastern Europe i G-7 & Western Europe*

2.1. Bruto domaći proizvod

Nakon brzog i snažnog oporavka u 2021. i 2022. godini od krize izazvane pandemijom koronavirusa, daljnji rast hrvatskog gospodarstva, u uvjetima postupnog zatvaranja jaza output-a, bit će ograničen prethodno spomenutim globalnim kretanjima. Povoljna ostvarenja u domaćem gospodarstvu u 2022. godini zabilježena su u uvjetima snažnih inflatornih kretanja te izražene neizvjesnosti u pogledu ekonomskih, ali i širih geopolitičkih kretanja, kako u inozemstvu tako i u RH. U okviru plana proračuna za 2023. iz studenog 2022., u prethodnoj godini bio je očekivan rast BDP-a od 5,7%, zatim usporavanje na 0,7% u 2023. te ubrzanje na 2,7% i 2,6% u 2024. i 2025. godini. Budući da se u većoj mjeri nisu materijalizirala negativna očekivanja koja su određivala tadašnje projekcije te uzevši u obzir povoljnije ostvarenje u 2022. godini, projicirana putanja BDP-a u ovom makroekonomskom okviru je revidirana na više. Umjereno je pozitivno korigirana projekcija za 2023. godinu, a tek neznatno negativno preostale dvije projekcije gospodarskog rasta. Pri tome u 2023. godini sve sastavnice konačne potražnje s rashodne strane BDP-a imaju blago uvećane doprinose rastu BDP-a, pogotovo izvoz roba i usluga, dok u preostale dvije godine sve sastavnice imaju vrlo slične doprinose rastu, a samo su kod izvoza roba i usluga oni nešto izraženije umanjeni.

U usporedbi sa Programom konvergencije RH za razdoblje 2023. – 2025., bolja ostvarenja u 2021. i 2022. godini od ondašnjih privremenih rezultata, odnosno očekivanja (kumulativno bolje ostvarenje BDP-a u 2021. i 2022. od 6,7 postotnih bodova u usporedbi s ondašnjom procjenom), efektivno su odredila odstupanja u projekcijama rasta od 2023. do 2025. godine. Tako je trenutno očekivani rast BDP-a u 2023. godini 2,2 postotna boda niži od projekcije iz prošlog Programa konvergencije, u 2024. je 0,1 postotni bod niži, a rast BDP-a u 2025. tek je marginalno niži. Od sastavnica s rashodne strane BDP-a najveća odstupanja u 2023. godini su prisutna kod izvoza i uvoza roba i usluga te osobne potrošnje.

Rast BDP-a je u svim godinama projekcijskog razdoblja gotovo u potpunosti određen kretanjem domaće potražnje, budući da se predviđa kako će neto izvoz davati neznatan negativan doprinos gospodarskom rastu u prve dvije, a neutralan u posljednje dvije godine promatranog razdoblja. Ovo je posljedica prvenstveno izražene uvozne ovisnosti hrvatskog gospodarstva, nešto slabije očekivane dinamike inozemne potražnje za domaćim robama i uslugama, kao i razmjerno prigušenih kretanja u domaćoj turističkoj djelatnosti u predstojećem razdoblju. Također se očekuje i neznatan pozitivan doprinos zaliha gospodarskom rastu u 2023. godini uzevši u obzir trenutna ciklička kretanja, kao i posljednje zabilježene visokofrekventne pokazatelje.

Tablica 2.1. Projekcija bruto domaćeg proizvoda

	2022.	Projekcija 2023.	Projekcija 2024.	Projekcija 2025.	Projekcija 2026.
BDP - realni rast (%)	6,3	2,2	2,6	2,5	2,2
Osobna potrošnja ¹	5,1	1,3	2,6	2,4	2,1
Državna potrošnja	3,0	3,3	2,8	2,5	2,2
Bruto investicije u fiksni kapital	5,8	4,6	3,7	3,3	2,9
Izvoz roba i usluga	25,4	2,7	2,9	3,0	2,7
Izvoz roba	23,6	2,6	3,6	3,7	3,4
Izvoz usluga	27,3	2,9	2,2	2,3	2,0
Uvoz roba i usluga	25,0	2,8	3,0	2,9	2,6
Uvoz roba	26,3	2,6	2,9	2,9	2,5
Uvoz usluga	17,1	4,2	4,0	3,2	3,0
Doprinosi rastu BDP-a (postotni bodovi)					
Domaća potražnja	4,8	2,3	2,8	2,6	2,2
Promjena zaliha	1,7	0,1	0,0	0,0	0,0
Neto inozemna potražnja	-0,2	-0,2	-0,1	0,0	0,0
Doprinosi rastu BDP-a (postotni bodovi)					
Osobna potrošnja ¹	2,9	0,7	1,5	1,4	1,2
Državna potrošnja	0,7	0,7	0,6	0,5	0,5
Bruto investicije u fiksni kapital	1,2	0,9	0,8	0,7	0,6
Izvoz roba i usluga	13,0	1,7	1,7	1,7	1,6
Uvoz roba i usluga	-13,2	-1,8	-1,8	-1,8	-1,6

¹ Uključujući potrošnju neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima.

Napomena: Podaci za 2022. su preliminarni.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija

Unatoč i dalje povišenoj stopi inflacije, u uvjetima ponešto ublaženog nastavka rasta zaposlenosti iz 2022. godine te daljnjeg ubrzanja već visokog rasta bruto plaća, raspoloživi dohodak kućanstava zabilježiti će u 2023. snažan oporavak (izražen u realnim terminima), iako s nešto slabijom stopom realnog rasta od rekordne stope iz 2021. godine. Postupnim usporavanjem dinamike na tržištu rada, realni rast raspoloživog dohotka kućanstava slabit će prema stopi od 2,0% u 2026. godini, usprkos usporavanju inflacije. Snažan nominalni rast raspoloživog dohotka iz 2021. i 2022. dodatno će ubrzati u 2023. godini na što će, osim naknada zaposlenicima, pozitivno utjecati i blago uvećani doprinos ostalih kategorija, posebno socijalnih naknada, ali i neuobičajena dinamika ostvarivanja poreza na dohodak. S druge strane, kod preostalih kategorija očekuje se negativan doprinos nominalnom rastu raspoloživog dohotka kućanstava, nakon umjerenog pozitivnog doprinosa u 2022. godini. Od 2024. godine nadalje, nominalni rast raspoloživog dohotka kućanstava bit će pod dominantnim utjecajem naknada zaposlenicima, dok će od svih ostalih kategorija zajedno dolaziti tek slab doprinos rastu⁶. Nakon izraženog pada u uvjetima dvoznamenkaste stope inflacije u 2022., u 2023. godini očekuje se brzi povratak stope štednje sektora kućanstava blizu razina iz razdoblja prije pandemije koronavirusa. Uz raspoloženje potrošača i dalje na nižim razinama, osobna potrošnja zabilježiti će prigušen rast, pri čemu će snažniji rast zabilježiti komponenta usluga, pod utjecajem pandemijskih baznih učinaka.

⁶ Pri izračunu dohodovne strane BDP-a, kao i stope nezaposlenosti (prema metodologiji ankete o radnoj snazi), pretpostavljeno je snažno usporavanje rasta zaposlenosti prema nacionalnom konceptu, znatno izraženije od onog prema domaćem konceptu (na stope niže od 1,0% već od 2024. godine) te je uzeta nešto blaža dinamika naknada zaposlenicima od one bruto plaća u pravnim osobama. Za 2022. su dostupni nepotpuni privremeni podaci nacionalnih računa.

Temeljem dinamičnih kretanja na tržištu rada projicirana stopa štednje će i u 2024. godini blago porasti, da bi zatim u narednim godinama bilježila blago smanjenje. Pri tome će u čitavom projekcijskom razdoblju stopa štednje kućanstava biti malo ispod stope od 10%, koliko je ostvareno u 2018. i 2019. godini. Na ovako prigušenu projekciju osobne potrošnje djelovat će i blago povišene kamatne stope te nešto nepovoljniji učinak bogatstva (usprkos prevladavajućoj cjenovnoj dinamici na tržištu nekretnina), koji će također djelovati negativno na raspoloženje potrošača te obeshrabrivati snažnije neto zaduživanje sektora kućanstava.

Najveći doprinos rastu državne potrošnje u cijelom projekcijskom razdoblju dolazit će od intermedijarne potrošnje, uz usporavajuću putanju. Pozitivan doprinos naknada zaposlenicima bit će blag te također usporavati prema kraju razdoblja, odražavajući očekivanu dinamiku rasta zaposlenosti na razini opće države, koja će biti nešto slabija od one zaposlenika u privatnom sektoru. Doprinos od strane naknada zaposlenicima u svim godinama će poništavati negativan doprinos tržišnog outputa približno iste veličine. Značajan pozitivan doprinos rastu državne potrošnje, a posebno u 2023. i 2024. godini, dat će i socijalni transferi u naravi, a blago povišen doprinos državnoj potrošnji nastavit će kroz čitavo projekcijsko razdoblje generirati i amortizacija fiksnog kapitala u razdoblju znatnih iznosa državnih investicija.

Snažnu, iako usporavajuću, dinamiku bruto investicija u fiksni kapital u promatranom razdoblju generirat će u 2023. godini investicije na razini opće države, a u ostalim godinama investicije privatnog sektora. Ključan utjecaj na izražene doprinose državnih investicija kretanju agregatnih investicija u cijelom projekcijskom razdoblju davat će priljevi iz europskih fondova. Nepovoljnom kretanju investicija privatnog sektora u 2023. godini doprinit će prije spomenute visoke razine neizvjesnosti oko gospodarskog rasta, inflacije te kamata, unatoč trenutno pretežito povoljnim ekonomskim očekivanjima poslovnog sektora. Tijekom srednjoročnog razdoblja očekuje se i daljnje poboljšanje investicijske klime u uvjetima povećane stope profitabilnosti poduzeća te zadržavanja razmjerno povoljnih domaćih uvjeta financiranja, kao i kreditnog rejtinga zemlje. Ovdje napomenimo kako preliminarni statistički podaci ukazuju da je inflacija naglašeno osnažila poslovne bilance te popravila relativne pokazatelje zaduženosti u mnogim domaćim poduzećima. Promatrajući prema vrsti, najveći doprinos rastu ukupnih investicija, a pogotovo početkom projekcijskog razdoblja, dolazit će od građevinske djelatnosti potpomognute potrebom obnove objekata oštećenih u potresima u 2020. godini.

Usprkos brojnim izazovima koji su uzrokovani prvo pandemijom, a kasnije i energetsom krizom, izvozni sektor općenito, a posebno i robni izvoz, pokazao se iznimno otpornim i zdravim segmentom hrvatskog gospodarstva. I u projekcijskom razdoblju robni izvoz će ostati važan generator gospodarske aktivnosti u RH. Snažan rast udjela izvoza roba u BDP-u, kao i rast udjela domaćeg izvoza na stranim tržištima, tijekom zadnjih nekoliko godina ukazuju na nastavak povoljnih strukturnih promjena u hrvatskom gospodarstvu koje su započele ulaskom u EU. Realni rast hrvatskog robnog izvoza u 2022. bio je najviši od svih država članica EU. Kroz čitavo projekcijsko razdoblje očekuje se nastavak solidnog rasta izvoza roba, ali po znatno nižim stopama u odnosu na razdoblje od 2013. do 2019. godine, uslijed usporavanja rasta glavnih vanjskotrgovinskih partnera. Očekuje se da će rast inozemne potražnje za domaćim robama, nakon snažnog usporavanja u 2023. godini, zabilježiti u 2024. te u manjoj mjeri i u 2025., blago ubrzanje, da bi na samom kraju promatranog razdoblja počeo neznatno usporavati. Rast udjela domaćeg izvoza roba na inozemnim tržištima zabilježit će u 2023. godini brz i snažan ispravak, da bi do kraja projekcijskog razdoblja nastavio postupno usporavati te konačno zabilježio negativan predznak u 2026. godini. Na naglu promjenu te prigušenu dinamiku udjela domaćeg izvoza roba na inozemnim tržištima utjecat će nepovoljan kumulativni bazni učinak iznimnih rezultata robnog izvoza u posljednje četiri godine (posebno za vrijeme pandemije), zatim nepovoljne strukturne osobine

hrvatskih izvoznih proizvoda i tržišta, kao i očekivani blago negativan učinak konkurentnosti. Pristupanje europodručju i Schengenskom prostoru, s druge strane, pruža dodatni poticaj dubljoj integraciji hrvatskih izvoznika u europske lance vrijednosti.

Nakon snažnog oporavka tijekom 2021. i 2022. godine, rast noćenja stranih turista izraženo će usporiti u 2023., kada će broj noćenja stranih turista rasti umjerenom dinamikom i premašiti brojku iz 2019. U uvjetima povišenih cijena u turističkoj djelatnosti te izražene promjene strukture turističke potražnje, u 2023. godini predviđa se i blago ispuhivanje četverogodišnjih iznimno povoljnih baznih učinaka procijenjene realne potrošnje po inozemnom turistu. U ostatku promatranog razdoblja dinamika noćenja stranih turista bit će slaba i usporavajuća, dok se za realnu potrošnju po turistu očekuje tek blagi i stabilan rast. Ovakve projekcije uvažavaju globalne izazove turističke djelatnosti, očekivanu slabiju potražnju slijedom slabijeg pouzdanja turista u uvjetima povišene inflacije te kamatnih stopa, domaće probleme nedostatka kapaciteta te snažnije međunarodne konkurencije u ovom sektoru (napomenimo kako je RH proteklih godina smanjila cjenovnu konkurentnost na Sredozemlju). Istovremeno nestaju povoljni učinci izazvani specifičnostima domaće turističke ponude prisutni u pandemijskom razdoblju. Ipak, postupno slabljenje ograničenja za kupovnu moć stranih turista, kao i pretpostavljena pozitivna strukturna prilagodba domaće turističke ponude djelovat će pozitivno na rezultate turističkog sektora. Nakon izrazito snažnog i brzog oporavka izvoza usluga isključujući putovanja u 2021. i 2022., a posebno iznimnih rezultata krajem 2022. godine, očekuje se da će u narednom razdoblju izvoz usluga naglašeno usporiti svoju dinamiku.

Nakon rekordne vrijednosti udjela uvoza roba i usluga u BDP-u u 2022. godini te posljedično snažnog negativnog baznog učinka, očekuje se da će se negativni trend povećanja uvozne ovisnosti hrvatskog gospodarstva u projekcijskim godinama nastaviti, ali slabijim intenzitetom. Tako je projicirana elastičnost uvoza roba i usluga u odnosu na konačnu potražnju tek blago veća od jedinične te stabilna u cijelom promatranom razdoblju. Pri tome treba napomenuti kako su najdinamičnije komponente u projekcijskom razdoblju upravo one s najvećim uvoznim udjelom te tendencijom njegovog daljnjeg povećanja. Uvoz usluga će u svim projekcijskim godinama bilježiti nešto snažnije stope promjene u odnosu na uvoz roba, prvenstveno kao posljedica povoljnih baznih učinaka iz pandemijskih godina.

2.2. Cijene

Tijekom protekle godine zabilježeno je snažno ubrzanje inflacije, ponajviše pod utjecajem povećanja cijena energenata, kao i većine drugih kategorija primarnih sirovina na svjetskom tržištu. Nadalje, otvaranje gospodarstava nakon pandemije koronavirusa i oporavak globalne potražnje za robama, doveli su do izraženih pritisaka na globalne opskrbne lance te utjecali na produljivanje rokova isporuke i rastuće troškove transporta. Navedena kretanja su intenzivirana ratom u Ukrajini, što je dodatno utjecalo na ubrzanje rasta cijena poljoprivrednih proizvoda te proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda u europodručju, a u konačnici i njihovo prelijevanje na potrošačke cijene. Kao posljedica navedenih kretanja, tijekom protekle godine inflacija potrošačkih cijena u RH je kontinuirano ubrzavala, s 5,7% u siječnju na prosječnu razinu od 13,3% u posljednjem tromjesečju 2022. Rastu potrošačkih cijena u 2022. najviše je pridonio rast cijena energije i hrane, pri čemu u drugoj polovici

prošle godine sve izraženiji doprinos ukupnoj inflaciji dolazi od rasta cijena usluga i industrijskih proizvoda. S druge strane, inflatorni pritisci osjetno su ublaženi uvođenjem mjera Vlade RH, kojima su između ostalog, ograničene cijene energenata, smanjena stopa PDV-a na određene kategorije proizvoda te ograničene cijene osnovnih prehrambenih proizvoda.

Od sredine prošle godine prisutno je ublažavanje inflacijskih pritisaka kod cijena energenata i drugih primarnih sirovina na svjetskim tržištima, kao i osjetno smanjenje pritisaka u globalnim opskrbnim lancima. Nadalje, vidljivo je snažno usporavanje međugodišnjeg rasta proizvođačkih cijena industrijskih proizvoda u RH i europodručju. Početkom 2023. inflacija potrošačkih cijena u RH bilježi postupno usporavanje te je u ožujku zabilježila najnižu razinu od travnja prošle godine. Usporavanju ukupne inflacije ponajviše su pridonijele cijene energije, pod utjecajem kretanja cijena energenata na svjetskim tržištima, ali i učinka baznog razdoblja. S druge strane, kod prehrambenih proizvoda i usluga se domaća inflacija početkom ove godine zadržala na visokim razinama, pod utjecajem snažnog rasta nominalnih bruto plaća te izraženog rasta cijena voća i povrća, na što su utjecale i nepovoljne vremenske prilike na jugu Europe.

Tablica 2.2. Kretanje cijena

	2022.	Projekcija 2023.	Projekcija 2024.	Projekcija 2025.	Projekcija 2026.
Deflator BDP-a, promjena (%)	8,9	7,9	3,7	2,7	2,4
Osobna potrošnja	10,9	6,6	2,8	2,4	2,2
Državna potrošnja	3,5	6,9	5,4	3,0	2,2
Bruto investicije u fiksni kapital	8,4	6,8	2,8	2,4	2,2
Izvoz roba i usluga	9,2	2,8	2,4	2,4	2,3
Izvoz roba	12,3	1,1	2,0	2,2	2,2
Izvoz usluga	6,0	4,9	3,0	2,6	2,4
Uvoz roba i usluga	14,6	1,4	1,9	2,1	2,1
Uvoz roba	16,1	0,9	1,8	2,0	2,1
Uvoz usluga	5,6	4,5	2,7	2,4	2,3
Indeks potrošačkih cijena, promjena (%)	10,8	6,6	2,8	2,4	2,2

Napomena: Podaci za 2022. su preliminarni.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija

Očekuje se da će prosječna inflacija potrošačkih cijena u 2023. godini usporiti na 6,6%, pod utjecajem izraženog smanjenja cijena energenata i drugih primarnih sirovina na svjetskom tržištu, kao i iščezavanja baznih učinaka rasta cijena tijekom 2022. Na kretanje inflacije utjecat će i već prisutno snažno ublažavanje pritisaka u globalnim lancima opskrbe, kao i očekivano daljnje usporavanje inflacije u europodručju. Kao posljedica navedenih kretanja, znatno niži doprinos inflaciji u 2023. doći će od cijena energije, dok se kod cijena hrane i cijena koje isključuju hranu i energiju očekuje zadržavanje relativno visoke inflacije, koja će ipak izraženije usporiti prema kraju 2023. godine. Pod utjecajem očekivanog usporavanja rasta cijena u europodručju te prigušene dinamike cijena primarnih sirovina na svjetskom tržištu, ali i smanjenja rasta jediničnih troškova rada u RH, u ostatku projekcijskog razdoblja se očekuje postupno usporavanje inflacije, koja će se krajem projekcijskog razdoblja približiti razini od 2,0%.

2.3. Tržište rada

Unatoč snažnim šokovima posljednjih nekoliko godina, domaće tržište rada pokazalo se izuzetno otpornim te u protekle dvije godine bilježi kontinuiran oporavak. Tako je nakon rasta od 2,2% u 2021., međugodišnji rast broja osiguranika Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (u daljnjem tekstu: HZMO) u protekloj godini ubrzao na 2,5%. Istovremeno je nastavljeno smanjenje broja nezaposlenih registriranih kod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (u daljnjem tekstu: HZZ), koje je u 2022. iznosilo 15,1%. Promatramo li anketne podatke, opisana dinamika je tek neznatno nepovoljnija. Uz višu aktivnost i nižu nezaposlenost na domaćem tržištu rada, navedenom rastu broja zaposlenih znatno je pridonijelo i zapošljavanje radnika iz trećih zemalja. Kao posljedica navedenih kretanja, nastavljen je dugogodišnji trend povećanja stope zaposlenosti, tek nakratko prekinut korona krizom, te je ona u protekloj godini nadmašila rekordne razine iz 2008. godine. Podaci dostupni za početak 2023. godine ukazuju na nastavak povoljnih trendova na tržištu rada. Naime, u prvom tromjesečju ove godine dodatno je ubrzao rast sezonski prilagođenog broja osiguranika HZMO-a, uz daljnje smanjenje broja nezaposlenih registriranih kod HZZ-a. Nadalje, potražnja za radom (mjerena pomoću OVI indeksa⁷) nastavila je rasti u prvom tromjesečju ove godine te je za 39% nadmašila pretpandemijske razine iz istog tromjesečja 2019. Na slične trendove upućuju i rezultati anketiranja poduzeća koji ukazuju na visok očekivani rast zaposlenosti u idućim mjesecima, uz i nadalje prisutne izražene manjkove radne snage.

Ograničenja na strani ponude domaće radne snage samo su nakratko bila prigušena nakon izbijanja korona krize, dok je tijekom protekle dvije godine prisutno kontinuirano povećanje manjka radne snage. Naime, domaće tržište rada susreće se sa strukturnim izazovima koji se prvenstveno odnose na i dalje nisku participaciju radne snage te neusklađenost ponude i potražnje za radom (neodgovarajuće obrazovanje, manjak vještina, slabo zastupljeno cjeloživotno učenje), koji su dodatno ojačani negativnim demografskim kretanjima izraženim nakon ulaska u EU. U uvjetima visoke potražnje za radom, opisana kretanja dovela su do zamjetnog nedostatka radne snage, povećane potrebe za uvozom radne snage i posljedičnih pritisaka na rast plaća. Ipak, proteklih je godina, osim izraženog zapošljavanja radnika iz trećih zemalja, vidljivo povećanje aktivnosti na domaćem tržištu rada, a nastavak takvih trendova očekuje se i u srednjoročnom razdoblju.

⁷ *Online Vacancy Index (OVI) mjesečni je indeks online oglasa slobodnih radnih mjesta razvijen na Ekonomskom institutu, Zagreb u suradnji s portalom MojPosao, s ciljem pružanja pravovremenih informacija o trenutnom stanju potražnje za radom.*

Tablica 2.3. Kretanja na tržištu rada

	Projekcija				
	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
	promjena, promjena,		promjena, promjena,		promjena,
	u %	u %	u %	u %	u %
Radna snaga (15+) ¹	1,0	1,0	0,4	0,2	0,2
Stopa nezaposlenosti, razina u % ¹	7,0	6,5	5,9	5,4	5,2
Broj zaposlenih ²	2,3	2,0	1,5	1,2	1,0
Produktivnost rada, broj zaposlenih ²	3,9	0,2	1,1	1,3	1,3
Jedinični trošak rada ²	3,9	10,6	4,1	2,8	2,5
Naknada po zaposleniku ²	7,9	10,8	5,2	4,1	3,8
Bruto plaće u pravnim osobama ³	8,3	11,5	5,3	4,2	3,8

¹ Prema anketi o radnoj snazi.

² Prema definiciji nacionalnih računa.

³ Administrativni izvori.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Ministarstvo financija

U skladu s navedenim, očekuje se da će gospodarski rast u idućim godinama i dalje biti praćen rastom brojem zaposlenih⁸. Tako će stopa produktivnosti postupno ubrzavati do 1,3% krajem razdoblja. Međutim, pozitivan učinak gospodarskog rasta na zaposlenost polako će jenjavati prema kraju promatranog razdoblja, kao posljedica postupnog ublažavanja neravnoteža na tržištu rada te spomenutih demografskih ograničenja ponude rada. To će posebno biti vidljivo na podacima prema metodologiji ankete o radnoj snazi. Tako se očekuje da radna snaga u 2023. zabilježi sličnu stopu rasta kao i u 2022. godini, da bi zatim njena dinamika oslabila te usporavala prema kraju projekcijskog razdoblja, ali ostala blago pozitivna i u 2026. godini. Opisana kretanja bit će praćena smanjenjem anketne stope nezaposlenosti prema ravnotežnim veličinama, što će ju krajem razdoblja dovesti na rekordno nisku razinu od 5,2%.

Sukladno očekivanom kretanju inflacije te potražnje za radnom snagom, uz snažno prisutne manjkove određenih profila radnika, očekuje se primjetno ubrzanje nominalnog rasta bruto plaća na čak 11,5% u 2023. godini. Treba naglasiti kako su ovakva kretanja već primijećena krajem 2022. te pogotovo početkom 2023., a što se odnosi na sve kategorije prema nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti. Iako će njihov rast postupno usporavati prema kraju projekcijskog razdoblja, udio naknada zaposlenicima u BDP-u (izraženo u tekućim cijenama) neznatno će rasti čak i na kraju razdoblja, nauštrb postupnog smanjenja udjela bruto operativnog viška sektora poduzeća s rekordnih razina 2022. godine. Na navedena kretanja utjecat će i administrativne odluke o povećanju minimalne plaće početkom ove godine, kao i povećanje osnovice za plaće u javnom i državnom sektoru. Tako se u 2023. godini očekuje da državni sektor ima brži rast bruto plaća, a u 2024., kao i ostalim godinama promatranog razdoblja, da rast plaća u državnom sektoru bude tek blago slabiji od onog u privatnom sektoru. Uslijed snažnijeg rasta bruto naknada po zaposleniku od rasta produktivnosti rada, kroz čitavo srednjoročno razdoblje predviđa se snažna te usporavajuća dinamika jediničnog troška rada, koji će porasti čak 10,6% u 2023. godini te potom usporiti na stopu od 2,5% na kraju projekcijskog razdoblja.

⁸ Prema domaćem konceptu nacionalnih računa.

2.4. Monetarna kretanja

Monetarni i financijski sustav u RH je tijekom 2022. godine bio gotovo u cijelosti obilježen pripremama za očekivani ulazak u europodručje. Tijekom čitave 2022. godine HNB je samo dva puta intervenirao na deviznom tržištu kako bi utjecao na tečaj kune, i to prodajom deviza bankama u iznosu od 315 milijuna eura. Kako je postalo sve izvjesnije da će RH ući u europodručje 2023. godine, što je i formalno izglasano u srpnju 2022., fokus je stavljen na regulatorno usklađivanje hrvatskog financijskog sustava s financijskim sustavom u europodručju, dok su monetarne intervencije u vidu utjecaja na tečaj kune izostale. Naime, dogovoren je fiksni tečaj konverzije od 7,53450, stoga nije bilo potrebe za monetarnim mjerama kako bi se utjecalo na devizni tečaj. Hrvatski bankovni sustav je tijekom 2022. godine obilježen povijesno visokim razinama viškova likvidnosti čija je prosječna razina iznosila 12,7 milijardi eura. Dodatni učinak na likvidnost sustava imalo je smanjenje obvezne pričuve banaka, a sve kako bi se hrvatski bankovni sustav uskladio s regulativom europodručja. Tako je obvezna pričuva smanjivana u kolovozu i prosincu 2022., prvo s 9% na 5% te zatim s 5% na 1%. Osim regulatornih promjena, snažan utjecaj na likvidnost je imalo i prelijevanje gotovog novca na račune banaka, kako bi se olakšala konverzija kune u euro.

Kamatne stope u RH su tijekom 2022. godine zabilježile relativno sporiji rast u odnosu na usporedive članice europodručja, usprkos sve snažnijem zaoštavanju monetarnih politika, s ciljem obuzdavanja rastuće inflacije. EURIBOR i druge referente kamatne stope, već su sredinom godine izašle iz negativne zone i vrlo brzo rastle, što je posljedično utjecalo na ostale kamatne stope i na financijski sustav u cjelini. Od 1. siječnja 2023. hrvatski bankovni sustav je postao dio europodručja, a restriktivne mjere ESB-a počinju se odražavati na kamatnim stopama u RH. No, zbog brojnih specifičnosti hrvatskog bankovnog sustava, kao i dalje povijesno visoke likvidnosti, očekuje se relativno sporiji rast kamatnih stopa u RH. Zbog visoke razine adekvatnosti kapitala, stabilnosti depozita banaka, kao i pozitivnih efekata ulaska u europodručje, i u narednom razdoblju očekuje se stabilan i profitabilan bankovni sustav.

2.5. Rizici makroekonomskih projekcija

Makroekonomske projekcije u ovom okviru izložene su i dalje značajno povišenoj razini neizvjesnosti. Rizici za ostvarenje projicirane dinamike gospodarske aktivnosti, posebno u 2023. i 2024. godini, većim dijelom su negativni, dok su rizici za ostvarenje projicirane stope inflacije uravnoteženiji. Rizici za putanju BDP-a proizlaze najvećim dijelom iz međunarodnog okruženja, iako hrvatskom gospodarstvu predstoji daljnja prilagodba na šokove izazvane prvo pandemijom, a sada i visokom inflacijom i energetsom krizom, kao i na nepovoljna demografska kretanja te strukturne neravnoteže na tržištu rada. Zabrinutost oko moguće recesije je snižena, dok se inflacija, iako padajuća, nalazi značajno iznad ciljanih vrijednosti, a referentne kamatne stope središnjih banaka diljem svijeta na povišenim razinama. Restriktivniji uvjeti zaduživanja mogli bi uslijed sporije ekonomske aktivnosti dovesti do rasta insolventnosti slabijih poslovnih subjekata, kao i smanjene potrošnje sektora kućanstava, koji je već suočen s nižim realnim dohotkom kao posljedicom inflacije. I dalje je izražena neizvjesnost oko trajanja i posljedica rata u Ukrajini, što potencijalno dodatno ugrožava očekivanja cijena hrane i energije. Temeljna inflacija mogla bi se pokazati ukorijenjenijom od očekivanja, uz čitav niz globalnih strukturnih trendova koji ugrožavaju ciljane vrijednosti inflacije u srednjem roku. U narednom razdoblju mogao bi do izražaja doći i problem srednjoročne konkurentnosti zemalja EU, za kojeg se više ne očekuje da će

biti ublažen tečajnim kretanjima. Pri tome u RH postoji i dodatni rizik izraženijeg ubrzanja rasta troškova rada u kratkom i srednjem roku. Domaći turistički sektor suočava se sa svojim unutarnjim ograničenjima u vidu dugoročnih izazova nedostatka kvalitetne radne snage te neadekvatne infrastrukture, kao i posljedicama klimatskih promjena, u razdoblju kada se očekuje slabija dinamika potražnje. Navedeno naglašava važnost strateških pomaka u smjeru smanjivanja masovnosti i sezonalnosti domaćeg turizma. Rizici ovog makroekonomskog scenarija dodatno su vezani za efikasnost korištenja sredstava iz strukturnih fondova EU, kao i onih vezanih uz projekte financirane u okviru NPOO-a. Među ostalim domaćim rizicima ističe se i srednjoročna ranjivost tržišta nekretnina gdje se, osim smanjenog prometa, ne primjećuju znakovi hlađenja tržišta, u situaciji rasta kamatnih stopa i pooštavanja uvjeta kreditiranja, što bi se potencijalno moglo negativno odraziti na financijski sustav. S pozitivne strane, domaće gospodarstvo moglo bi se ponovno pokazati otpornije od očekivanog, a u narednom razdoblju trebali bi se dodatno materijalizirati i povoljni učinci pridruživanja RH euro i Schengenskom području. Također, pozitivan rizik za dinamiku osobne potrošnje u promatranom razdoblju predstavlja ponovno intenzivnije korištenje financijske poluge sektora kućanstava koji je u proteklom razdoblju prošao znatan proces razduživanja.

3. PRORAČUN OPĆE DRŽAVE I JAVNI DUG

3.1. Fiskalna politika

Hrvatsko gospodarstvo zabilježilo je niz pozitivnih iskoraka u posljednjih godinu dana. Oporavivši se od recesije izazvane pandemijom koronavirusa, u 2022. godini ostvaren je realni rast BDP-a od 6,3% posebice temeljem snažnog doprinosa izvoza te investicija u izazovnom geopolitičkom okružju. Ruska agresija na Ukrajinu uzrokovala je snažan poremećaj u opskrbi energenata i hrane u Europi te zaoštrila odnose Zapada i Rusije, a sve izraženije klimatske promjene, posebice rekordne suše i velike poplave, dodatno su doprinijele poskupljenju hrane i energije. Sve navedeno kao i poremećaji na financijskim tržištima rezultirali su jakim rastom potrošačkih cijena na globalnoj razini pa tako i u RH (10,8% na međugodišnjoj razini). U promatranom razdoblju nastavljena je snažna fiskalna konsolidacija usporedo s povećanjem ekonomske aktivnosti. Tako je u 2022. godini zabilježen proračunski višak u iznosu od 0,4% BDP-a temeljem pozitivne dinamike kretanja prihoda te snažne racionalizacije odnosno kontrole kretanja rashoda svih jedinica sektora opće države. Istovremeno, javni dug je dosegnuo razinu od 68,4% BDP-a, čime je u odnosu na prethodnu godinu smanjen za 10 postotnih bodova.

Nadalje, od 1. siječnja 2023. RH je postala punopravna članica europodručja kao i Schengenskog prostora. Odluka Vijeća EU o ulasku RH u europodručje (u srpnju 2022. godine) doprinijela je i povijesno najvišem investicijskom rejtingu RH. Tako je već u srpnju 2022. godine, agencija Moody's podigla rejting RH za dvije razine, na „Baa2“, uvrstivši ga u investicijsku kategoriju, uz stabilne izgleda. Zatim je i agencija Fitch podigla investicijski kreditni rejting RH za jednu razinu, na „BBB+“, a Standard and Poor's na „BBB+/A-2“, također uz stabilne izgleda. U svojim najnovijim analizama, spomenute agencije i dalje imaju ovako pozitivne ocjene hrvatskog gospodarstva, navodeći kao argumente političku stabilnost i institucionalnu kvalitetu, očekivane koristi od ulaska u euro i Schengen kao i fiskalne kapacitete te dosadašnju apsorpciju EU sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

Visok investicijski rejting ogleda se i u rezultatima zaduživanja na domaćem i inozemnom tržištu. U ožujku 2023. godine na domaćem tržištu kapitala realizirano je inauguralno izdanje obveznice (narodne obveznice) namijenjeno osim institucionalnim ulagačima i fizičkim osobama u nominalnom iznosu od 1,85 milijardi eura, s dospijanjem u ožujku 2025. godine. Po svom volumenu ovo izdanje predstavlja najveću investiciju fizičkih osoba u vrijednosni papir u povijesti hrvatskog tržišta kapitala. Nova izdanja obveznica realizirana su primarno za refinanciranje dospijuća postojećih obveznica, a slična praksa se očekuje i dalje. Usprkos zaoštavanju monetarne politike na globalnoj razini, postojeće obveznice refinanciraju se po osjetno nižim kamatnim stopama nego što je bio slučaj u trenutku njihovog inicijalnog izdanja, što trenutno rezultira ostvarenjem ušteda na rashodima za kamate, no u nadolazećem srednjoročnom razdoblju očekuje se njihovi blagi porast.

Predanost reformskim naporima koji doprinose jačanju otpornosti hrvatskog gospodarstva vidljiva je i u ispunjavanju predviđenih obveza kao i u dinamici korištenja EU sredstava u okviru NPOO-a. U tom smislu, u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost predviđeno je slanje zahtjeva za plaćanje prema EK nakon zadovoljavajućeg ostvarenja relevantnih ključnih etapa i ciljanih vrijednosti. RH je do sada za provedbu investicija definiranih NPOO-om uplaćeno 2,2 milijarde eura, što je nešto više od 38% ukupnog iznosa bespovratnih sredstava predviđenih za provedbu NPOO-a u RH. Naime, u rujnu 2021. godine isplaćen je predujam od 814 milijuna eura te potom i dvije tranše od po 700 milijuna eura u lipnju i prosincu 2022. temeljem sveukupno ostvarenih 59 pokazatelja. Ovakvi rezultati RH svrstavaju

među 3 najuspješnije EU članice u provedbi spomenutog Mehanizma. Trenutno se završava rad na ispunjenju 45 pokazatelja temeljem kojih će RH poslati treći zahtjev za isplatu u Bruxelles.

Uz navedene pozitivne pokazatelje, RH se susreće i s nizom izazova u političko-ekonomskom smislu. Globalno okružje karakterizira visoka razina neizvjesnosti, nastavak geopolitičkih napetosti te ruske agresije na Ukrajinu. Usprkos izraženijem smanjenju cijena primarnih sirovina na svjetskim tržištima i ublažavanju pritiska u globalnim lancima opskrbe, inflacijski pritisci su i dalje prisutni te postoji i rizik ukorijenjene temeljne inflacije pa se predviđa daljnji rast kamatnih stopa koji negativno djeluje na potražnju. Tržište rada i dalje će karakterizirati rast broja zaposlenih, ali i manjak radne snage uslijed neusklađenosti ponude i potražnje. S druge strane, očekuje se kako će ulazak u euro i Schengen rezultirati snažnim ekonomskim koristima, posebice u međunarodnoj razmjeni roba i usluga te investicijama, zahvaljujući smanjenju odnosno ukidanju valutnog rizika kao i smanjenju prepreka u kontekstu trgovine, putovanja i ulaganja. Predviđa se i daljnji nastavak rasta izvoza, ali po nižim stopama uslijed usporavanja rasta glavnih vanjskotrgovinskih partnera. Slijedom navedenog, ekonomski rast će biti prisutan, ali relativno prigušen.

U uvjetima povišene inflacije zemlje se suočavaju s izazovom kreiranja politika kojima bi se obuzdali cjenovni pritisci, uz istovremenu potporu ugroženim skupinama. Tako je snažan rast cijena energenata potakao države članice EU na provedbu paketa mjera s izraženim fiskalnim troškovima, no koje su istovremeno ublažile efekt visokih cijena energenata i hrane na kućanstva i poduzeća. Vlada RH je nakon tri paketa mjera tijekom 2022. godine, u travnju 2023. donijela i tzv. četvrti paket za zaštitu građana i poduzeća, kojim se trajanje većine mjera produžuje do kraja ožujka 2024. godine. Međutim, sveobuhvatni fiskalni poticaj agregatnoj potražnji nije trajno opravdan niti održiv u dugom roku. U tom smislu, planira se postupno smanjenje te ukidanje ovakvih mjera. U slučaju objektivne potrebe za njihovim nastavkom, prvenstveno će se usmjeriti na najranjivije skupine društva. Ovo bi trebalo ograničiti fiskalne troškove te potaknuti stanovništvo i poduzeća na ograničavanje potrošnje energije i energetske učinkovitost u kratkom do srednjem roku. Nadalje, dugoročni izazovi za RH, primjerice potreba jačanja otpornosti gospodarstva (uključujući ubrzanje zelene i digitalne tranzicije) te negativni demografski trendovi postavljaju rastuće zahtjeve pred nositelje fiskalne politike.

U tom smislu, strateški ciljevi fiskalne politike su dugoročna održivost javnog duga te jačanje potencijalnog rasta, vodeći računa o društvenoj uključenosti i klimatskoj održivosti. Ovakav pristup podrazumijeva smanjenje udjela javnog duga u bruto domaćem proizvodu na održiv način uz očuvanje visoke razine javnih investicija. U tom smislu, u ovom Programu stabilnosti, srednjoročni fiskalni ciljevi RH definirani su kroz predviđenu fiskalnu prilagodbu, koja osigurava kontinuirano smanjenje udjela javnog duga u bruto domaćem proizvodu te fiskalni saldo manji od referentne vrijednosti od 3% bruto domaćeg proizvoda u srednjem roku.

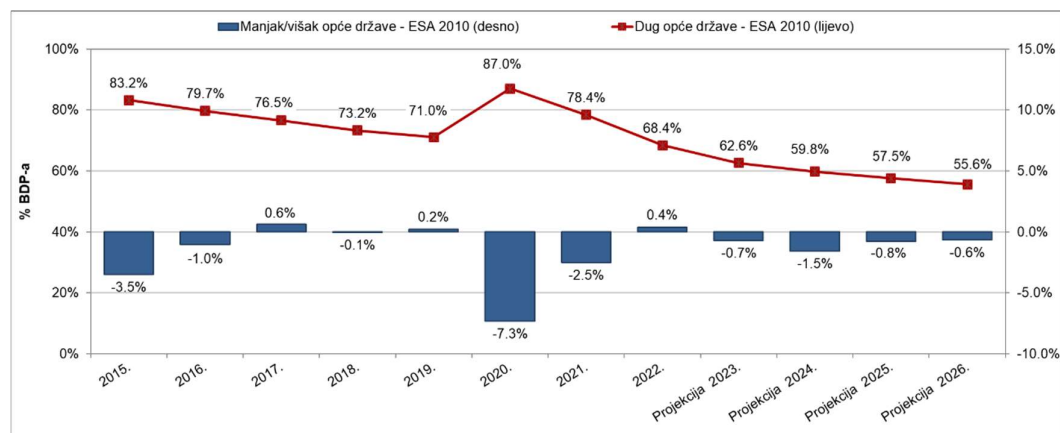
S obzirom na njihovu važnost, visoka razina i kvaliteta javnih investicija osigurat će se prvenstveno putem kvalitetne i pravovremene provedbe projekata financiranih EU sredstvima (Mehanizam za oporavak i otpornost kao i strukturni fondovi), posebice u smislu zelene i digitalne tranzicije te jačanja otpornosti gospodarstva.

U cjelini uzevši, fiskalna kretanja u 2023. rezultat će proračunskim manjkom od 0,7% BDP-a, odnosno 1,5% BDP-a u 2024., dosegnuvši razinu od 0,8% BDP-a u 2025. te 0,6% BDP-a do kraja 2026. godine. Ovim je ispunjen kriterij proračunskog manjka sukladno odredbama Pakta o stabilnosti i rastu. Nadalje, udio javnog duga u nominalnoj vrijednosti bruto domaćeg proizvoda će se kontinuirano nastaviti

smanjivati u promatranom srednjoročnom razdoblju sa 62,6% BDP-a u 2023., na 59,8% BDP-a u 2024. odnosno 57,5% u 2025. te 55,6% BDP-a u 2026. godini.

Grafikon 3.1. Kretanje javnog duga i manjka/viška opće države 2015.-2026.

Izvor: DZS, HNB, Ministarstvo financija

U ovom kontekstu valja istaknuti kako su Smjernice fiskalne politike za 2024. godinu EK iz ožujka ove godine potvrdile ukidanje primjene opće klauzule o odstupanju od proračunskih pravila definiranih Paktom o stabilnosti i rastu iz 2020. godine. Spomenutom klauzulom državama članicama omogućilo se pružanje fiskalnih poticaja svojim gospodarstvima u svrhu ublažavanja negativnih učinaka pandemije koronavirusa. Ova klauzula deaktivirat će se krajem 2023. godine jer je prema procjenama EK odnosno Vijeća EU, gospodarstvo EU izašlo iz razdoblja snažne ekonomske krize, ostvarivši razine ekonomske aktivnosti iz razdoblja prije pandemije. U RH je i dalje na snazi Odluka o privremenom odgađanju primjene nacionalnih fiskalnih pravila koju je Vlada RH donijela 2020. godine slijedom izvanrednih okolnosti, u skladu s preporukom Povjerenstva za fiskalnu politiku, a temeljem odredbi Zakona o fiskalnoj odgovornosti.

Također, valja naglasiti kako su na razini EU trenutno u tijeku rasprave o reformama ekonomskog upravljanja, uključujući i fiskalna pravila. Međutim, u svojim Smjernicama fiskalne politike za 2024. godinu EK je najavila kako će ovogodišnje fiskalne preporuke za države članice biti oblikovane temeljem neto primarnih rashoda⁹, kao što je EK prethodno i navela u svom Priopćenju o reformi ekonomskog upravljanja u EU iz studenog 2022. godine.

Tablica 3.1. Nacionalno financiranje primarnih rashoda u razdoblju 2022.-2026.

	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Ukupni rashodi (mlrd EUR)	27.3	28.3	30.2	34.1	36.4	37.7	39.4
Nacionalno financirani primarni rashodi (mlrd EUR)	24.9	25.9	27.5	30.7	33.2	34.4	35.8
Nacionalno financirani primarni rashodi (nominalni rast, %)	7.0	3.8	6.2	11.5	8.3	3.5	4.2
Nacionalno financirani primarni tekući rashodi (mlrd EUR)	22.0	23.2	24.7	27.6	28.8	30.1	31.1
Nacionalno financirani primarni tekući rashodi (nominalni rast, %)	6.8	5.3	6.5	11.8	4.4	4.5	3.2
Potencijalni rast (desetogodišnji, nominalno, %)	2.9	4.4	11.5	10.6	6.3	5.3	5.0

Napomena: Nacionalno financirani primarni rashodi isključuju rashode za kamate te rashode financirane iz EU sredstava, dok nacionalno financirani primarni tekući rashodi isključuju rashode za kamate, rashode financirane iz EU sredstava te bruto investicije.

Izvor: Izračun Ministarstva financija sukladno Smjernicama fiskalne politike za 2024. iz ožujka 2023.

⁹ Neto primarni rashodi definiraju se kao tekući rashodi bez diskrecijskih mjera na prihodnoj strani, rashoda za kamate, rashoda za cikličku nezaposlenost te rashoda financiranih iz EU sredstava.

4. PAKET MJERA VLADE RH ZA ZAŠTITU KUĆANSTAVA I GOSPODARSTVA OD RASTA CIJENA

Na sjednici održanoj 16. ožujka 2023., Vlada RH je putem dvadesetak točaka tj. uredbi, odluka ili zaključaka uredila provedbu četvrtog paketa mjera za zaštitu kućanstava i gospodarstva od rasta cijena. Paket je stupio na snagu 1. travnja, a u sljedećih nekoliko tjedana doneseni su i novi akti koji ga dopunjuju. Moguće ga je raščlaniti u 3 dijela: mjere u svrhu ublažavanje rasta cijena energije, mjere za zaštitu od inflacije te posebne potpore i poticaji.

1. Mjere za ublažavanje rasta cijena energije

Uredba za otklanjanje poremećaja na domaćem tržištu energije određuje da cijena **električne energije** za kućanstva, javni i neprofitni sektor te poduzetnike u razdoblju od 1. travnja do 30. rujna 2023. ostaje na istoj razini kao i u jesenskom paketu koji je na snagu stupio 1. listopada prošle godine te vrijedi do 31. ožujka ove godine. To znači da će do kraja trećeg tromjesečja ove godine kućanstva za polugodišnju potrošnju do 2.500 kwh plaćati prosječnu cijenu od 0,059 eur/kwh, odnosno 0,088 eur/kwh za potrošnju iznad navedenog iznosa. Jeftinija električna energija za javni i neprofitni sektor zadržava se na prosječnoj cijeni od 0,062 eur/kwh. Mjera se odnosi na vrtiće, škole, fakultete, knjižnice, zdravstvene ustanove, domove za starije i nemoćne, institute, udruge, općine, gradove, županije i druge.

U razdoblju od 1. travnja do 30. rujna 2023., cijena električne energije za male poduzetnike s polugodišnjom potrošnjom ispod 250.000 kwh također se neće mijenjati (0,062 eur/kwh), a ovom mjerom obuhvaćeno je više od 95% hrvatskih gospodarstvenika. Velikih potrošača je nešto manje od 1.000, a cijene električne energije koje će oni plaćati do kraja rujna ove godine također ostaju iste. Tako će za potrošnju između 250.000 kwh i 2.500.000 kwh plaćati prosječno 0,180 eur/kwh, odnosno povrh tog iznosa 0,230 eur/kwh.

Odlukom Vlade RH o subvencioniranju dijela krajnje cijene opskrbe **plinom**, spriječen je daljnji rast cijena plina za određene kategorije potrošača. Tako se do kraja ožujka 2024. godine neće mijenjati cijena plina za kućanstva, javni i neprofitni sektor. Izravni popust na računu za kućanstva koja koriste plin iznosi 0,013 eur/kwh, a popust je na računu naveden u posebnoj stavci. Za poduzetnike se prosječnom godišnjom potrošnjom do 10 GWH, cijena plina također ostaje ista. Potpora iznosi 0,020 eur/kwh, a ostvaruje se vaučerm pomoću aplikacije HAMAG-BICRO. Vaučer na sveukupni iznos procijenjen je temeljem pojedinačne referentne godišnje potrošnje te se iznos subvencije svaki mjesec odbija od vrijednosti vaučera dok se ne potroši odnosno najkasnije do računa za ožujak 2024.

Temeljem Uredbe o uklanjanju poremećaja na domaćem tržištu energije, do travnja iduće godine ostaje nepromijenjena i jedinična cijena **toplinske energije** za sve toplinske sustave (kućanstva i poduzetnici). Mjera obuhvaća 98% isporučene toplinske energije. Nadalje, valja spomenuti i sniženu stopu PDV-a od 5% (za **isporuku prirodnog plina, grijanje iz toplinskih stanica te isporuku ogrjevnog drva, peleta, briketa i sječke**), čija se primjena produžuje do 31. ožujka 2024. K tome, i dalje će biti snižene trošarine na naftne derivate.

2. Mjere za zaštitu od inflacije

Potpora umirovljenicima s mirovinom do 610 eura osigurat će se kroz jednokratne naknade u rasponu između 60 i 160 eura ovisno o ukupnom mirovinskom primanju. Tako će, primjerice, umirovljenici s ukupnim mirovinskim primanjem do 260 eura primiti 160 eura naknade, oni s primanjima do 330 eura primiti će 120 eura naknade, dok će umirovljenici s ukupnim mirovinskim primanjima do 470 eura dobiti jednokratnu naknadu od 80 eura. Umirovljenici s ukupnim mirovinskim primanjima povrh tog iznosa pa sve do 610 eura, dobit će 60 eura. Važno je spomenuti i **naknade za troškove energije** za 69 tisuća ugroženih kupaca energenata, koji će u razdoblju od travnja 2023. do kraja ožujka 2024. godine imati pravo na podmirivanje troškova električne energije, plina ili toplinske energije putem mjesečne naknade koja se povećava sa 66 na 70 eura. Spomenuti status imaju korisnici osobne invalidnine, zajamčene minimalne naknade (ZMN), nacionalne naknade za starije osobe te novčane naknade za nezaposlene hrvatske branitelje. Produžuje se i naknada za troškove nabave ogrjevnog drva za kućanstva u visini od 20% cijene po prostornom metru, s prioritetom za korisnike ZMN. Valja napomenuti kako će korisnici ZMN i dalje imati pravo na naknadu troškova stanovanja, komunalne naknade, grijanja i vodne usluge.

Predviđen je i niz mjera u sustavu **socijalne skrbi u kontekstu ublažavanja troškova života**. U tu svrhu isplatit će se jednokratna naknada od 150 eura koju će dobiti ugroženi kupci energenata, primatelji doplatka za pomoć i njegu te nezaposleni hrvatski branitelji. U razdoblju od travnja 2023. do ožujka 2024. godine pružatelji socijalnih usluga imat će pravo na mjesečnu naknadu za ublažavanje porasta troškova energije u rasponu od 70 do 540 eura mjesečno (ovisno o broju korisnika). Jednokratnu novčanu naknadu u iznosu od 100 eura dobit će i 60 tisuća nezaposlenih.

Primateljima dječjeg doplatka isplatit će se u travnju ove godine posebna novčana naknada, u rasponu između 45 i 160 eura, ovisno o broju djece u obitelji. Također je osigurana i potpora studentskim centrima, što će omogućiti nepromijenjenu cijenu studentskih obroka (0,86 eura).

Vlada RH donijela je i odluku kojom se uvode manje izmjene u **košarici proizvoda čija je cijena fiksirana** u svrhu zaštite od inflacije.

3. Potpore i poticaji

U okviru ovog paketa predviđene su i potpore **poljoprivrednicima te ribarima**. Od toga je najveći dio namijenjen kompenzaciji rasta troškova za stočarstvo i biljnu proizvodnju, a isplatu će dobiti i mali mljekari za nadoknadu povećanih troškova sabiranja i transporta mlijeka. Planirani su i rashodi u svrhu potpore poljoprivrednicima za korištenje obnovljivih izvora energije te potpore u sektoru ribarstva i akvakulture.

Predviđeni su i rashodi za jačanje održivosti **cestovnog prijevoza** putnika (potpora od 0,16 eura po litri dizel goriva), te za **prerađivače drva i proizvođače namještaja**.

Za jačanje **energetske učinkovitosti** kuća i zgrada također je planiran nastavak potpora. Nadalje, odlukom Vlade RH **zakupci poslovnih prostora u vlasništvu RH** oslobođeni su od primjene indeksa potrošačkih cijena na nekretnine, kako bi se spriječio rast njihovih cijena najma. Jednokratna novčana pomoć od 265 eura isplaćena je i osobama u privremenom smještaju za **stradale u potresu**.

Na kraju, valja spomenuti i Odluku Vlade RH donesenu na sjednici 30. ožujka 2023. u svrhu stabilizacije poslovanja **Hrvatske elektroprivrede (HEP) d.d.** Naime, analiza poslovanja HEP grupe koja obuhvaća 2022. te 2023. godinu, s posebnim naglaskom na pretrpljene gubitke proizašle iz provođenja uredbi u paketima mjera Vlade RH donesenih s ciljem pomoći građanima i ostalim ugroženim kupcima energije, procjenjuje gubitke u iznosu od 900 milijuna eura. U tom smislu, Vlada je donijela odluku o davanju dioničarskog zajma od 400 milijuna eura HEP-u d.d. po tržišnim uvjetima. Dodatno je zaduženo Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja da poduzme pripremne radnje s ciljem povećanja temeljnog kapitala HEP-a d.d. u ukupnoj vrijednosti od 900 milijuna eura. Ukupna vrijednost dokapitalizacije obuhvaća i gore spomenuti dioničarski zajam. Sve navedene aktivnosti provode se u konzultacijama s EK s posebnim naglaskom na pravila o državnim potporama i zajedničkim tržištem EU.

3.2. Proračun opće države u 2022. godini

Prihodi konsolidirane opće države

Na ostvarenje prihoda opće države u 2022. godini utjecala su pozitivna kretanja u gospodarstvu, cjelogodišnji fiskalni učinci poreznih reformi provedenih tijekom 2021.¹⁰ te učinci poreznih izmjena koji su stupili na snagu tijekom 2022., a odnose se na porezne izmjene u trošarinskim propisima i u sustavu poreza na dodanu vrijednost.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost¹¹ koji je stupio na snagu 1. travnja 2022., propisano je smanjenje stope PDV-a s 25% na 5% odnosno 13% za određena dobra i usluge. Tako se na 5% smanjuje PDV za dječju hranu, ulje, maslac, meso i ribu, kao i voće, jaja, gnojivo, životinjsku hranu te ulaznice za sportska i kulturna događanja.

Vlada RH u ožujku je donijela Uredbu o izmjeni Uredbe o visini trošarine na energente i električnu energiju¹², kojom se snižava visina trošarine za 40 lipa po litri bezolovnog motornog benzina te za 20 lipa po litri dizelskog goriva na razdoblje od 90 dana. U lipnju je izmjenom navedene Uredbe trošarina dodatno smanjena za 40 lipa po litri bezolovnog motornog benzina te za 20 lipa po litri dizelskog goriva. Donesena je i Uredba o utvrđivanju najviših maloprodajnih cijena naftnih derivata, kojom su na razdoblje od 90 dana utvrđene premije energetskih subjekata za motorne benzine i dizelska goriva u iznosu od 0,65 kn/l. Najviše maloprodajne cijene propisane ovom Uredbom primjenjuju se stoga samo za naftne derivate bez dodanih multifunkcionalnih aditiva (eurosUPER 95, euroDIZEL, plavi DIZEL), dok se za benzine s više oktana te sva tzv. „premium“ goriva, cijene i dalje mogu formirati slobodno.

Trajno se proširuje primjena snižene stope PDV-a od 13% za isporuku prirodnog plina i grijanja iz toplinskih stanica, ogrjev, pelet, briket i sječku te menstrualne potrepštine. K tome, u razdoblju od 1.

¹⁰ Od 1. siječnja 2021. stopa poreza na dobit za sve poduzetnike koji imaju promet do 7,5 milijuna kuna smanjena je s 12% na 10%, dok su u sustavu poreza na dohodak snižene stope poreza na dohodak s 36% na 30% te s 24% na 20%. Kod poreza na dodanu vrijednost od 1. srpnja 2021. ukida se oslobođenje od plaćanja PDV-a pri uvozu dobara male vrijednosti.

¹¹ Narodne novine, br. 39/2022 i 113/2022

¹² Narodne novine, br. 148/20, 28/22, 64/22, 76/22, 83/22, 89/22, 100/22, 113/22, 126/22 i 138/22

travnja 2022. do 31. ožujka 2023. isporuka plina obračunava se po stopi PDV-a od 5%. Jesenskim paketom mjera za zaštitu od porasta cijena predloženo je i da se po stopi PDV-a od 5% oporezuje isporuka grijanja iz toplinskih stanica, uključujući i naknade vezane uz tu isporuku te isporuka ogrjevnog drva, peleta, briketa i sječke do 31. ožujka 2023. Osim toga, po stopi PDV-a od 0% oporezuje se i isporuka i ugradnja solarnih ploča na privatne stambene objekte, prostore za stanovanje te javne i druge zgrade.

Značajan učinak na prihode proračuna u 2022. godini imalo je i povlačenje sredstava iz EU fondova, odnosno korištenje sredstava iz Fonda solidarnosti u svrhu sanacije šteta od potresa te iz Mehanizma za oporavak i otpornost, koja se usmjeravaju za jačanje oporavka i otpornosti gospodarstva kroz razvojne, strateške i reformske projekte.

Ukupni prihodi proračuna opće države ostvareni su na razini od 45,2% BDP-a u 2022. godini.

Porezi na proizvodnju i uvoz iznosili su 18,6% BDP-a i zabilježili međugodišnji rast od 13,6%. U njihovoj strukturi najizdašniji prihod je porez na dodanu vrijednost koji je u odnosu na godinu ranije bio veći za 16,2%. Prikupljeni prihodi od PDV-a rezultat su rasta osobne i turističke potrošnje, prethodno spomenutih poreznih rasterećenja te kretanja cijena. Naime, promet u trgovini na malo povećan je u nominalnim iznosima 15,8% u 2022. godini. Prikupljeni prihodi od trošarina bili su pod utjecajem povećanja intenziteta prometa i potrošnje trošarinskih proizvoda te ranije navedenih poreznih izmjena.

Rast od 12,8% na međugodišnjoj razini bilježe i prihodi od socijalnih doprinosa koji su u 2022. iznosili 10,9% BDP-a te su prije svega bili pod utjecajem kretanja na tržištu rada, odnosno rasta plaća i zaposlenosti uslijed pojačane gospodarske aktivnosti.

Tekući porezi na dohodak i bogatstvo, koji uključuju porez na dohodak i porez na dobit, rastu za 37,4%, uslijed kretanja na tržištu rada te rezultata poslovanja poduzeća i banaka u prethodnoj godini. Valja napomenuti kako je u 2022. uključen i jednokratni prihod od dodatnog poreza na dobit, koji će krajem travnja 2023. platiti oni poduzetnici koji su ostvarili prihode veće od 300 milijuna kuna u 2022. godini te kojima se utvrdila oporeziva dobit u iznosu većem za 20% u odnosu na prosjek oporezive dobiti iz četiri prethodna porezna razdoblja.

Uz porezne prihode, značajni su i prihodi od ostalih tekućih i kapitalnih transfera koji uključuju i sredstva iz fondova EU, a u 2022. godini iznosili su 4,6% BDP-a, pri čemu prihodi iz EU fondova bilježe porast od 26,7% na godišnjoj razini. Ovi prihodi izravno su vezani uz projekte financirane iz fondova EU, ali i uz sredstva dodijeljena RH iz Fonda solidarnosti te Mehanizma za oporavak i otpornost.

Rashodi konsolidirane opće države

Ukupni rashodi proračuna opće države izvršeni su na razini od 44,8% BDP-a u 2022. godini.

Naknade zaposlenima bilježe razinu od 11,3% BDP-a. U odnosu na prethodnu godinu bilježe povećanje od 5,6%. Navedeno povećanje najvećim dijelom rezultat je povećanja osnovice za izračun plaća temeljem kolektivnih ugovora za državne i javne službenike (4% od 1. svibnja te 6% od 1. listopada 2022.), korekcije plaća za minuli rad od 0,5% te kretanja broja zaposlenih. Osim toga, povećan je i iznos božićnice sa 199 na 232 eura te dara za dijete sa 80 na 100 eura.

Rashodi za intermedijarnu potrošnju izvršeni su na razini od 7,8% BDP-a. Ova kategorija uključuje materijalne rashode svih jedinica sektora opće države, a veća izdvajanja odnose se na podmirenje

rashoda za lijekove, potrošni i ugradbeni medicinski materijal, rashode povezane s pandemijom koronavirusa te na rashode za energiju.

Rashodi za subvencije bilježe razinu od 2,3% BDP-a, a u odnosu na 2021. godinu manji su za 1,1%. U ovu kategoriju uključeni su iznosi potpora za ublažavanje rasta cijena energenata, posebno subvencioniranje cijene električne i toplinske energije te plina poduzetnicima. Ovdje se ističu i redovna izdvajanja za plaćanja u poljoprivredi iz nacionalnih izvora, poticanje pomorskog i zračnog prijevoza te izdvajanja za program aktivne politike tržišta rada Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Značajan iznos subvencija od 0,6% BDP-a odnosi se i na subvencije Hrvatskog operatora tržišta energije d.o.o. (u daljnjem tekstu: HROTE) za proizvođače energije iz obnovljivih izvora, a koje se financiraju iz prihoda od prodaje električne energije na tržištu te od naknada za poticanje električne energije iz obnovljivih izvora.

Rashodi za dohodak od vlasništva, koji su određeni kretanjem rashoda za kamate, izvršeni su s udjelom od 1,4% u BDP-u i u odnosu na prethodnu godinu povećani su za 3,6%. Takva kretanja rezultat su povećanja kamatnih stopa na financijskim tržištima uslijed zaoštavanja monetarne politike zbog snažnog rasta inflacije.

Socijalne naknade i socijalni transferi čine najznačajniju kategoriju ukupnih rashoda proračuna opće države i bilježe razinu od 14,1% BDP-a. Ove rashode u najvećoj mjeri određuju kretanja rashoda za mirovine, porodiljne naknade, naknade za socijalnu skrb, dječji doplatak, naknade za nezaposlene, naknade zbog privremene nesposobnosti za rad kao i socijalni transferi u sustavu zdravstva koji se daju ustanovama izvan javnog sektora. Rashodi za mirovine i mirovinska primanja ostvareni su na razini od 9,2% BDP-a, a uključuju i isplatu jednokratnog novčanog primanja korisnicima mirovina radi ublažavanja posljedica rasta cijena i troškova života. Osim toga, valja spomenuti i redovito usklađivanje mirovina od 1. siječnja za 2,24% i od 1. srpnja za 6,18% te kumulirani učinak promjene broja i strukture korisnika mirovina kao i usklađivanje mirovina iz 2021. godine. Izdvajanja za doplatak za djecu iznose 0,3% BDP-a, što uključuje i jednokratnu isplatu potpore u svrhu ublažavanja rasta troškova života. Naknade za redovni i dodatni rodiljni dopust te opremu za novorođeno dijete iznose 0,6% BDP-a, a uključuju učinak izmjena Zakona o rodiljnim i roditeljskim potporama¹³ kojim je uvedeno novo pravo - plaćeni očinski dopust te je povećana naknada plaće koja se isplaćuje za vrijeme korištenja roditeljskog dopusta za zaposlene i samozaposlene roditelje. Nadalje, naknade nezaposlenima izvršene su u visini od 0,2% BDP-a, pri čemu je isplaćeno i jednokratno novčano primanje osobama prijavljenim u evidenciju nezaposlenih osoba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Osim toga, naknade za socijalnu skrb iznose 0,6% BDP-a, što je rezultat isplate potpora korisnicima prava u sustavu socijalne skrbi i pružateljima socijalnih usluga radi ublažavanja posljedica porasta cijena te primjene novog Zakona o socijalnoj skrbi¹⁴, kojim se uređuje djelatnost socijalne skrbi, naknade i usluge u sustavu socijalne skrbi, kao i druge aktivnosti vezane uz način obavljanja djelatnosti socijalne skrbi. Socijalni transferi u naravi iznose 2,1% BDP-a, a uključuju transfere ustanovama izvan javnog sektora u sustavu zdravstva, kao i naknade za ugroženog kupca energenata, naknade za udomitelje te naknade za troškove ogrjeva i dijelom troškove stanovanja korisnicima zajamčene minimalne naknade.

Ostali rashodi, koji se većinom odnose na tekuće i kapitalne transfere, izvršeni su na razini od 4,2% BDP-a. Najvećim dijelom odnose se na uplatu vlastitog doprinosa RH u proračun EU, donacije, subvencioniranje krajnje cijene plina kućanstvima, preuzimanje obveza po osnovi subvencioniranja

¹³ Narodne novine, br. 152/2022

¹⁴ Narodne novine, br. 18/2022

stambenih kredita u 2022. godini kao i na kapitalne transfere stanovništvu i ostalim pravnim osobama. Također, u ovoj kategoriji je uključena i dospjela obveza naknade štete i troškova u arbitražnom predmetu MOL-RH. Važan dio čine i projekti financirani iz EU fondova, ali i iz nacionalnih sredstava posebno u sektoru vodnog i komunalnog gospodarstva.

Rashodi za bruto investicije u fiksni kapital bilježe razinu od 3,8% BDP-a te međugodišnji pad od 6,8%. Tijekom 2022. utrošena su značajna sredstva na izgradnju cestovne, željezničke i komunalne infrastrukture, pri čemu se posebno ističe dovršetak izgradnje Pelješkog mosta. Također, značajna sredstva izdvojena su i za obrazovnu i zdravstvenu infrastrukturu, lučke uprave kao i za aktivnosti obnove javnih objekata oštećenih u potresu, financiranih iz Fonda solidarnosti.

Neto pozajmljivanje/zaduživanje

Slijedom ostvarenih prihoda i izvršenih rashoda, proračun opće države u 2022. godini zabilježio je višak od 262 milijuna eura ili 0,4% BDP-a.

3.3. Proračun opće države u 2023. godini

Prihodi konsolidirane opće države

U 2023. godini ukupni prihodi proračuna opće države planirani su na razini od 45,2% BDP-a. Prihodna strana proračuna određena je očekivanim rastom gospodarske aktivnosti te cjelogodišnjim učinkom poreznih izmjena provedenih tijekom 2022., uzimajući u obzir fiskalne učinke produljenja privremeno snižene stope PDV-a od 5% na isporuku plina, grijanja iz toplinskih stanica, ogrjevnog drva, peleta, briketa i sječke do 31. ožujka 2024.

U sustavu poreza na dohodak povećan je iznos neoporezivih primitaka s 1.991 na 3.185 eura do kojeg se netko može smatrati uzdržavanim članom. Pravilnikom o porezu na dohodak¹⁵ neoporezive se prigodne nagrade povećavaju s 398 na 664 eura godišnje, a novčane nagrade za radne rezultate i drugi oblici dodatnog nagrađivanja za radnike sa 664 na 995 eura. Dar djetetu do 15 godina starosti kao i dar u naravi povećavaju se sa 80 na 133 eura godišnje. Novčane paušalne nagrade za podmirivanje troškova prehrane radnika povećavaju se sa 664 eura na 796 eura godišnje, a naknade za korištenje privatnog automobila u službene svrhe s 0,27 eura na 0,40 eura po kilometru. Također se povećava i otpremnina za odlazak u mirovinu s 1.062 na 1.327 eura.

Značajan učinak na prihode proračuna imaju i sredstva pomoći od institucija i tijela EU. To se ponajprije odnosi na sredstva iz prethodnog, ali i novog Višegodišnjeg financijskog okvira 2021. – 2027. te iz Mehanizma za oporavak i otpornost, kojima će se jačati oporavak i otpornost gospodarstva. Također, projicirana su i sredstva iz Fonda solidarnosti EU, koja će se usmjeriti na obnovu javne infrastrukture, ponajprije obrazovne, zdravstvene i kulturne, oštećene u razornim potresima na zagrebačkom i petrinjskom području.

¹⁵ Narodne novine, br. 10/17, 128/17, 106/18, 1/19, 80/19, 74/20, 1/21, 112/22, 156/22, 1/23 i 3/23 - ispr.

Porezi na proizvodnju i uvoz čine najznačajniju kategoriju ukupnih prihoda. Projicirani su na razini od 18,2% BDP-a. Pritom je prihod od poreza na dodanu vrijednost projiciran u iznosu od 13,1% BDP-a, a temelji se na rastu osobne potrošnje, turističkih usluga, intermedijarne potrošnje, investicija te socijalnih transfera u naravi, uzimajući u obzir fiskalne učinke prethodno spomenutih poreznih izmjena u 2022. i 2023. godini. U kategoriju poreza na proizvodnju i uvoz, osim PDV-a uključeni su i prihodi od trošarina te ostalih poreza na potrošnju. Prihodi od trošarina predviđeni su na razini od 3,3% BDP-a, a uključuju očekivanu potrošnju trošarinskih proizvoda, prihode od naknada za poticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, procjenu poreza na potrošnju te učinke izmjena propisa u trošarinskom sustavu, ponajprije kod trošarina na energente i električnu energiju, a kako bi se ublažio udar porasta cijena na građane.

Drugu najznačajniju skupinu prihoda proračuna opće države čine socijalni doprinosi, koji su projicirani na razini od 11,2% BDP-a. Njihova dinamika prvenstveno je određena kretanjima rasta zaposlenosti i plaća od 2,1% odnosno 11,5%.

Procijenjeni prihodi od tekućih poreza na dohodak i bogatstvo u 2023. godini bilježit će razinu od 6,3% BDP-a pri čemu prihodi od poreza na dohodak prate kretanja na tržištu rada, a prihodi od poreza na dobit očekivane rezultate poslovanja gospodarskih subjekata u 2023. godini.

U kategorije ostalih tekućih i kapitalnih transfera, koji su projicirani na razini od 5,1% BDP-a ubrajaju se i prihodi od pomoći institucija i tijela EU, koji su izravno vezani uz projekte financirane iz EU proračuna, ali i uz sredstva dodijeljena RH iz Fonda solidarnosti za financiranje dijela obnove javne infrastrukture oštećene u potresu te sredstva iz novog instrumenta EU Nove generacije odnosno Mehanizma za oporavak i otpornost.

Rashodi konsolidirane opće države

Ukupni rashodi proračuna opće države planirani su na razini od 45,8% BDP-a u 2023. godini. Rashodna strana proračuna usmjerena je na daljnji rast kvalitete socijalne skrbi, održivost mirovinskog i zdravstvenog sustava, potporu najugroženijima, kao i na solidarnost s građanima i poduzetnicima u vrijeme energetske krize odnosno inflatornih pritisaka. Proračun odražava i nastavak reformi u sektorima obrazovanja i zdravstva, provedbe demografskih mjera kao i jačanja obrambenih sposobnosti i sigurnosti te ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju gospodarstva. Za sanaciju šteta uzrokovanih potresom i nadalje se predviđaju značajna sredstva, kako iz nacionalnih izvora financiranja, tako i iz Fonda solidarnosti.

Naknade zaposlenima projicirane su na razini od 11,4% BDP-a, a u odnosu na prethodnu godinu veće su za 11,9%. Od 1. travnja 2023. povećana je osnovica plaća u državnim i javnim službama za 2%, a projekcija uključuje i uvećanja za minuli rad od 0,5% te porast broja zaposlenih u državnim i javnim službama, posebno u sektorima obrazovanja i zdravstva. Isto tako, od 2023. godine predviđeno je i povećanje regresa sa 199 na 232 eura.

Rashodi za intermedijarnu potrošnju planirani su na razini od 7,6% BDP-a. Povećanje ove kategorije ponajprije proizlazi iz rastućih troškova za lijekove te za pomoćni i sanitetski materijal državnih bolnica i zdravstvenih ustanova koje su u nadležnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (u daljnjem tekstu: JLP(R)S) kao i iz rashoda evidentiranih na pozicijama Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, uslijed troškova povezanih s pandemijom koronavirusa. U ovu kategoriju uključeni su i

predviđeni materijalni troškovi proračunskih korisnika kao posljedica sanacije šteta uzrokovanih potresom. Isto tako, uključeni su i povećani troškovi energije svih jedinica sektora opće države.

Rashodi za subvencije u 2023. godini projicirani su na istoj razini od 2,3% BDP-a kao i u prethodnoj godini. Razlog njihovog godišnjeg povećanja od 10,7% prvenstveno je zbog produženja potpora za ublažavanje rasta cijena električne energije do 30. rujna ove godine dok se subvencije za ostale energente produžuju do kraja prvog tromjesečja 2024. godine. Nastavlja se i s mjerama potpore u sektoru poljoprivrede, cestovnom, zračnom i pomorskom prijevozu. Značajan dio subvencija odnosi se i na izravna plaćanja u poljoprivredi i mjere ruralnog razvoja od 0,9% BDP-a te na subvencije HROTE-a za proizvođače energije iz obnovljivih izvora od 0,5% BDP-a. Također, u ovu kategoriju uključene su i subvencije za mjere aktivne politike tržišta rada.

Rashodi za dohodak od vlasništva, koji su najvećim dijelom određeni kretanjem rashoda za kamate odnosno troškovima servisiranja javnog duga, bilježe razinu od 1,3% BDP-a u 2023. godini te u odnosu na 2022. bilježe rast od 4,5% uslijed zaoštavanja monetarne politike i povećanja referentnih kamatnih stopa na financijskim tržištima.

Socijalne naknade i socijalni transferi planirani su na razini od 14,3% BDP-a. Pritom rashodi za mirovine i mirovinska primanja iznose 9,5% BDP-a, a na njihovo kretanje utječe preneseni kumulirani učinak promjene broja i strukture korisnika mirovina, indeksacija mirovina po općim i posebnim propisima te jednokratna naknada za umirovljenike. Ovdje su uključeni i učinci novog modela obiteljskih mirovina¹⁶, kojim se omogućuje isplata dijela obiteljske mirovine uz istovremeno korištenje starosne, prijevremene starosne ili invalidske mirovine. Isto tako, projekcije uzimaju u obzir i učinke izmjena i dopuna Zakona o smanjenju mirovina ostvarenih prema posebnim propisima o mirovinskom osiguranju, kojima se postupno ukida smanjenje ovakvih mirovina, tako da se od 1. srpnja 2023. korigira postotak smanjenja sa sadašnjih 10% na 5%, a od 1. siječnja 2024. u potpunosti ukida smanjenje. Navedenim izmjenama se ukidaju antirecesijske mjere uvedene tijekom posljednje financijske krize. Porodiljne naknade planirane su na razini od 0,6% BDP-a, a uključuju cjelogodišnji učinak izmjena Zakona o rodiljnim i roditeljskim potporama. Izdvajanja za doplatu za djecu te naknade za nezaposlene iznose 0,2% BDP-a. Ovdje su uključene i jednokratne mjere isplate novčanog primanja korisnicima doplatka za djecu te nezaposlenima radi porasta cijena. Naknade za socijalnu skrb planirane su na razini od 0,6% BDP-a, a na njihovo povećanje utječe provedba ranije spomenutog Zakona o socijalnoj skrbi kao i mjere u svrhu pomoći pružateljima socijalnih usluga.

Socijalni transferi u naravi, projicirani na razini od 2,1% BDP-a, uzimaju u obzir učinke novog Zakona o osobnoj asistenciji koji bi trebao stupiti na snagu 1. srpnja 2023. Njime se unaprjeđuje usluga osobne asistencije osobama s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta u aktivnostima koje ne mogu izvoditi sami, a koje su im svakodnevno potrebne. Procjenjuje se da će pravo na ovakvu uslugu imati više od 14 tisuća osoba s invaliditetom. Ova kategorija uključuje i sredstva osigurana za naknade za ugroženog kupca energenata, naknade za udomitelje te naknade za troškove ogrjeva i dijelom troškove stanovanja korisnicima zajamčene minimalne naknade. Uz to, uključuju i socijalne transfere putem ustanova izvan javnog sektora u sustavu zdravstva.

Ostali rashodi, koji se većinom odnose na tekuće i kapitalne transfere, planirani su na razini od 4,2% BDP-a te su velikim dijelom određeni uplatom vlastitog doprinosa RH u proračun EU, donacijama, potporama za plin namijenjenim kućanstvima kojima se subvencionira dio cijene plina izravno na

¹⁶ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju, Narodne novine br. 119/2022

računu, sredstvima za prehranu učenika u osnovnim školama te predviđenim izdvajanjima za fiskalnu održivost dječjih vrtića. Osim toga, uključeno je i preuzimanje obveza po osnovi subvencioniranja stambenih kredita u 2023. godini, kapitalni transferi stanovništvu i ostalim pravnim osobama, mjere energetske obnove kuća i stambenih zgrada kao i obnova stambenih jedinica i konstruktivnih oštećenja stradalih u potresu, a koja će se financirati iz nacionalnih izvora. Važan dio čine i projekti financirani iz EU fondova, ali i iz nacionalnih sredstava posebno u sektoru vodnog i komunalnog gospodarstva. Također, predviđaju se i nove aktivnosti koje će biti financirane iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

Rashodi za bruto investicije u fiksni kapital planirani su na razini od 4,6% BDP-a pri čemu se nastavljaju značajna ulaganja u cestovnu, željezničku i vodnu infrastrukturu. U 2023. godini predviđena je isporuka 18 novih elektromotornih vlakova HŽ Putničkom prijevozu, koji će biti financirani sredstvima iz EU fondova, kao i isporuka vojne opreme u svrhu povećanja borbene sposobnosti Hrvatske vojske. Predviđena je i isporuka dva policijska helikoptera s opremom. Nadalje, očekuje se i daljnje pojačane investicijske aktivnosti JLP(R)S, pri čemu će značajni dio biti financiran sredstvima iz EU fondova. Također, projicirana su i sredstva za sanaciju šteta uzrokovanih potresom, a koja će se financirati iz Fonda solidarnosti EU.

Neto pozajmljivanje/zaduživanje

Slijedom projiciranih prihoda i rashoda, očekuje se da će proračun opće države zabilježiti manjak od 509,5 milijuna eura ili 0,7% BDP-a u 2023. godini.

3.4. Srednjoročni proračunski okvir (2024. – 2026.)

Prihodi konsolidirane opće države

U razdoblju 2024. - 2026. prihodi proračuna opće države bit će određeni projiciranim kretanjem gospodarske aktivnosti, EU sredstvima iz novog Višegodišnjeg financijskog okvira 2021.-2027. kao i iz Mehanizma za oporavak i otpornost u obliku bespovratnih sredstava, a kojima će se jačati oporavak i otpornost gospodarstva.

U 2024. prihodi konsolidirane opće države zabilježit će razinu od 44,4% BDP-a, a u 2025. i 2026. godini 44,5% BDP-a. Porezi na proizvodnju i uvoz projicirani su temeljem makroekonomskih pretpostavki u srednjoročnom razdoblju te će zabilježiti prosječnu razinu od 18,2% BDP-a. Pritom će se prihodi od poreza na dodanu vrijednost i prihodi od trošarina kretati na prosječnoj razini od 13,2% BDP-a odnosno 3,3% BDP-a. Nadalje, prihodi od tekućih poreza na dohodak i bogatstvo će bilježiti razinu od 6,3% BDP-a, a udio prihoda od socijalnih doprinosa prosječnu razinu od 11,3% BDP-a. Ostali tekući i kapitalni prihodi bit će u glavnini određeni apsorpcijom sredstava iz EU fondova, ali i iz Mehanizma za oporavak i otpornost.

Rashodi konsolidirane opće države

U 2024. rashodi proračuna opće države projicirani su na razini od 46% BDP-a, u 2025. na razini od 45,3% BDP-a, a u 2026. godini na razini od 45,2% BDP-a.

Naknade zaposlenima bilježit će prosječnu razinu od 11,8% BDP-a temeljem kretanja osnovice za izračun plaća, očekivane razine broja državnih i javnih službenika te prava koja proizlaze iz kolektivnih ugovora.

Rashodi za intermedijarnu potrošnju će se u promatranom srednjoročnom razdoblju kretati na prosječnoj razini od 7,5% BDP-a.

Rashodi za subvencije smanjivat će svoj udio u bruto domaćem proizvodu od 1,6% BDP-a u 2024. do 1,4% BDP-a u 2026. godini. Pritom će se i nadalje isplaćivati subvencije povlaštenim proizvođačima obnovljivih izvora energije kao i redovne subvencije prema sektoru poljoprivrede, prometa i tržišta rada. Osim toga, potpore za subvencioniranje cijena toplinske energije kućanstvima i poduzetnicima te subvencije cijena plina za poduzetnike vrijede do kraja ožujka 2024. godine.

Rashodi za dohodak od vlasništva, koji su najvećim dijelom određeni kretanjem rashoda za kamate, bilježit će prosječnu razinu od 1,3% BDP-a u srednjoročnom razdoblju zbog očekivanog povećanja referentnih kamatnih stopa uslijed zaoštavanja monetarne politike.

Socijalne naknade i socijalni transferi kretat će se na prosječnoj razini od 14% BDP-a. Pritom je predviđen porast izdvajanja za mirovine kao rezultat redovnog usklađivanja mirovina prema rastu plaća i indeksu potrošačkih cijena, projiciranog kretanja broja umirovljenika te je uračunat učinak promjene obiteljskih mirovina kao i prestanak smanjenja mirovina po posebnim propisima. Predviđena su i daljnja redovna izdvajanja za porodiljne naknade, dječji doplatak, naknade za nezaposlene te socijalnu skrb. Socijalni transferi obuhvaćaju i fiskalni učinak uspostave usluge osobne asistencije osobama s invaliditetom u srednjoročnom razdoblju. Osim toga, socijalni transferi prema ustanovama izvan javnog sektora kretat će se na prosječnoj razini od 1,7% BDP-a.

Ostali rashodi, koji se u glavnini odnose na ostale tekuće i kapitalne transfere, kretat će se od 4,9% BDP- u 2024. do 4,5% BDP-a u 2026. godini. Osim redovnih aktivnosti koje se financiraju iz nacionalnih izvora, EU strukturnih i investicijskih fondova, uz već dostupna bespovratna sredstva, ovdje valja spomenuti i zajmove u okviru EU Mehanizma za oporavak i otpornost koji će RH biti na raspolaganju od 2024. godine. Sredstva će se koristiti za ulaganja u sektore vodnog gospodarstva, energetike, obnovu oštećenja izazvanih potresom te energetske obnovu višestambenih zgrada i kuća.

Rashodi za bruto investicije u fiksni kapital bilježit će prosječnu razinu od 4,7% BDP-a do kraja 2026. godine. Bit će određeni planiranom dinamikom investicija jedinica središnje države te JLP(R)S, a u velikom dijelu će se financirati iz prethodno spomenutih sredstava EU. Osim toga, projicirana su i značajna izdvajanja za obnovu javne infrastrukture na područjima pogođenim zagrebačkim i petrinjskim potresom. Uključena su i sredstva utrošena za nabavu višenamjenskih borbenih aviona i ostale vojne opreme u svrhu daljnjeg jačanja međunarodnog položaja RH, zaštite zračnog prostora i povećanja ukupne borbene sposobnosti Hrvatske vojske. Isto tako, ovdje su planirane investicije u sektore zelene i digitalne tranzicije kao i obrazovne infrastrukture, a koje će financirati iz novo dostupnih zajmova Mehanizma za oporavak i otpornost.

Neto pozajmljivanje/zaduživanje

U skladu s projiciranim kretanjima prihoda i rashoda proračuna opće države, u 2024. očekuje se manjak od 1,5% BDP-a, u 2025. manjak od 0,8% BDP-a, dok se u 2026. godini očekuje manjak od 0,6% BDP-a.

Tablica 3.2. Proračun opće države prema podsektorima 2023. – 2026.

ESA 2010 metodologija (mil. EUR)	manjak/višak 2023.		manjak/višak 2024.		manjak/višak 2025.		manjak/višak 2026.	
	manjak/višak	% BDP-a	manjak/višak	% BDP-a	manjak/višak	% BDP-a	manjak/višak	% BDP-a
OPĆA DRŽAVA	-510	-0,7	-1.225	-1,5	-642	-0,8	-556	-0,6
SREDIŠNJA DRŽAVA	-750	-1,0	-1.400	-1,8	-566	-0,7	-407	-0,5
od čega:			0		0		0	
HAC	147	0,2	177	0,2	191	0,2	196	0,2
HC	-18	-0,02	-78	-0,10	-26	-0,03	-70	-0,08
HV	-19	-0,03	-46	-0,06	-43	-0,05	-29	-0,03
HRT	4	0,01	-6	-0,01	-6	-0,01	-6	-0,01
HŽ INFRASTRUKTURA	-37	-0,1	-34	0,0	-37	0,0	-23	0,0
HŽ PUTNIČKI PRIJEVOZ	3	0,0	-3	0,0	-58	-0,1	-29	0,0
HBOR	45	0,1	32	0,0	29	0,0	29	0,0
DAB	35	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
FZOEU	45	0,1	45	0,1	50	0,1	55	0,1
CERP	-3	0,0	-3	0,0	-3	0,0	-3	0,0
FONDOVI SOCIJALNE SIGURNOSTI	51	0,07	30	0,04	-50	-0,06	-76	-0,09
LOKALNA DRŽAVA	190	0,3	145	0,2	-25	0,0	-73	-0,1

Izvor: Ministarstvo financija

3.5. Stanje i projekcije kretanja javnog duga te stanje jamstava

Stanje javnog duga i jamstava

Prema podacima HNB-a, javni dug je krajem 2022. godine iznosio 46,1 milijardu eura, odnosno 68,4% BDP-a. Pritom je njegov udio u BDP-u smanjen za 10 postotnih bodova u odnosu na prethodnu godinu. Ovakva pozitivna kretanja javnog duga rezultat su nastavaka politike odgovornog vođenja javnih financija i snažnog oporavka cjelokupnog hrvatskog gospodarstva nakon krize uzrokovane pandemijom koronavirusa. Štoviše, u 2022. godini je udio javnog duga u BDP-u pao ispod razine iz 2019., čime je nadoknađeno cjelokupno povećanje udjela javnog duga koje je uzrokovala pandemija koronavirusa.

Nominalni javni dug je u 2022. u odnosu na 2021. godinu veći za 452,8 milijuna eura. Na ovu razliku utječe deprecijacija tečaja kune u odnosu na euro te u manjoj mjeri deprecijacija kune u odnosu na dolar. Naime, fiksni tečaj kune koji se koristio prilikom konverzije u euro iznosio je 7,5345, dok je na dan 31. prosinca 2021. tečaj bio 7,5172, što predstavlja deprecijaciju od 0,23%. Tečaj kune u odnosu na dolar na dan 31. prosinca 2022. iznosio je 7,064, dok je na dan 31. prosinca 2021. bio 6,644, što predstavlja deprecijaciju od 6,33%. Promjena udjela eurskog i dolarskog javnog duga u ukupnom javnom dugu te promjena tečaja kune u odnosu na euro i dolar negativno utječu na nominalni javni dug u iznosu od 79,6 milijuna eura. Ostatak promjene nominalnog javnog duga odnosi se na promjenu depozita jedinica središnje države proizašlih iz većeg zaduživanja (najveći dio odnosi se na SURE instrument¹⁷) kako bi se iskoristili povoljniji uvjeti na financijskom tržištu zbog očekivanog zaoštavanja monetarne politike odnosno povećanja kamatnih stopa.

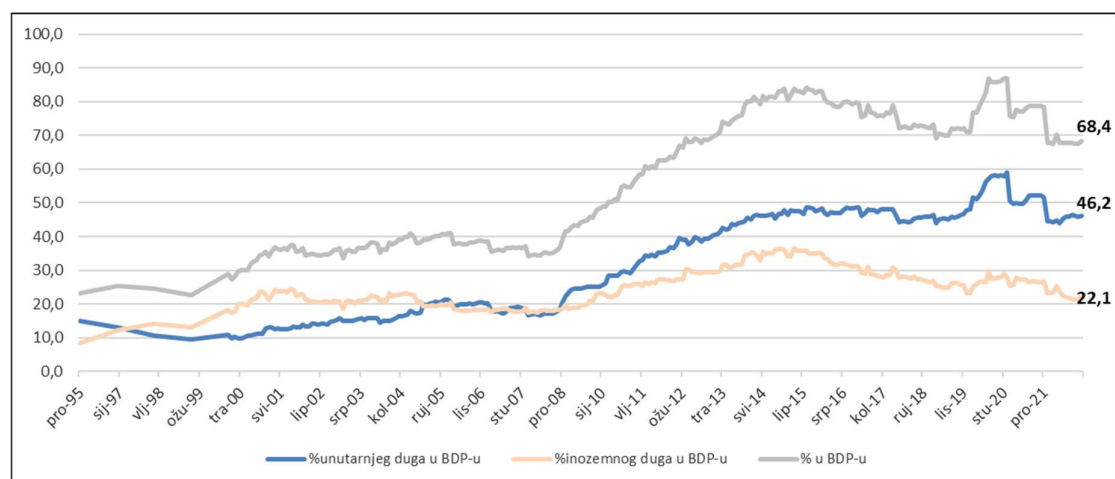
¹⁷ SURE je instrument EU za privremenu potporu za zaštitu radnih mjesta i radnika od posljedica pandemije koronavirusa. Iz tog instrumenta pruža se financijska potpora u obliku zajmova koje Unija odobrava državama članicama pod povoljnijim uvjetima.

Usprkos spomenutom kretanju monetarne politike, u okruženju visoke razine likvidnosti i dalje su zadržani pozitivni trendovi prilikom zaduživanja na domaćem i međunarodnom financijskom tržištu. Tome je doprinio i ulazak RH u europodručje početkom 2023. godine. U 2022. godini ostvarene su četiri primarne emisije obveznica, tri na domaćem te jedna na inozemnom financijskom tržištu. Pri emisijama obveznica ostvarene su zadovoljavajuće niske razine kamatnih stopa po kojima se RH zadužila, unatoč snažnom rastu referentnih kamatnih stopa s ciljem suzbijanja inflacije, a što je pokazatelj snažnog povjerenja domaćih i međunarodnih investitora u fiskalnu i gospodarsku politiku RH. Na domaćem obvezničkom tržištu RH je izdala tri obveznice. Prva obveznica je izdana s rokom dospijeca od osam godina i kuponskom kamatnom stopom od 1,25%. Druga obveznica je izdana s rokom dospijeca od četiri godine i kuponskom kamatnom stopom od 2,125%, dok je treća obveznica izdana s rokom dospijeca od 10 godina i kuponskom kamatnom stopom od 3,375%. Na inozemnom obvezničkom tržištu RH je izdala jednu obveznicu s dospijecom od 10 godina i kuponskom kamatnom stopom od 2,875%.

Domaća komponenta javnog duga povećana je za 3,5% u odnosu na 2021. godinu i iznosi 31,2 milijarde eura, čineći tako udio od 68% u ukupnom javnom dugu, dok inozemna komponenta bilježi pad od 3,8% i iznosi 14,9 milijardi eura, odnosno 32% ukupnog javnog duga.

Grafikon 3.2. Kretanje udjela javnog duga u BDP-u

Izvor: Ministarstvo financija

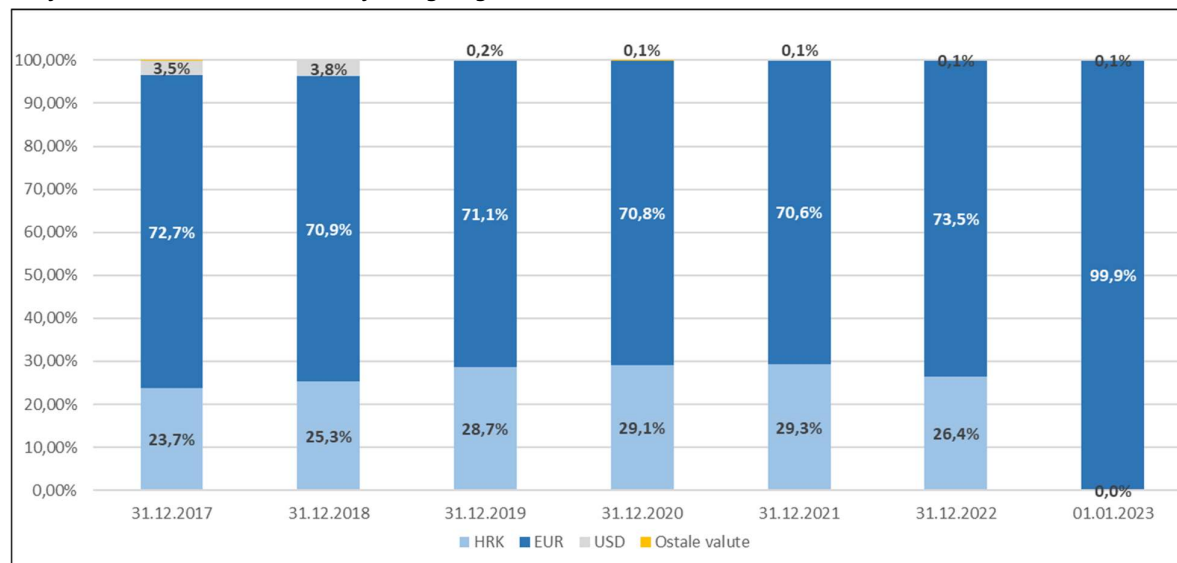
Promatrano prema razinama državne vlasti, glavnina javnog duga (96,8%) odnosi se na sektor središnje države u iznosu od 44,6 milijardi eura, dok se ostatak duga od 1,4 milijarde eura odnosi na sektor lokalne države (3%), a 109,1 milijun eura na dug fondova socijalne sigurnosti (0,2%).

Gledajući prema instrumentima zaduživanja, najveći dio javnog duga nastao je zaduživanjem putem dugoročnih vrijednosnih papira, odnosno obveznica (64,6%), a zatim putem kredita (31,6%) te kratkoročnih vrijednosnih papira (3,8%).

Valutna struktura javnog duga pokazuje kako je značajan dio duga denominiran u stranoj valuti pri čemu na dug denominiran u eurima otpada 73,5% javnog duga, na dug denominiran u kunama 26,4%, a na dug denominiran u dolarima 0,05% ukupnog javnog duga. Neznatan dio javnog duga od 0,02% denominiran je u ostalim stranim valutama. Udio javnog duga koji je denominiran u eurima u 2022. se povećao i to za 3 postotna boda u odnosu na 2021. godinu, ponajviše zbog zaduženja krajem godine putem SURE instrumenta, čime su iskorištene povoljnije kamatne stope koje se plaćaju na taj

instrument u odnosu na trenutne na financijskom tržištu. Ta sredstva će se koristiti tijekom 2023. godine, čime je izbjegnuta potreba za nepovoljnijim zaduživanjem na financijskom tržištu. Ulaskom RH u europodručje gotovo cjelokupni javni dug otpada na dug u domaćoj valuti, čime je tečajni rizik, kao jedan od najznačajnijih rizika kojem je hrvatski javni dug bio izložen, u potpunosti nestao.

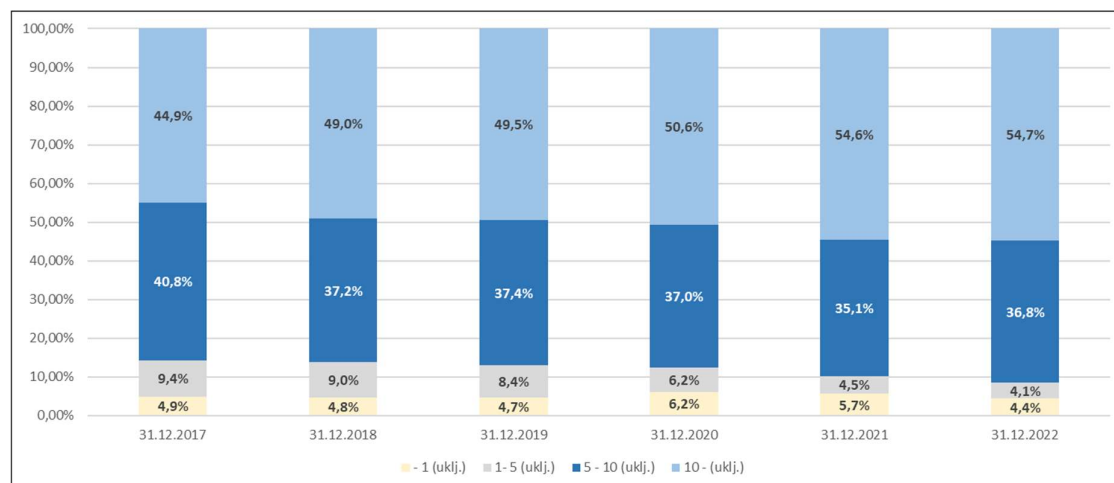
Grafikon 3.3. Valutna struktura javnog duga 2017. – 2023.

Izvor: Ministarstvo financija

Struktura javnog duga po ročnosti pokazuje da je na kraju 2022. godine udio javnog duga s rokom dospjeća do 1 godine u ukupnom dugu iznosio 4,4%. Udio javnog duga s rokom dospjeća od 1 do 5 godina bio je 4,1%, dok je udio duga s rokom dospjeća od 5 do 10 godina iznosio 36,8%. Na dug s rokom dospjeća iznad 10 godina odnosi se 54,7% ukupnog javnog duga. Dug s rokom dospjeća iznad 10 godina je u 2022. bio za 0,1 postotnih bodova veći nego u 2021. godini, čime je zadržana smanjena negativna izloženost kamatnom riziku, a koja je postignuta odgovornim upravljanjem javnim dugom u proteklim godinama.

Grafikon 3.4. Ročna struktura javnog duga 2017. - 2022.

Izvor: Ministarstvo financija

Ukupna izdana jamstva RH krajem 2022. iznosila su 2,1 milijardu eura, odnosno 3,1% BDP-a te su u odnosu na kraj 2021. godine povećana za 1,03 milijardi eura.

Financiranje proračuna opće države i projekcija kretanja javnog duga

Ukupna razina potrebnog financiranja bit će određena kretanjem fiskalnog salda, financijske imovine i obvezama proračuna opće države koje dospijevaju na naplatu u promatranom srednjoročnom razdoblju. Potrebe za financiranjem ukupnog manjka proračuna te dospjelih obveza osigurat će se na domaćem i na inozemnom financijskom tržištu, dok će u pogledu instrumenata zaduživanja usmjerenost biti prema instrumentima s dužim rokom dospijea i to prvenstveno prema obveznicama. Zaduživanje zajmovima bit će u prvom redu usmjereno na domaće financijsko tržište, dok se inozemno financiranje odnosi na projektne zajmove međunarodnih financijskih institucija kao i planirano izdanje obveznica na međunarodnom tržištu kapitala.

Glavnina dospijea obveza državnog proračuna u razdoblju 2023. - 2026. odnosi se na jedanaest dospijea obveznica, pri čemu je osam domaćih, a tri inozemne. Od domaćih obveznica tri su originalno denominirane u eurima, u iznosu od 3,7 milijardi eura, dok je pet obveznica denominirano u kunama u ukupnom iznosu od 5,1 milijardi eura. Obveznice originalno denominirane u kunama s ulaskom u europodručje vode se kao eurski denominirane obveznice. Inozemna dospijea odnose se na tri euroobveznice. Prva euroobveznica u iznosu od 1,5 milijardi dolara dospjela je početkom travnja 2023. godine. Druga euroobveznica u iznosu od 1,75 milijardi dolara dospijeva u siječnju 2024., dok treća u iznosu od 1,5 milijardi eura dospijeva u ožujku 2025. godine.

Tablica 3.3. Pregled dospijea obveznica RH u razdoblju 2023. – 2026.

Obveznica	Datum izdavanja	Originalna valuta	Valuta	Iznos (milijuni)	Kamatna stopa	Dospijea
Domaće obveznice						
Seriya 19 D-24 RHMFO-247E	10.07.2013	EUR	EUR	1.400	5,750%	10.07.2024
Seriya 20 D-25 RHMFO-257A	09.07.2015	HRK	EUR	796	4,500%	09.07.2025
Seriya 21 D-26 RHMFO-26CA	14.12.2015	HRK	EUR	1.654	4,250%	14.12.2026
Seriya 26 D-23 RHMFO-23BA	27.11.2017	HRK	EUR	1.500	1,750%	27.11.2023
Seriya 29 D-24 RHMFO-24BA	27.11.2019	HRK	EUR	465	0,250%	27.11.2024
Seriya 32 D-25 RHMFO-253A	03.03.2020	HRK	EUR	664	0,250%	03.03.2025
Seriya 36 D-26 RHMFO-267E	15.07.2022	EUR	EUR	400	2,125%	15.07.2026
Seriya 38 D-25 RHMFO-253B	08.03.2023	EUR	EUR	1.850	3,650%	08.03.2025
Inozemne obveznice						
Euro-USD bonds / V	04.04.2013	USD	USD	1.500	5,500%	04.04.2023
Euro-USD bonds / VI	26.11.2013	USD	USD	1.750	6,000%	26.01.2024
Euro-EUR bonds / X	11.03.2015	EUR	EUR	1.500	3,000%	11.03.2025

Izvor: Ministarstvo financija

Na strani zajmova, većina dospijea u promatranom razdoblju odnose se na kredite izdane na domaćem financijskom tržištu te na zajmove međunarodnih financijskih institucija. Tako se ukupna dospijea zajmova državnog proračuna kreću u iznosu od 1,1 milijardi eura u 2023., 611 milijuna eura u 2024., 1,5 milijardi eura u 2025. te 906 milijuna eura u 2026. godini.

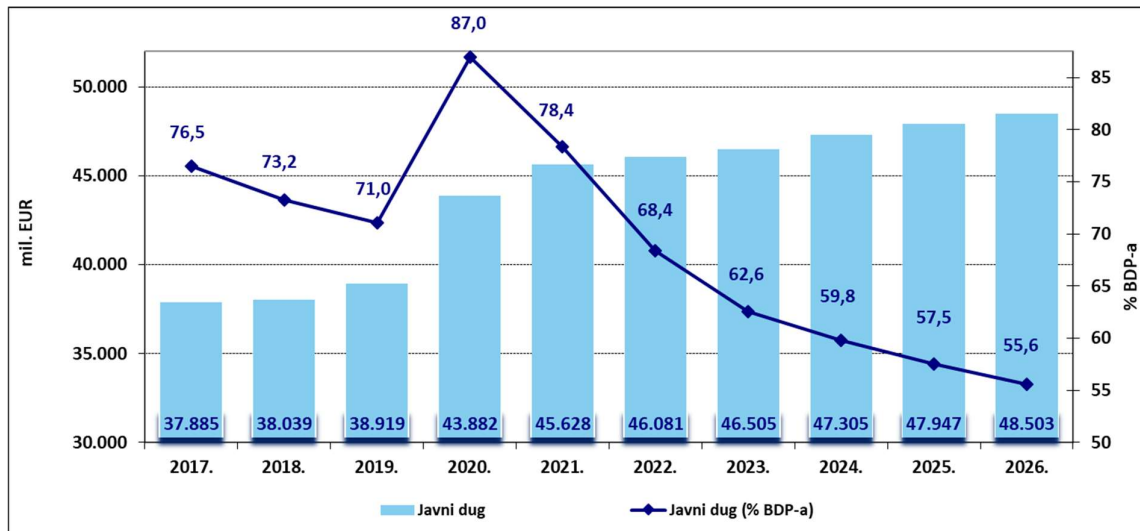
Tablica 3.4. Otplata glavnica duga koji se plaća izravno iz državnog proračuna

Oblici zaduženja	Ukupno stanje obveza 31.12.2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Trezorski zapisi	2.697	2.697	0	0	0
Domaće obveznice	16.471	1.500	1.865	1.460	2.054
Inozemne obveznice	13.990	1.167	1.297	1.500	0
Kreditni na domaćem tržištu	3.113	1.028	540	810	631
Kreditni na inozemnom tržištu	3.684	84	71	649	275
Ukupno	39.954	6.476	3.772	4.419	2.960

Izvor: Ministarstvo financija

Temeljem kretanja fiskalnog salda proračuna opće države očekuje se da će udio javnog duga u BDP-u u 2023. godini zabilježiti smanjenje za 5,8 postotnih bodova te će iznositi 62,6% BDP-a. Nadalje, u nastavku srednjoročnog razdoblja udio javnog duga u BDP-u nastavit će se smanjivati za prosječno 2,3 postotnih bodova godišnje, odnosno na razinu od 59,8% BDP-a u 2024., 57,5% BDP-a u 2025., dok će u 2026. godini iznositi 55,6% BDP-a.

Grafikon 3.5. Kretanje javnog duga 2017.-2026.

Izvor: DZS, HNB, Ministarstvo financija

Tablica 3.5. Stanje duga opće države po podsektorima 2022. – 2026.

ESA 2010 metodologija (mil. EUR)	2022.		2023.		2024.		2025.		2026.	
	2022.	% BDP-a	% BDP-a	% BDP-a	% BDP-a	% BDP-a	% BDP-a	% BDP-a		
KONSOLIDIRANI DUG OPĆE DRŽAVE	46.081	68,4	62,6	59,8	57,5	55,6				
Dug središnje države	44.941	66,7	61,5	59,5	57,2	55,1				
od čega:										
HAC	2.077	3,1	2,6	2,2	1,9	1,6				
ARZ	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0				
HC	703	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0				
HV	182	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4				
HRT	41	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1				
HŽ INFRASTRUKTURA	181	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4				
HŽ PUTNIČKI PRIJEVOZ	88	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2				
HŽ CARGO	12	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0				
HBOR	1.880	2,8	2,5	2,3	2,1	2,0				
DAB	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0				
FZOEU	0	0,0	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2				
CERP	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0				
FNOI	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0				
APN	155	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0				
LUČKE UPRAVE	204	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2				
JPP I KONCESIJE	870	1,3	1,2	1,1	1,0	0,9				
<i>BINA ISTR</i>	<i>687</i>	<i>1,0</i>	<i>1,0</i>	<i>0,9</i>	<i>0,8</i>	<i>0,7</i>				
<i>Međunarodna zračna luka Zagreb</i>	<i>183</i>	<i>0,3</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>				
OSTALO	38.548	57,2	53,1	51,9	50,1	48,6				
Dug fondova socijalne sigurnosti	2	0,0	-0,1	-0,1	0,0	0,1				
Dug lokalne države	1.139	1,7	1,3	1,0	1,0	1,0				

Izvor: Ministarstvo financija

4. ANALIZA OSJETLJIVOSTI I USPOREDBA S PRETHODNIM PROGRAMOM

4.1. Fiskalni rizici i testovi osjetljivosti kretanja javnog duga

Fiskalne projekcije za srednjoročno razdoblje temelje se na makroekonomskim pretpostavkama predstavljenim u ovom dokumentu. Rizici povezani s nižom razinom gospodarske aktivnosti u odnosu na makroekonomski scenarij imali bi značajne implikacije na očekivano kretanje i rezultate fiskalnih veličina, posebice prihoda od poreza i socijalnih doprinosa u nadolazećem razdoblju, a što bi dovelo do izravnog utjecaja na visinu salda proračuna opće države.

Mirovinski sustav RH suočava se s vrlo nepovoljnim demografskim trendovima koji se prvenstveno odnose na starenje stanovništva te na smanjenje broja stanovnika u mlađim dobnim skupinama. Nastavak takvih trendova stvorio bi dodatni pritisak na sustav generacijske solidarnosti, a što bi moglo imati negativan učinak na održivost javnih financija u dugom roku. Osim toga, stanje nepodmirenih obveza u zdravstvenom sustavu predstavlja dodatni fiskalni rizik koji je potrebno adresirati provedbom strukturnih mjera usmjerenih ka financijskoj održivosti cjelokupnog zdravstvenog sustava.

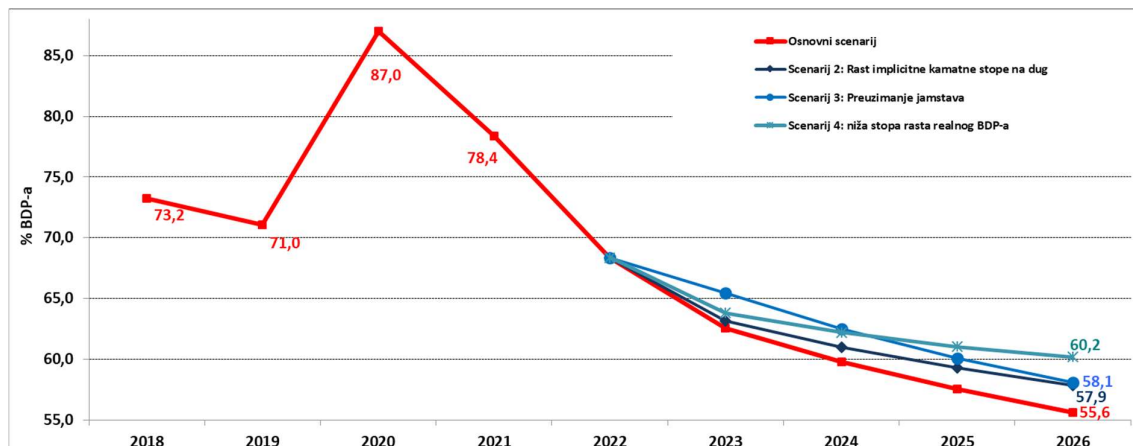
Visoka razina javnog duga od 46,1 milijardi eura predstavlja značajan izvor ranjivosti za hrvatsko gospodarstvo. Naime, s obzirom na visinu duga, dugoročno povećanje referentnih tržišnih kamatnih stopa predstavljalo bi znatnu prijetnju fiskalnoj održivosti. Povećanje troška financiranja dovelo bi do visokih troškova servisiranja duga, čime bi nastao i pritisak na financiranje ostalih potreba države. Tako bi u scenariju povećanja implicitne kamatne stope na dug za 1 postotni bod u razdoblju 2023. - 2026., javni dug zabilježio rast iznad projiciranog te bi krajem projekcijskog razdoblja bio veći za 2,3 postotnih bodova nego u osnovnom scenariju, odnosno dosegao bi razinu od 57,9% BDP-a.

Iako se RH nalazi pri dnu po visini potencijalnih obveza u usporedbi s ostalim zemljama članicama EU, takve obveze i dalje predstavljaju potencijalno veliki rizik za javne financije. Tako bi u pretpostavljenom scenariju preuzimanja cjelokupnih jamstava u javni dug, koje u 2022. iznose 3,1% BDP-a, javni dug dostigao razinu od 65,4% BDP-a u 2023. godini, odnosno javni dug bi bio veći za 2,9 postotnih bodova u odnosu na inicijalni scenarij, dok bi nominalno povećanje javnog duga iznosilo 2,1 milijardu eura.

U scenariju kada bi u projekcijskom razdoblju stopa rasta realnog BDP-a bila za 2 postotna boda niža nego što je Programom projicirano, ostvareni nominalni BDP bi bio manji za 6,6 milijardi eura na kraju projekcijskog razdoblja te bi udio javnog duga u BDP-u 2026. godini iznosio 60,2%, ili 4,6 postotnih bodova više nego što je inicijalno projicirano.

Grafikon 4.1. Kretanje udjela javnog duga u BDP-u prema određenim scenarijima

Izvor: Ministarstvo financija

4.2. Usporedba s prethodnim Programom

Usporedba ukupnih prihoda, rashoda i manjka proračuna opće države u novom i prethodnom Programu stabilnosti (konvergencije) pokazuje razlike, koje prije svega proizlaze iz različitih razina nominalnog i realnog bruto domaćeg proizvoda kao i različitih proračunskih kretanja i s prihodne i rashodne strane u odnosu na prethodno očekivane.

Naime, Program konvergencije za razdoblje 2023. - 2025. polazio je od pretpostavke rasta realnog bruto domaćeg proizvoda od 3% u 2022. te realnog rasta BDP-a od 4,4% u 2023. godini. Ostvareni rast realnog BDP-a u 2022. iznosio je 6,3%, što je bolji rezultat od prethodno projiciranog za 3,3 postotna boda. Planirani rast BDP-a za 2023. iznosi 2,2%, što je pak za 2,2 postotna boda niže nego što je projicirano prethodnim Programom.

Nadalje, ostvareni prihodi sektora opće države su u 2022. godini bili veći za 3,8%, dok su rashodi bili za 3% manji u odnosu na prvotno planirane. Takva kretanja utjecala su na bolje ostvarenje salda proračuna opće države i to za 3,2 postotna boda. U 2023. godini nove projekcije prihoda sektora opće države su za 6%, a rashodi za 4,1% viši u odnosu na prošlogodišnji Program. Takva kretanja dovode do nižeg manjka proračuna opće države u 2023. godini u odnosu na prethodno planirani i to za 0,9 postotnih bodova.

Tablica 4.1. Usporedba prihoda, rashoda i neto pozajmljivanja/zaduživanja opće države

	ESA kod	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Realni rast BDP-a (%)						
Prethodni program		3,0	4,4	2,7	2,5	n.a.
Tekući program		6,3	2,2	2,6	2,5	2,2
Razlika		3,3	-2,2	-0,1	0,0	n.a.
Neto pozajmljivanje/zaduživanje opće države (% BDP-a)						
	EDP B.9					
Prethodni program		-2,8	-1,6	-1,6	-1,2	n.a.
Tekući program		0,4	-0,7	-1,5	-0,8	-0,6
Razlika		3,2	0,9	0,0	0,5	n.a.
Bruto javni dug (% BDP-a)						
Prethodni program		76,2	71,7	68,9	66,9	n.a.
Tekući program		68,4	62,6	59,8	57,5	55,6
Razlika		-7,9	-9,1	-9,1	-9,3	n.a.

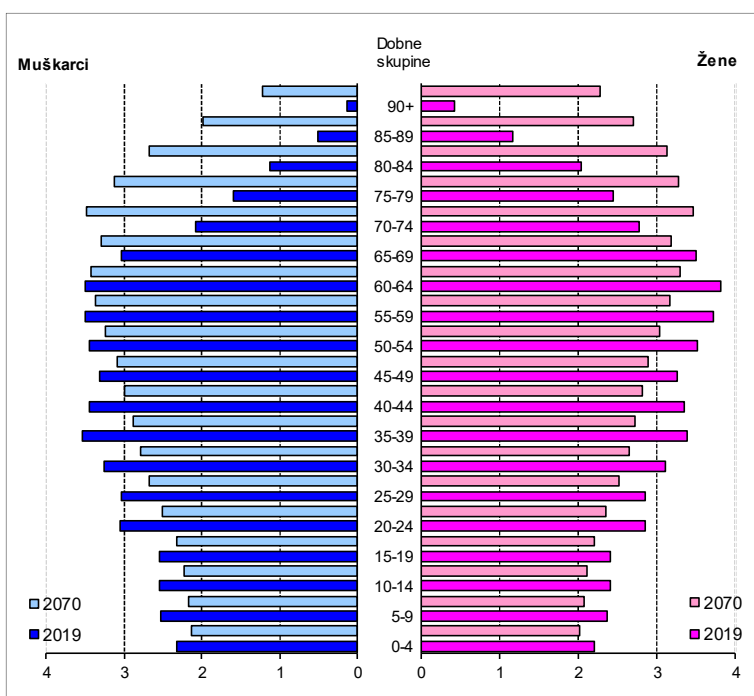
Izvor: Ministarstvo financija

5. ODRŽIVOST JAVNIH FINACIJA

Starenje predstavlja jedan od najvećih socijalnih, ekonomskih i zdravstvenih izazova 21. stoljeća, posebice u Europi koja je kontinent s najvećim udjelom osoba starijih od 65 godina u ukupnom stanovništvu (15%).¹⁸ Poput većine europskih zemalja, RH pripada državama s vrlo starim stanovništvom. Udio starijeg stanovništva postao je veći od 10% već 1971. godine, a trend progresivnog starenja nastavio se i dalje.

Izješće o starenju 2021¹⁹ Europske komisije (*The Ageing Report 2021*) ukazuje na nastavak negativnih demografskih trendova (Grafikon 5.1.). Tako se u razdoblju 2019. - 2070. predviđa smanjenje stanovništva RH s 4,1 na 3,0 milijun. Značajno će se smanjiti radno-aktivna skupina stanovnika (kohorta 15-64), a istodobno povećati skupina stanovništva od 65 i više godina (kohorta 65+) ili će pak porasti broj starijih od 75 godina te broj 100 godišnjaka.

Grafikon 5.1. Dobno – spolna piramida stanovništva RH kao udio u ukupnom stanovništvu

Izvor: Europska komisija

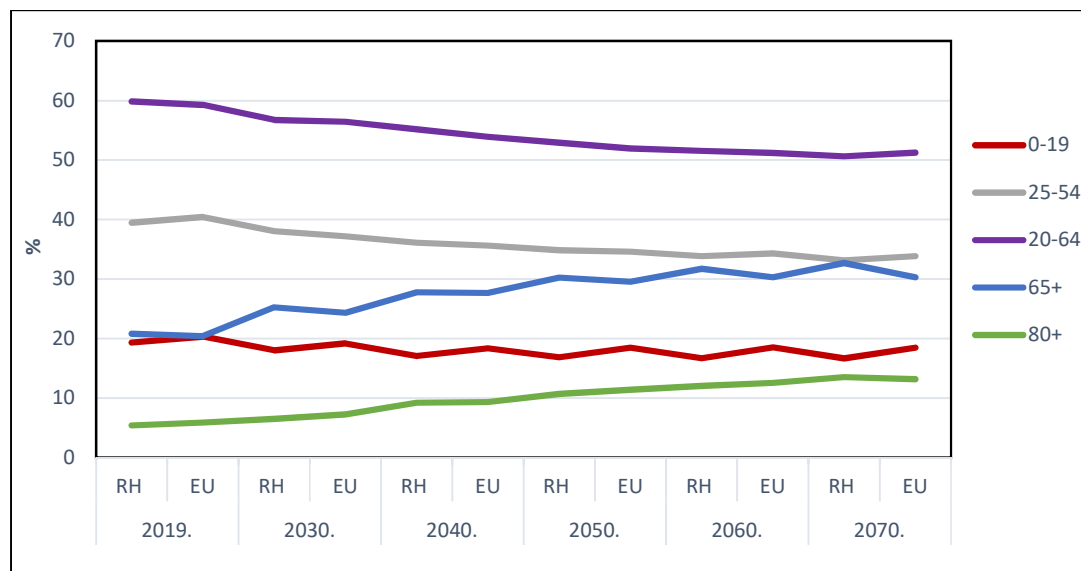
Kako je vidljivo na Grafikonu 5.2., u razdoblju 2019. - 2070. predviđa se smanjenje udjela stanovnika i u RH i u EU u mlađem i srednje aktivnom stanovništvu, dok je u dobnj skupini starijoj od 65 godina, odnosno starijoj od 80 godina predviđen rast.

¹⁸ U većini razvijenih zemalja prihvaćena je kronološka dob od 65 godina kao dobna granica u definiciji starije osobe.

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/publications/2021-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2019-2070_en

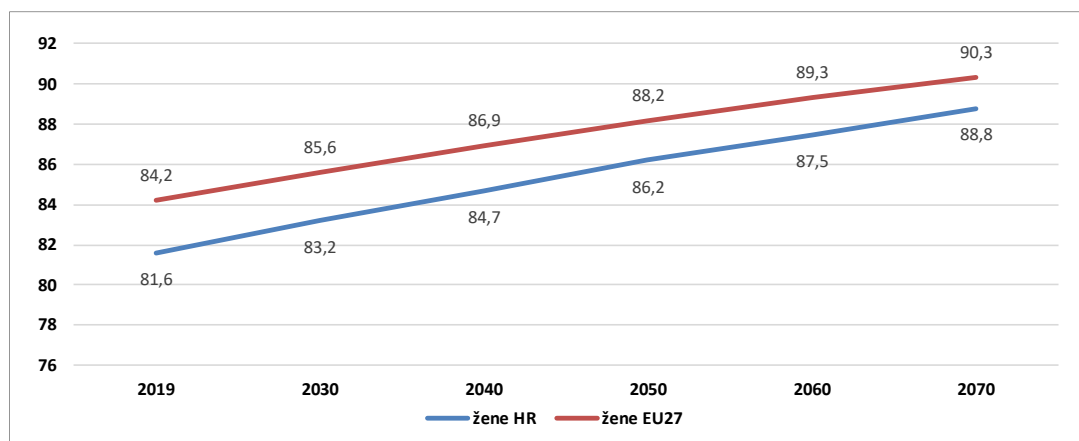
Grafikon 5.2. Kretanje broja stanovnika po dobnim skupinama, RH i EU

Izvor: Europska komisija

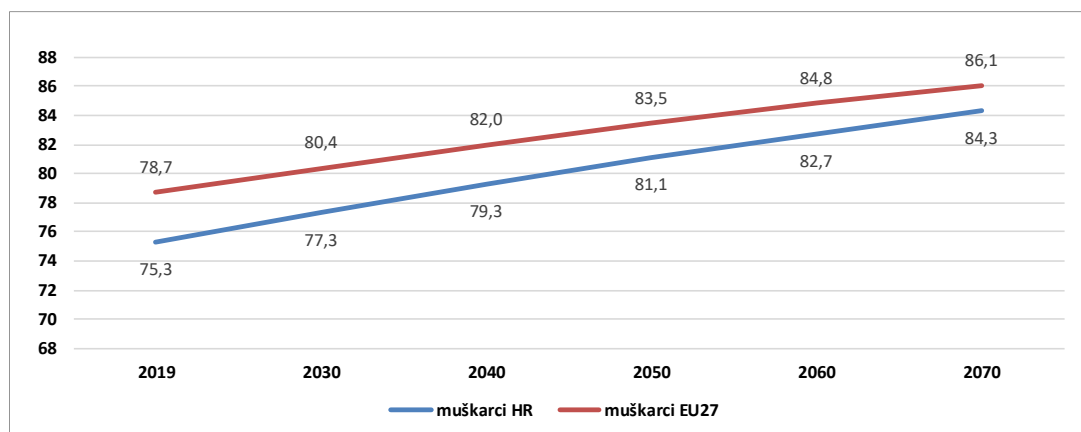
Uz smanjenje broja stanovnika, RH i dalje prati europski trend produljenja životnog vijeka. Očekivano trajanje života pri rođenju u 2019. godini bilo je 81,6 godina za žene te 75,3 godina za muškarce, što je manje od prosjeka zemalja EU, gdje je očekivano trajanje života pri rođenju za žene bilo 84,2 godine, dok je za muškarce 78,7 godina. Međutim, podaci za RH ukazuju na tendenciju rasta očekivanog trajanja života do 2070. za 9,0 godina za muškarce i 7,2 godina za žene, dok se u EU očekuje rast od 7,4 godina za muškarce, odnosno 6,1 godina za žene.

Grafikon 5.3. Očekivano trajanje života pri rođenju, žene

Izvor: Europska komisija

Grafikon 5.4. Očekivano trajanje života pri rođenju, muškarci

Izvor: Europska komisija

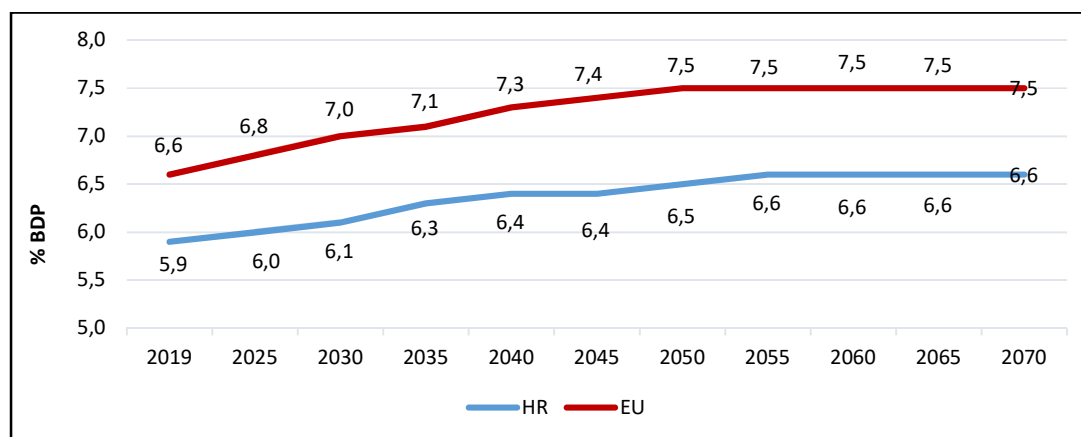
Uspoređujući EU i RH u razdoblju 2019. - 2070., preostali životni vijek u 65. godini života produljit će se i kod žena i kod muškaraca te tako stvoriti snažan pritisak na održivost javnih financija, uključujući i sustav generacijske solidarnosti.

Zdravstveni sustav

Rast javne potrošnje za zdravstvenu zaštitu određen je starenjem stanovništva i inovacijama zdravstvenih tehnologija, kao i pandemijom COVID-19. Ovo područje predstavlja izazov u vođenju javnih politika zemlje jer se istovremeno pokušava zajamčiti pristup kvalitetnoj skrbi, ali i osigurati dugoročnu fiskalnu održivost.

Prema Izvješću o starenju 2021, ukupna potrošnja za zdravstvo u RH 2019. godine iznosila je 5,9% BDP-a, što je 0,7 postotnih bodova niže od prosjeka EU. Predviđa se da će do 2070. iznositi 6,6% BDP-a dok će u EU biti na razini od 7,5% BDP-a.

Grafikon 5.5. Potrošnja za zdravstvo (% BDP-a)

Izvor: Europska komisija

U cilju rješavanja ovih izazova te jačanja otpornosti i održivosti zdravstvenog sustava u tijeku je provedba reforme zdravstva, koja će imati tri faze te njeno planirano trajanje je do kraja 2030. godine. U prvoj fazi mijenja se zakonski okvir - izmjene Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju. U drugoj fazi uspostaviti će se novi model organizacije i upravljanja, a odvijati će se od 2023. do 2026. godine. Treća faza trebala bi donijeti stabilizaciju zdravstvenog sustava te završiti 2030. godine.

Cilj reforme je jačanje javnog zdravstva, preventive, rano otkrivanje bolesti, reorganizacija bolničke zaštite te ulaganje u ljudske resurse uz financijsku održivost i brigu o pacijentu. Važan dio reforme jest reorganizacija strukture zdravstvenog sustava. Tako će se u primarnu razinu zdravstvene zaštite uključiti psihološka i logopedska djelatnost te fizikalna terapija. Sanitetski prijevoz prelazi u djelatnost Zavoda za hitnu medicinu. Postupanje hitne medicinske službe više neće biti ograničeno teritorijem županije, a uvest će se i mobilne ljekarne te jačati mobilne ambulante. Osigurati će se i zdravstvena zaštita za studente izvan mjesta prebivališta odnosno boravišta kroz posebne ordinacije, a urediti će se i rad turističkih ambulanti. Nadalje, predviđen je jedan dom zdravlja po županiji, uz mogućnost osnivanja podružnica domova zdravlja. Planira se i rasteretiti liječnike zapošljavanjem administratora.

Reorganizacija bolničkog sustava uključuje novu kategorizaciju bolnica, ali i prenošenje upravljačkih prava općih bolnica sa županija na državu. Ovim će država imati u rukama alate za provedbu drugih nužnih mjera – nove kategorizacije bolnica, funkcionalne integracije, postupak objedinjene javne nabave, osnivanje centara izvrsnosti i stvaranja mreže javno zdravstvene zaštite. Predviđeno je da svaka županija ima jednu opću bolnicu dok bi ostale trebale biti funkcionalno integrirane. Izvanbolnička specijalističko - konzilijarna zdravstvena zaštita, specijalne bolnice, lječilišta i poliklinike ostaju u upravljačkoj nadležnosti županija. Tercijarna razina zdravstvenih ustanova, koja uključuje kliničke bolničke centre, kliničke bolnice i klinike ostaje i dalje u nadležnosti države.

Planira se dodatno regulirati rad između javnog i privatnog zdravstvenog sustava pri čemu djelatnik za vrijeme obnašanja dužnosti ravnatelja, zamjenika ili pomoćnika ravnatelja, predstojnika klinike ili zavoda ne može biti osnivač zdravstvene ustanove ili trgovačkog društva u istoj djelatnosti. U tom smislu dodatno će se regulirati i obavljanje dopunskog rada koje će biti uvjetovano učinkovitim upravljanjem listama čekanja. Pozornost će se posvetiti i dugoročnom upravljanju ljudskim potencijalima, što uključuje osnaživanje mladih liječnika kao i omogućavanje zdravstvenim radnicima u javnoj službi da privatnu praksu mogu obavljati bez dobivanja suglasnosti Ministarstva zdravstva, najduže do navršanih 68 godina života, umjesto dosadašnjih 65 godina. Uz to, izjednačiti će se koeficijenti složenosti poslova specijalista s užim specijalistima, liječnika u primarnoj zdravstvenoj zaštiti s bolničkim liječnicima, kao i uvećati koeficijenti specijalizantima.

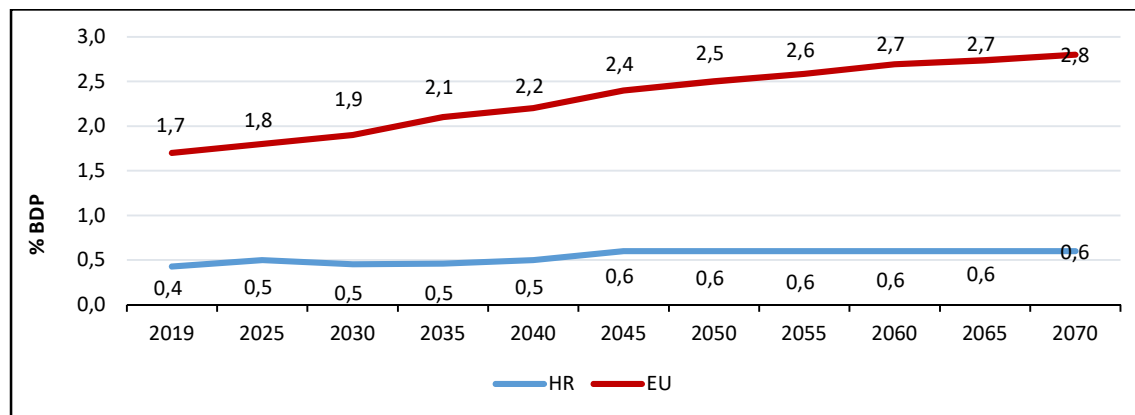
Zakonskim izmjenama predlaže se i povećanje maksimalnog iznosa participacije pacijenata u troškovima zdravstvene zaštite s 265 na 531 eura te za osobe koje nemaju dopunsko zdravstveno osiguranje povećanje iznosa sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite za pojedine usluge. Također, uvodi se i mogućnost da pacijent ocijeni zadovoljstvo zdravstvenom uslugom i aktivno sudjeluje u provedbi novih preventivnih zdravstvenih (sistematskih) pregleda.

Socijalna skrb

Javna potrošnja u RH za dugotrajnu skrb je u 2019. godini iznosila 0,4% BDP-a dok je na razini EU iznosila 1,7% BDP-a. Predviđa se da će se do 2070. godine minimalno povećati na 0,6% BDP-a, dok će na razini EU iznositi 2,8% BDP-a.

Grafikon 5.6. Potrošnja za dugotrajnu skrb (% BDP-a)

Izvor: Europska komisija

U svrhu poboljšanja učinkovitosti sustava socijalne skrbi u tijeku je i njegova sveobuhvatna reforma. Tako je tijekom 2022. godine u Hrvatskom saboru donesen paket od 7 zakona – Zakon o socijalnoj skrbi, Zakon o udomiteljstvu i pet zakona koji reguliraju profesije u sustavu socijalne skrbi.

Zakon o socijalnoj skrbi predstavlja temeljni zakon kojim se uređuje djelatnost socijalne skrbi, korisnici, prava i usluge te postupci za njihovo ostvarivanje, način obavljanja djelatnosti i ostala značajna pitanja iz ovog područja. Njime se redefinira zajamčena minimalna naknada uz istovremeno povećanje sa 106 na 133 eura, povećava se iznos osobne invalidnine sa 199 na 232 eura te se ukida cenzus za ostvarivanje prava na osobnu invalidninu. Također, redefinira se naknada za troškove stanovanja, povećava se iznos naknade za osobne potrebe korisnika, prava na uslugu smještaja ili organizirano stanovanje. Ujedno se proširuje krug osoba kojima se može priznati pravo na status njegovatelja, čime se sprječava institucionalizacija djece i osoba s invaliditetom. U svrhu prevencije nasilničkog ponašanja propisuju se i nove usluge poput socijalnog mentorstva i psihosocijalnog tretmana.

Zakonom je predviđeno i osnivanje tri javne ustanove – Hrvatskog zavoda za socijalni rad, Obiteljskog centra te Akademije socijalne skrbi. Hrvatski zavod za socijalni rad je javna ustanova koja obavlja poslove iz djelatnosti socijalne skrbi, obiteljsko-pravne i kazneno-pravne zaštite djece te udomiteljstva, a ujedno preuzima poslove centara za socijalnu skrb koji su prestali s radom početkom 2023. godine. S druge strane, Obiteljski centar će kao samostalna ustanova provoditi aktivnosti i programe preventivnog i tretmanskog razvoja aktivnosti za djecu, mlade i obitelj. Osnovat će se i Akademija socijalne skrbi u svrhu provođenja stručnog usavršavanja radnika u sustavu socijalne skrbi. Ovako sveobuhvatnom reformom želi se ostvariti strukturna i kvalitativna promjena centara za socijalnu skrb, rasterećenje i jačanje stručnog rada te širenje i dostupnost usluga na razini lokalne zajednice.

Zakonom o udomiteljstvu²⁰ definiraju se posebni uvjeti kojima se omogućuje obavljanje specijaliziranog udomiteljstva udomiteljima koji već obavljaju udomiteljstvo i imaju trogodišnje

²⁰ Narodne novine, br. 115/2018 i 18/2022

iskustvo u pružanju smještaja djetetu ili mlađoj punoljetnoj osobi. Ovim Zakonom provodi se fleksibilizacija uvjeta, povećava naknada i broj udomitelja te osigurava regionalna ravnomjernost udomiteljstva. Također se poboljšava kvaliteta udomiteljske skrbi i povećava broj udomljene djece, čime se sprječava njihova institucionalizacija. Preostalih pet zakona odnose se na reguliranje profesija u sustavu socijalne skrbi, primjerice socijalnih radnika, psihologa, socijalnih pedagoga i psihoterapeuta.

U skladu s nizom prethodno donesenih strateških dokumenata, u nadolazećem srednjoročnom razdoblju planira se i unaprjeđenje digitalizacije sustava socijalnih naknada između nacionalne i lokalne razine kao i razvoj aplikacije o mogućnosti ostvarivanja socijalnih naknada na nacionalnoj razini. Planirano je i uvođenje sustava za metodologiju izračuna cijena socijalnih usluga. Sredstvima iz NPOO-a predviđena je i izgradnja osam centara za starije osobe u svrhu pružanja izvaninstitucionalnih usluga starijim osobama koje žive u svojim domovima kao i u svrhu institucionalne skrbi za starije osobe, čije potrebe nije moguće zadovoljiti izvaninstitucionalnim uslugama.

Mirovinski sustav

Povećanje očekivane životne dobi, uz nepovoljni prirodni prirast te neto migracije, kao i rast udjela starijih osoba u ukupnoj populaciji, negativno utječu na troškove u mirovinskom sustavu.

U tablicama 5.1. i 5.2. prikazane su dugoročne projekcije prihoda i rashoda u mirovinskom sustavu bazirane na projekcijama EK koje su izrađene za potrebe Izvješća o starenju za 2021, a dopunjene su sukladno ostvarenim prihodima i rashodima za mirovine u 2022. te procjeni BDP-a za 2022. godinu.

Rezultati dugoročnih projekcija za RH za razdoblje 2022. - 2070. pokazuju kako bi se rashodi za mirovine iz prvog stupa trebali postupno povećavati s 9,2% BDP-a u 2022. na 9,5% BDP-a u 2070. godini.

S obzirom da se u projiciranom razdoblju očekuje postupno povećanje udjela doprinosa za mirovinsko osiguranje uplaćenih u prvi stup s 5,6% u 2022. na 7,1% do 2030., a nakon toga stabilan udio sve do 2070. godine, transferi iz državnog proračuna za pokrivanje manjka postupno će se smanjivati s trenutnih 3,6% na oko 2,4% BDP-a do 2070. godine. Rashodi za mirovine iz drugog stupa trebali bi se postupno povećavati na 0,4% do 2070., što znači da bi se ukupni rashodi za mirovine iz prvog i drugog stupa povećali s 9,2% u 2022. na 9,8% BDP-a u 2070. godini.

Tablica 5.1. Rashodi za mirovine i mirovinski doprinosi u razdoblju 2022. - 2070. (% BDP-a)

Rashodi za mirovine	2022.*	2030.	2040.	2050.	2060.	2070.
Rashodi I. mirovinskog stupa	9,2	11,0	10,4	9,9	9,7	9,5
Rashodi II. mirovinskog stupa	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4
Ukupni rashodi mirovinskog sustava	9,2	11,1	10,7	10,2	10,0	9,8
Mirovinski doprinosi	2022.*	2030.	2040.	2050.	2060.	2070.
Doprinosi uplaćeni u I. stup	5,6	7,1	7,2	7,1	7,1	7,1
Doprinosi uplaćeni u II. stup	1,6	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8
Ukupno uplaćeni doprinosi	7,3	8,9	9,0	9,0	8,9	8,9

****Napomena:** Podaci za 2022. prikazani su sukladno ostvarenim prihodima i rashodima za mirovine u Državnom proračunu RH za 2022. te prvoj procjeni BDP-a za 2022. godinu koju je objavio Državni zavod za statistiku, dok su za razdoblje 2023.- 2070. korištene stope rasta BDP-a iz Izvješća o starenju za 2021.

Izvor: Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava

Prema projekcijama dugoročnih kretanja u mirovinskom sustavu, sljedećih nekoliko godina može se očekivati blagi porast ukupnog broja osiguranika, prvenstveno zbog očekivanog rasta zaposlenosti. U

dugoročnom razdoblju će prevladati utjecaj nepovoljnijih demografskih kretanja i smanjenog broja stanovnika u mlađim dobnim skupinama, što će uzrokovati postupni pad ukupnog broja osiguranika.

S druge strane, postoje važni faktori koji će troškove mirovinskog sustava u budućnosti smanjivati. Naime, s obzirom na funkcioniranje obveznog drugog mirovinskog stupa od 2002., od 2030. godine značajno će se povećati broj umirovljenika koji će primati osnovnu mirovinu iz prvog stupa i mirovinu iz drugog stupa. To znači da će se rashodi za mirovine isplaćene iz prvog stupa postupno sve više smanjivati. Mirovine ostvarene iz prvog i drugog mirovinskoga stupa bile su niže u odnosu na mirovine ostvarene samo iz prvog mirovinskoga stupa s dodatkom na mirovinu, te je stoga mirovinskom reformom iz 2019. godine, između ostalog, uveden i dodatak na mirovinu osiguranicima prvog mirovinskog stupa koji su obvezno osigurani i u drugom mirovinskom stupu. Na taj način se smanjuje razlika u visini mirovine za korisnike iz oba obvezna mirovinska stupa u odnosu na mirovine ostvarene samo u prvom stupu i time utječe na primjerenost njihovih mirovina.

Ključna mjera za poboljšanje učinkovitosti mirovinskog sustava je poticanje dužeg ostanka u svijetu rada, što se postiglo proširenjem kruga korisnika koji mogu raditi i primati mirovinu, te izjednačavanjem dobi za odlazak u prijevremenu starosnu i starosnu mirovinu za žene i muškarce na 60, odnosno 65 godina života od 2030. godine.

U Tablici 5.2. nalaze se projicirane vrijednosti rashoda za pojedine vrste mirovina, prema kojima se očekuje blago povećanje izdataka za starosne i prijevremene starosne mirovine do 2030. godine, nakon čega slijedi njihovo smanjivanje uslijed značajnijeg udjela isplata mirovina iz drugog mirovinskog stupa. Na postupno smanjivanje udjela mirovinskih rashoda u BDP-u utječe i valoriziranje i usklađivanje (indeksacija) mirovina iz prvog stupa prema rastu plaća i potrošačkih cijena u omjeru 70:30.

Projicirano je znatno smanjenje broja korisnika invalidskih mirovina do 2070. godine, što je rezultat strožih kriterija za ostvarivanje prava na invalidsku mirovinu. Veliki udio invalidskih mirovina posljedica je blažih kriterija za ostvarivanje invalidske mirovine u proteklom razdoblju, kao i relativno velikog broja invalidskih mirovina hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Od 2015. godine invalidske mirovine se prevode u starosne mirovine kad korisnik doživi dob za odlazak u starosnu mirovinu, što je rezultiralo padom rashoda za invalidske mirovine i povećanjem rashoda za starosne mirovine u odnosu na prijašnje razdoblje. Udio rashoda za obiteljske mirovine će isto tako postupno padati, prvenstveno zbog demografskih trendova i povećanja stope zaposlenosti žena.

Tablica 5.2. Rashodi prvog mirovinskog stupa u razdoblju 2021. - 2070. (% BDP-a)

Vrste mirovine	2022.*	2030.	2040.	2050.	2060.	2070.
Rashodi I. mirovinskog stupa	9,2	11,0	10,4	9,9	9,7	9,5
Starosne i prijevremene mirovine	6,2	7,9	7,7	7,5	7,5	7,4
Invalidske mirovine	1,5	1,4	1,1	0,8	0,7	0,7
Obiteljske mirovine	1,5	1,7	1,6	1,5	1,5	1,4

* Napomena: Podaci za 2022. prikazani su sukladno ostvarenim rashodima za mirovine u Državnom proračunu RH za 2022. te prvog procjeni BDP-a za 2022. godinu koju je objavio Državni zavod za statistiku, dok su za razdoblje 2023.- 2070. korištene stope rasta BDP-a iz Izvješća o starenju za 2021.

Izvor: Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava

U 2022. godini nastavljena je mirovinska reforma sukladno ciljevima predviđenim NPOO-om. Naglasak je na povećanju adekvatnosti mirovina, posebno za korisnike s najnižim dohotkom, poboljšanju održivosti mirovinskog sustava jačanjem II. mirovinskog stupa te uključivanjem svih ključnih dionika i

socijalnih partnera na reformskom radu mirovinskog sustava. U tom kontekstu, valja spomenuti izmjene Zakona o mirovinskom osiguranju koje su stupile na snagu 1. siječnja 2023., a koje uključuju: redefiniranje modela obiteljske mirovine (povećanje mirovinskog faktora za izračun visine obiteljske mirovine kojim se obiteljske mirovine povećavaju za minimalno 10%), povećanje najniže mirovine za 3% i uvećanje mirovina za osobe koje odlaze u mirovinu nakon navršenih godina propisanih za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu. Dugoročni fiskalni učinci navedenih zakonskih izmjena i njihov utjecaj na održivost mirovinskog sustava bit će obuhvaćeni Izvješćem o starenju za 2024. godinu. Osim toga, reforma uključuje i analizu stanja mirovinskog sustava u svrhu njegovog daljnjeg poboljšanja, primjerenosti i održivosti kao i jačanje II. mirovinskog stupa širenjem opsega prihvatljivih ulaganja za mirovinske fondove.

6. KVALITETA JAVNIH FINANCIJA

6.1. Mjere na prihodnoj strani proračuna

Oporezivanje dodatnim porezom na dobit

U ožujku 2022. godine EK je državama članicama preporučila uvođenje dodatnog poreza na izvanrednu dobit (*windfall tax*) proizvođačima/dobavljačima energenata, kako bi se osiguralo financiranje nadoknade visokih računa kućanstava za energiju. Slijedom toga, u listopadu 2022. godine usvojena je Uredba Vijeća EU 2022/1854 o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije (dalje u tekstu: Uredba). Njome se, između ostalog, termin poreza na izvanrednu dobit zamjenjuje nazivom privremeni solidarni doprinos. Obveza plaćanja solidarnog doprinosa je selektivna, usmjerena na obveznike poreza na dobit koji obavljaju djelatnost vađenja, rudarenja, rafiniranja nafte ili proizvodnje proizvoda koksnih peći, ako od te djelatnosti ostvaruju minimalno 75% prometa.

U tom smislu, 16. prosinca 2022. u Hrvatskom saboru izglasan je Zakon o dodatnom porezu na dobit²¹ kojim se kao obveznici ovog poreza definiraju svi poduzetnici bez obzira na djelatnost koju obavljaju, a koji su ostvarili prihode veće od 300 milijuna kuna u 2022. godini te su utvrdili oporezivu dobit u iznosu većem za 20% u odnosu na prosjek oporezive dobiti iz četiri prethodna porezna razdoblja (2018. – 2021.). Ovi poduzetnici će, pored redovne stope poreza na dobit od 18%, biti u obvezi platiti dodatnih 33% na utvrđenu dodatnu dobit sukladno odredbama ovog Zakona. Prethodno porezno razdoblje u kojem je oporeziva dobit bila negativna ili jednaka nuli neće biti uključeno u izračun utvrđivanja porezne osnove. U slučaju da je u sva četiri prethodna porezna razdoblja ostvaren gubitak, neće biti obveze plaćanja dodatnog poreza na dobit. Također, dodatni porez na dobit neće se primjenjivati na samostalne poduzetnike kojima je 2022. bila prva godina poslovanja odnosno na poduzetnike koji prestaju s poslovanjem u 2022. godini bez prethodnog prijenosa djelatnosti na druge porezne obveznike.

Važno je istaknuti kako je ovaj porez određen kao izvanredna i jednokratna obveza koja vrijedi samo za jedno porezno razdoblje i to za 2022. godinu, a rokovi podnošenja prijave i plaćanja porezne obveze identični su rokovima podnošenja prijave i plaćanja poreza na dobit u 2023. godini. Izgled obrasca prijave dodatnog poreza na dobit, njegov sadržaj i podatke koji se dostavljaju uz poreznu prijavu detaljnije propisuje Pravilnik o dodatnom porezu na dobit²², koji je na snazi od 15. veljače 2023.

Predviđa se da će najveći teret ovog poreza snositi sektori trgovine na veliko i malo, prerađivačke industrije, financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja te građevinarstva. Iz svega navedenog, vidljivo je da je obuhvat obveznika dodatnog poreza na dobit u RH proširen u odnosu na odredbe Uredbe koja se prvenstveno odnosi na subjekte u energetske sektoru. Primjenom solidarnog doprinosa prema Uredbi, zbog strukture hrvatskog gospodarstva ne bi bilo moguće ostvariti njen osnovni cilj, uključujući potporu ranjivim skupinama društva. Stoga je Vlada RH predložila ekvivalentnu nacionalnu mjeru tj. dodatni porez na dobit kojim se širi obuhvat obveznika da bi se ispunio osnovni cilj solidarnosti odnosno redistribuirao teret krize od onih koji ostvaruju povećanu dobit prema najugroženijim skupinama društva.

²¹ Narodne novine br. 151/22, 9/23 - ispravak

²² Narodne novine, br. 17/23

Promjene u oporezivanju porezom na dodanu vrijednost

RH kao članica EU ima obvezu do 31. prosinca 2023. u nacionalno zakonodavstvo preuzeti odredbe Direktive Vijeća (EU) 2020/284 o izmjeni Direktive 2006/112/EZ u pogledu uvođenja određenih zahtjeva za pružatelje platnih usluga. Slijedom toga predviđeno je upućivanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost u proceduru usvajanja od strane Vlade RH u III. tromjesečju 2023. godine. U tom smislu, od 1. siječnja 2024. pružateljima platnih usluga uvest će se obveza vođenja evidencije o prekograničnim plaćanjima, što će omogućiti poreznim tijelima poboljšane kontrole isporuka i praćenje ispunjavanja obveza povezanih s PDV-om. Kako bi se smanjila mogućnost izbjegavanja plaćanja obveze PDV-a, zahtijevat će se da pružatelji platnih usluga vode detaljnu evidenciju ukoliko tijekom jednog kalendarskog tromjesečja obave više od 25 prekograničnih plaćanja za istog primatelja.

Nadalje, RH ima obvezu do 31. prosinca 2024. u nacionalno zakonodavstvo preuzeti i odredbe Direktive Vijeća (EU) 2020/285 o izmjeni Direktive 2006/112/EZ o zajedničkom sustavu poreza na dodanu vrijednost u pogledu posebne odredbe za mala poduzeća i Uredbe (EU) br. 904/2010 u pogledu administrativne suradnje i razmjene informacija u svrhe praćenja ispravne primjene posebne odredbe za mala poduzeća. Ista će se primjenjivati od 1. siječnja 2025. te će omogućiti hrvatskim poreznim obveznicima kada posluju u drugoj državi članici oslobođenje od plaćanja PDV-a ako je njihov godišnji promet manji od propisanog praga. Također, prag za upis u sustav PDV-a moći će se povećati na nacionalnoj razini do 85.000 eura. Ovime će se pojednostaviti pravila za prekograničnu trgovinu, smanjiti administrativno opterećenje i troškovi usklađivanja za male porezne obveznike.

Digitalizacija i modernizacija Porezne uprave

Postojeći porezni sustav temeljen na obvezi podnošenja brojnih periodičnih poreznih prijava, uz potrebu čestog dopunjavanja dostavljenih podataka, stvara veliko administrativno opterećenje za sve sudionike. U svrhu njegova smanjenja i poboljšanja učinkovitosti poslovnih procesa, Porezna uprava pokrenula je projekt „Fiskalizacija 2.0“ – Implementacija sustava bezgotovinskog plaćanja u gospodarstvu putem eRačuna s integriranom e-arhivom i aktivnim poreznim knjigovodstvom. Projekt se financira bespovratnim sredstvima iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti te će se provoditi do kraja 2024. godine. Cilj ovog projekta je uvođenje obvezne razmjene eRačuna između poduzetnika, uz uspostavu sustava za fiskaliziranje bezgotovinskih računa te novog izvještajnog sustava integriranog u poslovanje poreznih obveznika. Razmjena elektroničkih računa do kraja 2024. godine postat će obvezna za sve poduzetnike. Ovim se proširuje obveza elektroničke razmjene dokumenata koja je 2019. godine uvedena za javne naručitelje i one koji s njima posluju. Širenjem obveze na sve poslovne subjekte omogućit će se praćenje plaćanja PDV-a u stvarnom vremenu.

Fiskalizacija bezgotovinskih plaćanja učinkovit je način borbe protiv sive ekonomije i poreznih prijevара. Osim toga, smanjuje se administrativno opterećenje poreznih obveznika, a ujedno se omogućava poreznim tijelima zadovoljavajuća razina potrebnih podataka u svrhu njihove napredne analitike. U tom smislu, smanjit će se broj obrazaca te omogućiti provjera točnosti ispunjavanja poreznih obveza, unaprijedit će se mogućnost praćenja i povezivanja računa te sprečavanje poreznih prijevара vezanih uz povrat PDV-a. Također će se doprinijeti i zaštiti okoliša upotrebom eRačuna u cijelom poslovnom procesu sve do digitalne umjesto papirnate arhive računa.

U Poreznoj upravi trenutno je u tijeku i drugi projekt financiran iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti – Digitalna transformacija Porezne uprave. Cilj ulaganja je modernizirati informacijski sustav Porezne uprave. Njime će se osigurati: i) nova platforma za analizu podataka; ii) novi dizajn korisničkog iskustva za porezne obveznike i porezne službenike; iii) nadograđena infrastruktura informacijsko-komunikacijske tehnologije; iv) digitalizirani, pojednostavljeni i ubrzani radni procesi; v) kontinuitet poslovanja u kriznim situacijama, vi) konsolidirana i optimizirana informacijska i komunikacijska infrastruktura s povećanom razinom sigurnosti.

Projekt se provodi kako bi se u konačnici ostvarilo učinkovitije poslovanje Porezne uprave tj. poslovanje „bez papira“. Digitalizacija procesa, uključujući i radikalno smanjenje broja obrazaca, ne samo da olakšava poslovanje korisnicima i smanjuje im troškove izvršavanja poreznih obveza već ostavlja i poreznim referentima više vremena za poslove analize i kontrole. Završetak ovog projekta planiran je sredinom 2026. godine.

6.2. Mjere za poboljšanje učinkovitosti rashoda proračuna

Učinkovitiji sustav financijskog i statističkog izvještavanja

Sukladno Zakonu o proračunu, Hrvatski sabor daje suglasnost na proračunske akte izvanproračunskih korisnika državnog proračuna prve skupine²³, čiji financijski planovi nisu organizacijski sadržani u državnom proračunu. U svrhu poboljšanja financijskog planiranja te alokacije javnih sredstava, a kako bi se način izrade i pripreme financijskih planova te izvještaja o njihovom izvršavanju unaprijedio i ujednačio, izrađeno je aplikativno rješenje. U drugoj polovici 2022. godine aplikacija je puštena u rad te su izvanproračunski korisnici po prvi puta izrađivali izvještaje o izvršenju financijskih planova za 2022., izmjene i dopune financijskih planova za 2022., financijske planove za 2023. i projekcije za 2024. i 2025. kao i preraspodjele financijskih planova tijekom 2022. direktno u aplikaciji. U 2023. godini očekuje se daljnji razvoj aplikacije u vidu podrške cjelokupnom proračunskom procesu. To se prvenstveno odnosi na unos projekcija financijskih planova izvanproračunskih korisnika za naredno trogodišnje razdoblje, koje se potom usklađuju s fiskalnim okvirom Programa stabilnosti, a u svrhu izrade Odluke o proračunskom okviru za iduće trogodišnje razdoblje. Uz navedeno, aplikacija bi uz pred-definirane izvještaje, omogućavala fleksibilan pristup izradi izvještaja iz baze podataka, a sukladno potrebama Ministarstva financija.

U tijeku je i provedba projekta „Jačanje sustava fiskalne odgovornosti i sustava unutarnjih kontrola“, financiranog iz Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali, a čiji je cilj uspostava novog informacijskog sustava za prikupljanje i obradu podataka iz izvjava o fiskalnoj odgovornosti. Novi informacijski sustav osigurat će, između ostaloga, ispunjavanje upitnika i dostavu izvjava i propisanih priloga u centralnu bazu podataka, kreiranje i čuvanje izvjava o fiskalnoj odgovornosti u elektroničkom formatu, praćenje trendova kroz godine te bržu i kvalitetniju analizu i obradu zaprimljenih podataka

²³ Izvanproračunski korisnici državnog proračuna prve skupine su: Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatske vode, Hrvatske ceste d.o.o., Centar za restrukturiranje i prodaju, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, Hrvatska agencija za osiguranje depozita, Hrvatske autoceste d.o.o., Hrvatske željeznice Infrastruktura d.o.o. i Hrvatske željeznice Putnički prijevoz d.o.o.

kao i ažurno izvještavanje Vlade RH. Temeljem izrađene tehničke i funkcionalne specifikacije za razvoj IT sustava, proveden je otvoreni postupak javne nabave te je s odabranim ponuditeljem zaključen ugovor u studenome 2022. Trenutno se radi na završnim aktivnostima izrade informacijskog sustava koji se planira uspostaviti i testirati do lipnja 2023., nakon čega će se provesti program osposobljavanja obveznika predaje izjave o fiskalnoj odgovornosti za primjenu i korištenje IT sustava.

Svi navedeni projekti omogućit će učinkovitije upravljanje poslovnim procesima, veću transparentnost i u konačnici veću učinkovitost financijskog i statističkog izvještavanja.

Fiskalna procjena zakona, drugih propisa i akata strateškog planiranja

U svrhu učinkovitijeg upravljanja ograničenim sredstvima državnog proračuna, važećim Zakonom o proračunu, dosadašnja obveza izrade fiskalne procjene posljedica zakona, drugih propisa i akata strateškog planiranja, koje usvaja Vlada RH za proračun, proširena je na amandmane i na službena tumačenja kolektivnih ugovora.

U skladu s navedenim izrađena je, i na sjednici Vlade Republike Hrvatske u rujnu 2022. usvojena, Uredba o postupku davanja Iskaza o procjeni fiskalnog učinka²⁴. Uredbom su obuhvaćena i sva prethodno navedena proširenja obveze izrade procjene fiskalnog učinka predviđena Zakonom o proračunu. Iskaz o procjeni fiskalnog učinka daje se na Obrascu standardne metodologije za procjenu fiskalnog učinka (u daljnjem tekstu: Obrazac PFU), koji se kao i do sada izrađuje za sve propise koje usvaja Vlada, odnosno koje Vlada upućuje na usvajanje Saboru. Ovaj iskaz daje se na Obrascu PFU 1 koji je u odnosu na dosadašnji obrazac dodatno unaprijeđen u dijelu strukture i preglednosti podataka koji se u njemu prikazuju. Dodatno je uvedena i obveza davanja iskaza o procjeni fiskalnog učinka na Obrascu PFU 1 i za službena tumačenja kolektivnih ugovora.

Nadalje, uvedena je dodatna obveza izrade Iskaza o procjeni fiskalnog učinka za pravilnike i druge propise koje Vlada ne usvaja, a imaju fiskalni učinak. Ovaj iskaz daje se na Obrascu PFU 2 koji je pojednostavljena verzija Obrasca PFU 1 te zahtjeva unos manjeg opsega podataka.

Dodatno, procjena fiskalnog učinka za akte strateškog planiranja je pojednostavljena na način da se ista izrađuje na Obrascu PFU 2. Naime, akti strateškog planiranja su u pravilu dugoročni i odnose se na razdoblje duže od razdoblja za koje se donosi proračun te je iznimno teško iskazati procjenu troškova provedbe takvih dokumenata na razini detaljnosti koju zahtjeva Obrazac PFU 1.

Predlagatelj dostavlja Ministarstvu financija na mišljenje i Obrazac PFU 1 i Obrazac PFU 2 zajedno s pripadajućim prijedlogom propisa. Ministarstvo financija analizira tekst prijedloga propisa i Iskaz o procjeni fiskalnog učinka dan na Obrascu PFU 1 i Obrascu PFU 2 te svoje mišljenje dostavlja predlagatelju. Predlagatelj je obavezan Vladi, uz prijedlog propisa koji Vlada usvaja, dostaviti i Obrazac PFU 1 koji sadrži mišljenje Ministarstva financija, dok se Obrazac PFU 2 s mišljenjem zadržava u evidenciji predlagatelja za potrebe revizije.

²⁴ Narodne novine, br. 101/2022

Naknadna analiza rashoda i izdataka

Stupanjem na snagu Zakona o proračunu naknadna analiza fiskalno značajnih programa, aktivnosti i/ili projekata državnog proračuna odnosno financijskih planova izvanproračunskih korisnika postala je i formalno integralni dio proračunskog procesa. Svrha provođenja naknadnih analiza učinkovitosti je unaprijediti sustav proračunskog planiranja i uspostaviti bolju kontrolu svrhovitosti i opravdanosti korištenja sredstava iz javnih izvora. Tako je tijekom 2022. godine provedena analiza kojom je obuhvaćeno 26 javnih znanstvenih instituta u RH. Njom je obuhvaćeno financijsko poslovanje svih instituta uzimajući u obzir zakonodavni okvir, izvore financiranja te specifičnosti poslovanja. Analizirani su podaci o broju zaposlenih i rashodima za zaposlene u institutima u promatranom razdoblju, financijskoj imovini, prihodima i rashodima poslovanja, korištenju vlastitih i namjenskih sredstava. Poseban naglasak stavljen je na ostvarivanje pokazatelja uspješnosti kao mjere učinkovitosti poslovanja. Na temelju provedene analize u 2023. godini izradit će se preporuke za povećanje učinkovitosti poslovanja javnih instituta.

Nadalje, u ovoj godini Ministarstvo financija provest će analizu učinkovitosti i opravdanosti utroška sredstava doznačenih županijama u 2022. godini za pokriće rashoda decentralizirane funkcije socijalne skrbi. Temeljem Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave²⁵, Vlada RH u odlukama o minimalnim financijskim standardima utvrđuje minimalni iznos ovih sredstava. U okviru spomenute analize sredstava doznačenih županijama u 2022. godini, obuhvatit će se kriteriji za raspodjelu sredstava županijama kao i model po kojem se sredstva doznavačavaju iz državnog proračuna te će se dati preporuke za unapređenje i poboljšanja navedenog modela.

²⁵ Narodne novine, brojevi 127/17, 138/20, 151/22

7. INSTITUCIONALNA OBILJEŽJA JAVNIH FINACIJA

7.1. Izmjene i dopune Zakona o fiskalnoj odgovornosti

Važeći Zakon o fiskalnoj odgovornosti stupio je na snagu početkom 2019. godine, no u međuvremenu je došlo do niza novina u relevantnom institucionalnom i zakonodavnom okviru te se pojavila potreba za njegovim izmjenama i dopunama. Tako je od početka 2022. godine na snazi novi Zakon o proračunu koji, između ostalog, unosi promjene u proračunski proces i prateće dokumente te detaljnije uređuje njihov sadržaj. Valja spomenuti i ulazak RH u europodručje od 1. siječnja 2023. koji donosi niz novih obveza u smislu pripreme nacionalnih fiskalnih dokumenata te ekonomski dijalog s EU. Vlada RH također se obvezala na završno usklađivanje s pravnom stečevinom EU vezano uz proračunske okvire država članica te na ispunjavanje obveza iz NPOO-a (unapređenje upravljanja poduzećima u vlasništvu države odnosno poduzećima od posebnog interesa za RH).

Slijedom svega navedenog, Ministarstvo financija u suradnji s relevantnim institucionalnim dionicima pristupilo je izradi izmjenama i dopuna Zakona o fiskalnoj odgovornosti. Tekst Prijedloga zakona Vlada RH usvojila je 5. siječnja, a Hrvatski sabor prihvatio 20. siječnja 2023., uputivši predlagatelju primjedbe i prijedloge u svrhu pripreme konačnog teksta Zakona. Zakon je stoga u pripremi za 2. čitanje u Hrvatskom saboru te se njegovo donošenje očekuje najkasnije u srpnju ove godine.

U pravnom smislu, Zakon se završno usklađuje s Direktivom Vijeća EU 2011/85/EU od 8. studenoga o zahtjevima za proračunske okvire država članica (SL L 306, 23. 11.2011.) te se osiguravaju pretpostavke za provedbu Uredbe (EU) br. 473/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2013. o zajedničkim odredbama za praćenje i procjenu nacrtu proračunskih planova i osiguranju smanjenja prekomjernog deficita država članica u europodručju (SL L 140, 27.5.2013.). Nadalje, izričaj Zakona također se usklađuje s odredbama Zakona o proračunu, a koje su ujedno usklađene i s terminologijom europske statističke metodologije ESA 2010.

Od ključnih novina u trenutnom prijedlogu izmjena i dopuna Zakona valja spomenuti kako je ojačana politička neovisnost članova i predsjednika Povjerenstva za fiskalnu politiku RH (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo), dodatno se uređuje njihov rad, a stvoren je i temelj za osnivanje Ureda Povjerenstva koje će obavljati stručne, administrativne i tehničke poslove. Sukladno prijedlogu, proširene su i zadaće Povjerenstva te će uz razmatranje i procjenu rizika primjene fiskalnih pravila, praćenje ispunjavanja preporuka Vijeća Europske unije te davanje mišljenja Vladi o privremenom odgađanju primjene fiskalnih pravila također uključivati razmatranje i usporedbu makroekonomskih i proračunskih projekcija s ostvarenim vrijednostima u razdoblju od 4 uzastopne godine (koji će se provoditi najmanje jednom u dvije godine) te potvrđivanje makroekonomskih projekcija za program stabilnosti i nacrt proračunskog plana. Slijedom toga su uređeni i načini postupanja kod postojanja rizika od značajnih odstupanja od fiskalnih pravila te u slučaju značajnih odstupanja makroekonomskih i proračunskih projekcija s ostvarenim vrijednostima u razdoblju od 4 uzastopne godine. Nadalje, prema trenutnom prijedlogu, ministarstva i druga tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, ostali proračunski i izvanproračunski korisnici skupine I. i skupine II. (kako je uređeno Zakonom o proračunu) i Hrvatska narodna banka te trgovačka društva u kojima RH i/ili neko drugo državno tijelo i/ili jedna ili više jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave imaju pojedinačno ili kumulativno većinsko vlasništvo /suvlasništvo, obvezni su, na zahtjev Povjerenstva, najkasnije u roku od 15 dana, od dana zaprimanja zahtjeva, dostaviti dokumente i podatke koji su potrebni Povjerenstvu radi izvršavanja njegovih zadaća.

Zakonom se proširuju obveznici sastavljanja i predaje Izjave o fiskalnoj odgovornosti na trgovačka društva u kojima RH i/ili jedna ili više JLP(R)S imaju pojedinačno ili kumulativno većinsko vlasništvo/suvlasništvo te na sve pravne osobe od posebnog interesa za RH koje Vlada RH utvrđuje odlukom.

U ovom kontekstu valja spomenuti i da je na razini EU u tijeku revizija okvira za ekonomsko upravljanje. Države članice i EK trebale bi postići konsenzus o odrednicama novog okvira gospodarskog upravljanja kako bi moglo doći do njegove implementacije u praksi, no trenutno su stavovi država članica o nizu pitanja podijeljeni. Već sada je izvjesno da će novi okvir donijeti promjene u pripremi srednjoročnih fiskalnih dokumenata, a raspravlja se i o operacionalizaciji zahtijevane fiskalne prilagodbe, fiskalnih pravila te odgovarajućih pokazatelja kao i o ulozi nezavisnih fiskalnih institucija (Povjerenstvo za fiskalnu politiku u RH). U tom smislu, nakon postizanja konsenzusa te usvajanja odgovarajućeg zakonskog okvira na razini EU, Ministarstvo financija pristupit će reviziji relevantnog nacionalnog zakonodavstva uključujući i gore spomenuti Zakon.

7.2. Razvoj strukturnog makroekonomskog modela hrvatskog gospodarstva

Srednjoročne prognoze makroekonomskih i fiskalnih agregata sadržane su u brojnim strateškim dokumentima Vlade Republike Hrvatske, pri čemu Ministarstvo financija, kao tijelo državne uprave nadležno za izradu prognoza makroekonomskih i proračunskih agregata, aktivno sudjeluje u oblikovanju politika i pripremi takvih dokumenata. Pouzdane makroekonomske i fiskalne prognoze izuzetno su bitne i u kontekstu Europskog semestra te se objavljuju u okviru Programa stabilnosti i Nacrta proračunskog plana, a imaju važnu ulogu i u izračunu pokazatelja u okviru Pakta o stabilnosti i rastu. Opseg i složenost zahtjeva povezanih s izradom makroekonomskih prognoza su značajno povećani nakon ulaska u EU, a to je dodatno došlo do izražaja u kontekstu pristupanja europodručju i implementacije Nacionalnog plana oporavka i otpornosti, ali i snažnih šokova posljednjih nekoliko godina. Slijedom navedenog, bilo je potrebno je razviti makroekonomski model koji bi obuhvatio sve ključne makroekonomske varijable domaćeg gospodarstva te pomoću kojeg bi se mogao procijeniti utjecaj pojedinih mjera ekonomske politike i/ili vanjskih šokova na kretanje istih.

Projekt za razvoj strukturnog makroekonomskog modela gospodarstva RH započeo je u rujnu 2021. godine, a proveden je u suradnji sa stručnjacima iz Svjetske banke. Projekt je financiran u okviru EU instrumenta TSI (*Technical Support Instrument*), a njime je razvijen makroekonomski model prilagođen strukturi hrvatskog gospodarstva, u skladu s potrebama Ministarstva financija. Razvijeni model CARMEN (*CroatiAn stRuctural Macro-EcoNometric model*) pogodan je za izradu srednjoročnih makroekonomskih prognoza, simulaciju učinaka ekonomskih politika i procjenu utjecaja šokova.

CARMEN je kvartalni makroekonomski model, koji uključuje glavne identitete nacionalnih računa, platne bilance, tržišta rada i financijskog sektora, pri čemu su izvori podataka koje koristi najvećim dijelom Eurostat, Državni zavod za statistiku i Hrvatska narodna banka. Model ekonometrijski procjenjuje veze između ključnih makroekonomskih varijabli korištenjem kointegracijskog pristupa, a sadrži ukupno 73 bihevioralne jednadžbe i 208 identiteta te 281 endogenu i 144 egzogene varijable. Kako bi se osigurala relevantnost modela za izradu srednjoročnih makroekonomskih prognoza i simulaciju učinaka ekonomskih politika, u dugom roku struktura modela konzistentna je s ekonomskom teorijom. U skladu s potrebama Ministarstva financija, model uključuje i detaljan fiskalni sektor sa svim relevantnim kategorijama rashoda i prihoda, uključujući fiskalna pravila u skladu s

Paktom o stabilnosti i rastu. Struktura modela je prilagođena najvažnijim karakteristikama hrvatskog gospodarstva, odražavajući njegovu prirodu malog otvorenog gospodarstva i visok udio sektora turizma.

Razvojem strukturnog makroekonomskog modela hrvatskog gospodarstva unaprijedit će se proces izrade makroekonomskih prognoza, čime će se u konačnici ojačati kapaciteti za izradu kvalitetnih proračunskih prognoza. Obzirom da uz odgovarajuće alate za prognoziranje i simulaciju učinaka, daljnja primjena modela zahtijeva i dobre analitičke kapacitete djelatnika, u okviru projekta održane su prilagođene radionice i edukacije relevantnih službenika te pripremljena iscrpna dokumentacija. Makroekonomski model već je korišten u okviru izrade makroekonomskih projekcija pri pripremi proračuna za 2023. godinu i Programa stabilnosti za razdoblje 2024.-2026., a rezultati modela koristit će se za pripremu budućih proračunskih dokumenata, poboljšavajući kvalitetu srednjoročnih proračunskih prognoza, a time i održivost javnih financija.

7.3. Unapređenje i modernizacija poslovno-informacijskog sustava Državne riznice

Informacijski sustav Državne riznice kompleksan je sustav koji podržava temeljne proračunske procese - izradu državnog proračuna, izvršavanje plaćanja s jedinstvenog računa državnog proračuna, računovodstveno evidentiranje i izvještavanje. Temelji se na informacijskoj tehnologiji SAP sustava. Za potrebe sveobuhvatnosti proračunskih procesa razvijena su i implementirana i dodatna aplikativna rješenja koja nisu u cijelosti povezana s informacijskim sustavom Državne riznice. Također, kontinuirano se provodi proširenje obuhvata proračunskih korisnika koji posluju preko jedinstvenog računa državnog proračuna te integracija informacijskih sustava proračunskih korisnika s informacijskim sustavom Državne riznice, kojom se omogućuje pravovremena razmjena informacija elektronskim putem, iz financijsko-informacijskih sustava proračunskih korisnika u informacijski sustav Državne riznice.

Kako informatička podrška Državnoj riznici podrazumijeva iznimno opsežne i kompleksne poslove te specifična znanja kao i dodatne administrativne kapacitete, u 2023. godini ustrojiti će se Sektor za unapređenje, razvoj i informatičku podršku Državnoj riznici, koji će pružati informatičku podršku svim poslovnim procesima iz njenog djelokruga, raditi na unapređenju i modernizaciji informacijskog sustava te razvoju postojećih i novih aplikativnih rješenja.

Slijedom navedenog, u drugoj polovini 2023. godine započet će se s projektom „Unapređenje i modernizacija poslovno-informacijskog sustava Državne riznice“. Prvi korak je provedba postupka javne nabave za angažiranje vanjskih stručnjaka koji će, u suradnji s gore spomenutim Sektorom, tijekom 2024. godine provesti sveobuhvatnu analizu postojećeg informacijskog sustava kao i dodatnih aplikativnih rješenja. Analizirat će se sve komponente informacijskog sustava kao i kvaliteta postojeće informacijske podrške. Analiza će sadržavati i preporuke za nadogradnju i unapređenje sustava te za promjene u funkcionalnostima postojećih aplikativnih rješenja kao i preporuke za razvoj novi, a kako bi se dodatno unaprijedili i ojačali ključni poslovni procesi Državne riznice. Temeljem preporuka izraditi će se Strategija informacijske podrške poslovnim procesima Državne riznice za razdoblje 2025. -2030. s utvrđenim ciljevima i mjerama te odgovarajućim rokovima.

PRILOZI

Prilog 1a. Makroekonomski izgledi

	ESA kod	2022. (razina)	2022. (stopa promjene)	2023. (stopa promjene)	2024. (stopa promjene)	2025. (stopa promjene)	2026. (stopa promjene)
1. Realni BDP	B1*g	61.892	6,3	2,2	2,6	2,5	2,2
2. Nominalni BDP	B1*g	67.390	15,8	10,3	6,4	5,3	4,7
Komponente realnog BDP-a							
3. Izdaci za potrošnju kućanstava ¹	P.3	35.122	5,1	1,3	2,6	2,4	2,1
4. Izdaci za potrošnju države	P.3	13.321	3,0	3,3	2,8	2,5	2,2
5. Bruto investicije u fiksni kapital	P.51	12.769	5,8	4,6	3,7	3,3	2,9
6. Promjene zaliha i neto nabava vrijednosti (% BDP-a)	P.52 + P.53	1.628	2,6	5,8	5,5	5,4	5,2
7. Izvoz dobara i usluga	P.6	37.424	25,4	2,7	2,9	3,0	2,7
- od čega: dobra	P.61	19.266	23,6	2,6	3,6	3,7	3,4
- od čega: usluge	P.62	18.159	27,3	2,9	2,2	2,3	2,0
8. Uvoz dobara i usluga	P.7	38.373	25,0	2,8	3,0	2,9	2,6
- od čega: dobra	P.71	33.120	26,3	2,6	2,9	2,9	2,5
- od čega: usluge	P.72	5.253	17,1	4,2	4,0	3,2	3,0
Doprinos realnom rastu BDP-a							
9. Finalna domaća potražnja	P.3 + P.51	61.213	4,8	2,3	2,8	2,6	2,2
10. Promjene zaliha i neto nabava vrijednosti	P.52 + P.53	1.628	1,7	0,1	0,0	0,0	0,0
11. Vanjski saldo dobara i usluga	B.11	-948	-0,2	-0,2	-0,1	0,0	0,0

Napomena: BDP i njegove komponente izražene u realnim iznosima su u stalnim cijenama, u cijenama prethodne godine, u milijunima eura.

¹ Uključujući potrošnju neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima.

Napomena: Podaci za 2022. su preliminarni.

Izvor: DZS, MFIN

Prilog 1b. Kretanje cijena

	2022. (razina)	2022. (stopa promjene)	2023. (stopa promjene)	2024. (stopa promjene)	2025. (stopa promjene)	2026. (stopa promjene)
1. Deflator BDP-a	117,7	8,9	7,9	3,7	2,7	2,4
2. Deflator potrošnje kućanstava ¹	116,7	10,9	6,6	2,8	2,4	2,2
3. Indeks potrošačkih cijena ²	116,4	10,8	6,6	2,8	2,4	2,2
4. Deflator državne potrošnje	117,6	3,5	6,9	5,4	3,0	2,2
5. Deflator investicija	123,5	8,4	6,8	2,8	2,4	2,2
6. Deflator izvoznih cijena (dobra i usluge)	117,7	9,2	2,8	2,4	2,4	2,3
- od čega: dobra	114,3	12,3	1,1	2,0	2,2	2,2
- od čega: usluge	121,3	6,0	4,9	3,0	2,6	2,4
7. Deflator uvoznih cijena (dobra i usluge)	124,1	14,6	1,4	1,9	2,1	2,1
- od čega: dobra	126,0	16,1	0,9	1,8	2,0	2,1
- od čega: usluge	112,4	5,6	4,5	2,7	2,4	2,3

¹ Uključujući potrošnju neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima.

² Inflacija je mjerena indeksom potrošačkih cijena.

Napomena: Razine iskazane su kao indeks 2015.=100.

Izvor: DZS, MFIN

Prilog 1c. Kretanja na tržištu rada

	2022. (razina)	2022. (stopa promjene)	2023. (stopa promjene)	2024. (stopa promjene)	2025. (stopa promjene)	2026. (stopa promjene)
1. Zaposlenost, broj zaposlenih¹	1.735	2,3	2,0	1,5	1,2	1,0
- od čega: zaposlenici	1.493	1,9	2,0	1,5	1,2	1,0
- od čega: samozaposleni	242	5,4	2,5	2,0	1,5	1,2
2. Zaposlenost, radni sati	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
3. Stopa nezaposlenosti (%)²	128	7,0	6,5	5,9	5,4	5,2
4. Produktivnost rada, broj zaposlenih³	n.a.	3,9	0,2	1,1	1,3	1,3
5. Produktivnost rada, radni sati	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
6. Jedinični trošak rada	n.a.	3,9	10,6	4,1	2,8	2,5
7. Naknade zaposlenicima⁴	30.209	9,9	13,0	6,8	5,4	4,8
8. Naknada po zaposleniku⁵	1.686	7,9	10,8	5,2	4,1	3,8

¹ Prema definiciji nacionalnih računa.

² Prema metodologiji Međunarodne organizacije rada.

³ Realni BDP u stalnim cijenama, u cijenama prethodne godine, po zaposlenom.

⁴ Podatak za razinu 2022. godine je u milijunima EUR.

⁵ Podatak za razinu 2022. godine je prosječna mjesečna naknada po zaposleniku u EUR.

Napomena: Podaci za 2022. su preliminarni.

Izvor: DZS, Eurostat, MFIN

Prilog 2a. Proračun opće države

	ESA kod	2022. (razina, mild EUR)	2022. (% BDP-a)	2023. (% BDP-a)	2024. (% BDP-a)	2025. (% BDP-a)	2026. (% BDP-a)
Neto pozajmljivanje/zaduživanje(EDP B.9) po sektorima							
1. Opća država	S.13	0,3	0,4	-0,7	-1,5	-0,8	-0,6
2. Središnja država	S.1311	-0,2	-0,3	-1,0	-1,8	-0,7	-0,5
3. Vlasti država	S.1312	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
4. Lokalna država	S.1313	0,4	0,6	0,3	0,2	0,0	-0,1
5. Fondovi soc. osiguranja	S.1314	0,1	0,1	0,1	0,0	-0,1	-0,1
Opća država (S13)							
6. Ukupni prihodi	TR	30,5	45,2	45,2	44,4	44,5	44,5
7. Ukupni rashodi	TE	30,2	44,8	45,8	46,0	45,3	45,2
8. Neto pozajmljivanje/zaduživanje	EDP B.9	0,3	0,4	-0,7	-1,5	-0,8	-0,6
9. Rashodi za kamate	EDP D.41	0,9	1,4	1,3	1,3	1,2	1,3
10. Primarni saldo		1,2	1,8	0,6	-0,3	0,5	0,7
11. Jednokratne i ostale privremene mjere ¹		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Odabrane stavke prihoda							
12. Ukupni porezi (12=12a+12b+12c)		17,1	25,4	24,5	24,5	24,5	24,6
12a. Porezi na proizvodnju i uvoz	D.2	12,5	18,6	18,2	18,2	18,3	18,3
12b. Tekući porezi na dohodak i bogatstvo	D.5	4,6	6,8	6,3	6,3	6,3	6,3
12c. Porezi na kapital	D.91	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D.61	7,3	10,9	11,2	11,3	11,3	11,4
14. Prihodi od imovine	D.4	0,4	0,6	0,7	0,6	0,6	0,7
15. Ostalo		5,6	8,4	8,8	8,0	8,0	7,9
16=6. Ukupni prihodi	TR	30,5	45,2	45,2	44,4	44,5	44,5
p.m.: Porezno opterećenje (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		24,4	36,2	35,7	35,7	35,9	36,0
Odabrane stavke rashoda							
17. Naknade zaposlenima + intermedijarna potrošnja	D.1+P.2	12,8	19,0	19,1	19,3	19,3	19,2
17a. Naknade zaposlenima	D.1	7,6	11,3	11,4	11,9	11,9	11,7
17b. Intermedijarna potrošnja	P.2	5,2	7,8	7,6	7,5	7,5	7,5
18. Socijalna plaćanja (18=18a+18b)		9,5	14,1	14,3	14,2	14,0	13,9
od čega Naknade nezaposlenima		0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
18a. Socijalne naknade u naravi	D632	1,4	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2
18b. Socijalne naknade osim u naravi	D.62	8,1	12,0	12,2	12,0	11,8	11,7
19=9. Kamate	EDP D.41	0,9	1,4	1,3	1,3	1,2	1,3
20. Subvencije	D.3	1,5	2,3	2,3	1,6	1,5	1,4
21. Bruto investicije u fiksni kapital	P.51	2,5	3,8	4,6	4,6	4,7	4,8
22. Kapitalni transferi	D.9	1,4	2,2	1,9	2,7	2,4	2,5
23. Ostalo		1,4	2,1	2,4	2,2	2,1	2,1
24=7. Ukupni rashodi	TE	30,2	44,8	45,8	46,0	45,3	45,2
p.m.: Državna potrošnja (nominalno)	P.3	13,9	20,6	20,6	21,0	21,0	21,0

Izvor: DZS, MFIN

Prilog 2b. Iznosi koji trebaju biti izuzeti iz ciljane vrijednosti rashoda

	2022. (razina, mlrd EUR)	2022. (% BDP-a)	2023. (% BDP-a)	2024. (% BDP-a)	2025. (% BDP-a)	2026. (% BDP-a)
1. Rashodi za programe EU koji su u potpunosti pokriveni s prihodima iz fondova EU-a	1,8	2,6	3,3	2,7	2,8	2,8
1.a Od toga rashodi za investicije koji su u potpunosti pokriveni s prihodima iz EU fondova	0,8	1,2	1,7	0,9	1,2	1,1
2. Ciklički rashodi za naknade nezaposlenima	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
3. Učinak diskrecijskih mjera na strani prihoda	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-	-
4. Povećanje prihoda regulirano zakonima	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.

Izvor: DZS, MFIN

Prilog 3. Dug opće države

	2022. (% BDP-a)	2023. (% BDP-a)	2024. (% BDP-a)	2025. (% BDP-a)	2026. (% BDP-a)
1. Razina ukupnog duga	68,4	62,6	59,8	57,5	55,6
2. Promjena ukupnog duga	-10,0	-5,8	-2,8	-2,3	-1,9
Doprinosi promjeni ukupnog duga					
3. Primarna bilanca	-1,8	-0,6	0,3	-0,5	-0,7
4. Rashodi za kamate	1,4	1,3	1,3	1,2	1,3
5. Usklađivanje stanja i tijeka	2,3	0,3	-0,4	0,1	0,0
<i>od čega:</i>					
- Razlike obračunskog i novčanog principa		0,0	0,0	0,0	0,0
- Neto akumulacija financijske imovine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>od čega:</i>					
- Privatizacijski prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- Efekti promjene vrijednosti i ostali	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
p.m.: Implicitna kamatna stopa na dug	2,0	2,1	2,1	2,2	2,4
Ostale relevantne varijable					
6. Likvidna financijska imovina	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Neto financijski dug (7=1-6)	68,4	62,6	59,8	57,5	55,6
8. Amortizacija duga (postojeće obveznice) od kraja prethodne godine	4,7	4,0	4,6	5,8	2,4
9. Postotak duga denominiran u stranoj valuti	73,6	-	-	-	-
10. Prosječno dospijeće	-	-	-	-	-

Izvor: HNB, DZS, MFIN

Prilog 4. Ciklička kretanja

	ESA kod	2022. (% BDP-a)	2023. (% BDP-a)	2024. (% BDP-a)	2025. (% BDP-a)	2026. (% BDP-a)
1. Realni rast BDP-a (%)		6,3	2,2	2,6	2,5	2,2
2. Neto pozajmljivanje/zaduživanje opće države	EDP B.9	0,4	-0,7	-1,5	-0,8	-0,6
3. Rashodi za kamate	EDP D.41	1,4	1,3	1,3	1,2	1,3
4. Jednokratne i druge privremene mjere¹		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Od čega:						
na prihodnoj strani: opća država		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Na rashodnoj strani: opća država		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Potencijalni rast BDP-a (%)		3,3	3,1	3,0	2,6	2,4
doprinosi:						
- rad		1,2	1,0	0,8	0,5	0,3
- kapital		0,8	0,9	0,9	1,0	1,0
- ukupna proizvodnost faktora		1,3	1,2	1,2	1,2	1,2
6. Jaz domaćeg proizvoda		2,9	2,0	1,6	1,5	1,3
7. Ciklička komponenta proračuna		1,3	0,9	0,7	0,7	0,6
8. Ciklički prilagođen saldo (2 - 7)		-0,9	-1,6	-2,3	-1,4	-1,2
9. Ciklički prilagođen primarni saldo (8 + 3)		0,5	-0,3	-1,0	-0,2	0,1
10. Strukturni saldo (8 - 4)		-0,9	-1,6	-2,3	-1,4	-1,2

Napomena: Za izračun jaza bruto domaćeg proizvoda korištena je metodologija proizvodne funkcije EK.

Izvor: DZS, MFIN

Prilog 5. Dugoročna održivost javnih financija

	2020. (% BDP-a)	2030. (% BDP-a)	2040. (% BDP-a)	2050. (% BDP-a)	2060. (% BDP-a)	2070. (% BDP-a)
Ukupni rashodi						
Rashodi za mirovine	11,1	11,0	10,4	9,9	9,7	9,5
Starosne i prijevremene mirovine	7,8	7,9	7,7	7,5	7,5	7,4
Ostala mirovinska primanja (invalidska, mirovine nadživjelih)	3,2	3,1	2,7	2,4	2,2	2,1
Zdravstvo	6,5	6,1	6,4	6,5	6,6	6,6
Dugoročna zdravstvena zaštita (ranije bilo uključeno u Zdravstvo)	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	0,6
Rashodi za obrazovanje	4,9	4,6	4,4	4,4	4,5	4,6
Ukupni prihodi						
od čega: od doprinosa za mirovine (ili socijalnih doprinosa)	6,0	7,1	7,2	7,1	7,1	7,1
Sustavna reforma mirovinskog sustava¹						
Socijalni doprinosi preusmjereni u obavezni privatni stup mirovinskog sustava ²	1,8	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8
Rashodi za mirovine plaćeni iz obveznog privatnog stupa mirovinskog sustava ³	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4
Pretpostavke						
Stopa rasta produktivnosti rada	0,7	1,4	2,3	2,2	1,9	1,5
Stopa rasta realnog BDP-a	-8,1	0,7	1,5	1,2	1,0	0,9
Stope participacije muškaraca (između 20 i 64 godine)	77,1	78,2	78,4	78,4	78,1	78,3
Stope participacije žena (između 20 i 64 godine)	66,7	69,4	70,2	70,6	70,5	70,6
Ukupne stope participacije (između 20 i 64 godine)	72,0	73,9	74,5	74,6	74,4	74,6
Stopa nezaposlenosti (između 20 i 64 godine)	9,7	7,7	7,2	6,7	6,7	6,7
Omjer populacije sa 65 i više godina i ukupne populacije	21,3	25,3	27,8	30,3	31,7	32,7

¹ Reforma mirovinskog sustava odnosi se na uvođenje tri stupa koji uključuju obvezni privatni stup.

² Socijalni doprinosi ili drugi prihodi iz obveznog privatnog stupa, koji pokrivaju obveze koje proizlaze iz reforme sustava.

³ Rashodi za mirovine ili druge socijalne naknade plaćene iz obveznog privatnog stupa povezane s reformom mirovinskog sustava.

Izvor: Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, HZZO, AWG

Prilog 6. Potencijalne obveze

	2021. (% BDP-a)	2022. (% BDP-a)
Državna jamstva	1,8	3,1
Od čega: povezano s finansijskim sektorom	n.a.	n.a.

Izvor: HNB, MFIN

Prilog 7. Osnovne pretpostavke

	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Kratkoročne kamatne stope (godišnji prosjek)	0,30	3,30	3,3	2,8	2,5
Dugoročne kamatne stope (godišnji prosjek)	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Devizni tečaj USD/EUR (godišnji prosjek) (zemlje eurozone i ERM II)	1,05	1,09	1,09	1,09	1,09
Nominalni efektivni devizni tečaj, % promjena	-3,3	2,9	0,0	0,0	0,0
Rast svjetskog BDP-a	3,4	2,8	3,0	3,2	3,2
Rast BDP-a EU	3,6	1,0	1,6	1,6	1,6
Rast relevantnih inozemnih tržišta ¹	8,7	2,3	3,4	3,6	3,5
Obujam svjetskog uvoza	5,6	2,5	3,4	3,4	3,4
Cijene nafte (USD po barelu) ²	103,7	82,6	77,8	73,9	69,4

¹ Odnosi se na robe.

² Brent.

Izvor: Eurostat, EK, ESB, MMF, HNB, MFIN

Prilog 8. Usporedba s posljednje dostupnom projekcijom EK

	Projekcija Europske komisije			Projekcija Ministarstva financija		
	2022.	2023.	2024.	2022.	2023.	2024.
BDP, promjena, % ¹	6,3	1,2	1,9	6,3	2,2	2,6
Indeks potrošačkih cijena, promjena % ¹	10,7	6,5	1,6	10,8	6,6	2,8
Stopa nezaposlenosti, % ²	6,3	6,3	5,9	7,0	6,5	5,9
Zaposlenost, promjena, % ²	2,2	0,2	0,6	2,3	2,0	1,5
Saldo proračuna opće države, % GDP ²	-1,6	-2,4	-2,7	0,4	-0,7	-1,5
Dug opće države, % BDP ²	70,0	67,2	68,8	68,4	62,6	59,8

¹ Zimske projekcije EK, veljača 2023.

² Jesenske projekcije EK, studeni 2022.

Izvor: EK, MFIN

Prilog 9. Utjecaj Mehanizma za oporavak i otpornost (bespovratna sredstva)

Prihodi iz bespovratnih RRF sredstava (% BDP-a)							
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
RRF BESPOVRATNA SREDSTVA uključena u projekciju	0,0	0,0	0,3	1,2	1,7	1,7	1,8
Novčane isplate RRF BESPOVRATNIH SREDSTAVA iz EU	0,0	1,4	2,1	0,9	1,3	1,2	0,9
Rashodi financirani iz bespovratnih RRF sredstava (% BDP-a)							
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
UKUPNI TEKUĆI RASHODI	0,0	0,0	0,1	0,4	0,5	0,5	0,5
Bruto investicije u dugotrajnu imovinu P.51g	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	0,6	0,7
Kapitalni transferi D.9	0,0	0,0	0,2	0,5	0,6	0,6	0,6
UKUPNI KAPITALNI RASHODI	0,0	0,0	0,2	0,8	1,2	1,2	1,3
Ostali troškovi financirani iz bespovratnih RRF sredstava (% BDP-a) ¹							
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	2026.
Smanjenje poreznih prihoda	-	-	-	-	-	-	-
Ostali troškovi koji imaju utjecaj na prihode	-	-	-	-	-	-	-
Financijske transakcije	0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0

¹ Odnosi se na troškove koji se u nacionalnim računima ne evidentiraju kao rashodi

Izvor: MFIN

Prilog 10. Utjecaj Mehanizma za oporavak i otpornost (zajmovi)

Rashodi financirani iz RRF zajmova (% BDP-a)			
	2024.	2025.	2026.
Bruto investicije u dugotrajnu imovinu P.51g	0,3	0,3	1,0
Kapitalni transferi D.9	0,5	0,5	0,8
UKUPNI KAPITALNI RASHODI	0,9	0,8	1,7
RRF zajmovi primljeni od EU	1,3	1,9	1,1

Izvor: MFIN

Prilog 11. Fiskalni učinci najznačajnijih mjera uslijed pandemije koronavirusa

Naziv mjere	ESA kategorija	Fiskalni učinak, % BDP-a	Fiskalni učinak, mil. EUR	
COVID-19 MJERE U 2020. GODINI	Otpis izravnih poreza i doprinosa			
	porez na dohodak	D.5R	0,0	15
	doprinosi za mirovinsko i zdravstveno osiguranje	D.61R	0,8	383
	porez na dobit	D.5R	0,0	5
	Nenaplaćeni iznosi			
	porezi	D.2 + D.5	0,0	9
	doprinosi za mirovinsko i zdravstveno osiguranje	D.61R	0,0	10
	Subvencije povezane s COVID-19 krizom za sektore poljoprivrede, prometa, kulture, sporta i turizma	D.3P	0,1	46
	Potpore za očuvanje radnih mjesta	D.3P	1,9	969
		D.62P	0,1	51
		D.7P	0,0	3
	Naknada zbog privremene nesposobnosti za rad	D.62P	0,0	15
	Socijalni transferi u naravi putem ustanova izvan javnog sektora	D.632P	0,0	1
Kapitalne injekcije tretirane kao kapitalni transfer Croatia Airlines-u	D.99P	0,2	80	
Nabava medicinske i zaštitne opreme za borbu protiv COVID-19	P.2 + P.52 + D.1P	0,5	232	
Rashodi za kamate	D.41P	0,1	35	
Ostalo	D.7 + D.9 + P.51g	0,1	32	
UKUPNI FISKALNI UČINCI COVID-19 MJERA U 2020. GODINI		3,7	1.886	
COVID-19 MJERE U 2021. GODINI	Otpis izravnih poreza i doprinosa			
	doprinosi za mirovinsko i zdravstveno osiguranje	D.61R	0,4	241
	Subvencije povezane s COVID-19 krizom za sektore poljoprivrede, prometa, kulture, sporta i turizma	D.3P	0,1	47
	Potpore za očuvanje radnih mjesta	D.3P	1,0	606
		D.62P	0,1	30
		D.7P	0,0	5
	Naknada zbog privremene nesposobnosti za rad	D.62P	0,0	18
	COVID-19 dodatak na mirovine	D.62P	0,1	57
	Socijalni transferi u naravi putem ustanova izvan javnog sektora	D.632p	0,0	3
	Nabava cjepiva, medicinske i zaštitne opreme za borbu protiv COVID-19	P.2 + P.52 + D.1P	0,4	257
	Rashodi za kamate	D.41P	0,1	30
Ostalo	D.7 + D.9 + P.51g	0,1	42	
UKUPNI FISKALNI UČINCI COVID-19 MJERA U 2021. GODINI		2,3	1.334	
COVID-19 MJERE U 2022. GODINI	Subvencije povezane s COVID-19 krizom u sektoru poljoprivrede	D.3P	0,1	37
	Potpore za očuvanje radnih mjesta	D.3P	0,1	34
		D.62P	0,0	2
	Naknada zbog privremene nesposobnosti za rad	D.62P	0,0	7
	Socijalni transferi u naravi putem ustanova izvan javnog sektora	D.632p	0,0	2
	Kapitalne injekcije i zajam tretirani kao kapitalni transfer Croatia Airlines-u	D.99P	0,1	52
	Nabava cjepiva, medicinske i zaštitne opreme za borbu protiv COVID-19	P.2 + P.52 + D.1P	0,3	209
	Rashodi za kamate	D.41P	0,1	35
Ostalo	D.7 + D.9 + P.51g	0,0	32	
UKUPNI FISKALNI UČINCI COVID-19 MJERA U 2022. GODINI		0,6	409	
COVID-19 MJERE U 2023. GODINI	Subvencije povezane s COVID-19 krizom u sektoru poljoprivrede	D.3P	0,0	0
	Potpore za očuvanje radnih mjesta	D.3P	0,0	2
		D.62P	0,0	0
	Naknada zbog privremene nesposobnosti za rad	D.62P	0,0	1
	Socijalni transferi u naravi putem ustanova izvan javnog sektora	D.632p	0,0	1
	Nabava cjepiva, medicinske i zaštitne opreme za borbu protiv COVID-19*	P.2 + P.52 + D.1P	0,2	149
	Rashodi za kamate	D.41P	0,1	50
Ostalo	D.7 + D.9 + P.51g	0,0	2	
UKUPNI FISKALNI UČINCI COVID-19 MJERA U 2023. GODINI		0,3	204	

Izvor: DZS, MFIN

Prilog 12. Fiskalni učinci najznačajnijih mjera za ublažavanje inflatornih pritisaka

	Opis mjere	ESA kategorija	Fiskalni učinak u mil. EUR		
			u 2022.	u 2023.	u 2024.
MJERE NA STRANI PRIHODA	Snižena stopa PDV-a na određene prehrambene proizvode, plin i toplinsku energiju, higijenske potrepštine, ulaznice za sportska i kulturna događanja od ožujka 2022.	D.2	207	69	
	Privremeno snižena stopa PDV-a od 5% na isporuku plina, grijanja iz toplinskih stanica, ogrjevnog drva, peleta, briketa i sječke do 31.3 2024.	D.2	13	52	13
	Smanjenje visine trošarine na pogonska goriva (benzin i dizel) radi utjecaja na sniženje maloprodajne cijene goriva	D.2	134	30	
	Jednokratni dodatni porez na dobit	D.5R	199		
	Povećanje iznosa primitka do kojeg se netko može smatrati uzdržavanim članom s 15.000 kn na 24.000 kn	D.5R		33	
	Ostale prihodne mjere		1	12	
UKUPNI UČINAK NA KRETANJE PRIHODA			156	196	13
MJERE NA STRANI RASHODA	Jednokratna naknada umirovljenicima	D.62P	184	64	
	Jednokratno novčano primanje korisnicima prava u sustavu socijalne skrbi	D.62P	20	23	
	Jednokratno primanje korisnicima doplatka za djecu	D.62P	16	9	
	Isplata novčanog primanja nezaposlenima	D.62P	4	8	
	Potpore studentima na temelju socio-ekonomskog statusa	D.62P	1	7	7
	Naknade za ugrožene kupce energenata	D.632P	27	57	26
	Naknada troškova ogrijeva i dijelom troškova stanovanja korisnicima Zajamčene minimalne naknade	D.632P	3	8	8
	Potpore za kompenzaciju rasta cijena energenata u sektorima prerade poljoprivrednih proizvoda	D.3P	0	20	7
	Subvencije za ublažavanja negativnih efekata rasta cijena električne energije (distributeri izvan Hep Grupe) i subvencije za ublažavanja negativnih efekata rasta cijena toplinske energije	D.3P	84	146	
	Mjera ublažavanja negativnih efekata rasta cijena električne energije (HEP)	D.3P	412	488	
	Subvencije za ublažavanje rasta cijena plina poduzetnicima	D.3P	11	21	5
	Mjere potpore male vrijednosti poljoprivrednim proizvođačima za nabavu mineralnog gnojiva	D.3P	12	1	
	Nadoknada troška dizelskog goriva koji se koristi kao pogonsko gorivo u komercijalnom cestovnom prijevozu putnika	D.3P	2	13	5
	Subvencije zračnim prijevoznicima	D.3P	15	19	20
	Potpore brodarima	D.3P	13	7	7
	Subvencije za ublažavanje rasta cijena plina kućanstava	D.7P	35	94	22
	Energetska obnova kuća i stambenih zgrada	D.9P		29	66
Ostale rashodne mjere		9	15	3	
UKUPNI UČINAK NA POVEĆANJE RASHODA			850	1.027	175
UKUPNI FISKALNI UČINAK PRIHODNIH I RASHODNIH MJERA			1.006	1.223	188

Izvor: MFIN

Prilog 13. Troškovi povezani s prihvatom i zbrinjavanjem izbjeglica iz Ukrajine

učinak u mil. EUR	2022.	2023.
Troškovi smještaja, prehrane i ostali troškovi vezani uz smještaj izbjeglica	20	29
Zdravstvena zaštita strancima koju u RH imaju status stranaca pod privremenom zaštitom	0,5	0,6
Ostale usluge u socijalnoj skrbi	0,03	0,01
Ostali troškovi vezani uz prihvata i zbrinjavanje izbjeglica iz Ukrajine	1	2
UKUPNO D.7p	21	32

Izvor: MFIN